

ชุดการสอน ปฏิสัมพันธ์เชิงภูมิศาสตร์ประเทศไทย ชุดที่3

เรื่อง ปฏิสัมพันธ์ เชิงภูมิศาสตร์ในอดีต

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

จัดทำโดย

นางฉวีวรรณ จำปาเกตกุล

ตำแหน่งครู วิทยฐานะครูชำนาญการ

โรงเรียนปทุมวิไล อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 1

คำชี้แจง

ชุดการสอนที่ 3 เรื่องปฏิสัมพันธ์เชิงภูมิศาสตร์ในอดีตสำหรับ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จัดทำขึ้น เพื่อเสริมความรู้ความเข้าใจในเรื่อง “ปฏิสัมพันธ์” (interaction) ซึ่งคำนี้ต้องตีความในแง่ความจริงในระบบสังคมภูมิศาสตร์ ที่มีปฏิสัมพันธ์ ภูเขาที่อยู่ตรงนี้ มีผลต่อพื้นที่โดยรอบอย่างไร แม่น้ำตรงนี้มีผลต่ออะไรอย่างไร ทุกสิ่งทุกอย่างในโลกนี้มีปฏิสัมพันธ์กันอยู่มากบ้าง น้อยบ้าง ในรูปขององค์รวม ดังนั้น การนำเสนอเรื่องราวของภูหินร่องกล้า ศรีศิขเรศวร – ปราสาทพระวิหาร ทางรถไฟสายไทย – พม่า “ไม่หมอนแห่งความตาย” ตะรุเตา – บทเรียนแห่งความรุนแรงในกำแพงคลื่นลม ซึ่งเป็นการเรียนรู้ปฏิสัมพันธ์ในอดีตในที่สุดก็ได้บทสรุปว่า “สรรพสิ่งที่เกิดขึ้น ดำรงและดับไปตามกาลเวลา ย่อมสามารถทำให้ทุกสิ่งอย่างเปลี่ยนไป” ผลพวงที่ได้ในปัจจุบันเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ทำรายได้ให้กับท้องถิ่น

ท้ายสุดนี้ผู้จัดทำหวังว่าชุดการสอนที่ 3 เรื่องปฏิสัมพันธ์เชิงภูมิศาสตร์ในอดีต ด้วยกระบวนการสอนแบบจิ๊กซอ Jigsaw เสริมทักษะด้วยกิจกรรมกลุ่ม ปรินสนาอักษรไขว้ อันทำให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียน ทำให้เข้าใจดียิ่งขึ้น

ฉวีวรรณ จำปาเกตกุล

คู่มือประกอบชุดการสอนที่ 3

เรื่อง ปฏิสัมพันธ์เชิงภูมิศาสตร์ในอดีต

ชุดการสอน แบบซิปปาโมเดล (CIPPA MODEL)

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

เรื่อง ปฏิสัมพันธ์เชิงภูมิศาสตร์ในอดีต มีรายละเอียดประกอบชุดการสอน ดังนี้

1. กล้องสำหรับบรรจุชุดการสอน
2. คู่มือครู ประกอบชุดการสอน มีไว้สำหรับครูใช้เป็นแนวทางในการใช้ชุดการสอนแต่ละชุด มีรายละเอียดดังนี้
  - 2.1 คำชี้แจงการใช้ชุดการสอน
  - 2.2 สิ่งที่ครูต้องเตรียม และสิ่งที่นักเรียนต้องปฏิบัติ (จัด โต๊ะเรียนเป็นกลุ่ม ๆ ละ 4 โต๊ะ)
  - 2.3 บัตรฝึกหัดด้านความรู้กิจกรรมกลุ่ม “ปริศนาอักษรไขว้”
  - 2.4 บัตรฝึกการคิดอย่างมีวิจารณญาณใช้ในเทคนิคการเรียนรู้ แบบจิ๊กซอว์ (Jigsaw)
  - 2.5 บัตรทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน-หลังเรียน
  - 2.6 บัตรเฉลยบัตรทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน-หลังเรียน

คำชี้แจงในการใช้ชุดการสอนที่ 3

เรื่อง บัตรทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน-หลังเรียน

เวลา 2 ชั่วโมง

คำชี้แจงในการใช้ชุดการสอน

ในการใช้ชุดการสอนนั้น นักเรียนต้องศึกษาและปฏิบัติกิจกรรมตามขั้นตอนที่กำหนดด้วยตนเอง สามารถปรึกษากันหรือช่วยเหลือกันในกลุ่มได้ในการทำบัตรฝึกหัดด้านความรู้และบัตรฝึกทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณนั้นนักเรียนจะต้องมีความซื่อสัตย์ต่อตนเองโดยไม่เปิดดูเฉลยก่อน เพราะจะทำให้ นักเรียนไม่ได้ตรวจสอบความรู้ของตนเองและไม่มีโอกาสในการฝึกทักษะการคิดให้นักเรียนปฏิบัติตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. นักเรียนร่วมกิจกรรมนำเข้าสู่บทเรียน จากภาพทั้ง 4 (10 นาที)
2. นักเรียนรับทราบจุดประสงค์การเรียนรู้
3. นักเรียนร่วมกิจกรรม/กระบวนการ วิธีสอนแบบชิปปาโมเดล (CIPPA MODEL) เทคนิคการเรียนแบบร่วมมือ จิ๊กซอว์ (Jigsaw) ด้วยการแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 5 คน
4. การเรียนแบบต่อภาพจิ๊กซอว์ (Jigsaw) มีขั้นตอนดังนี้
  - 4.1 แบ่งกลุ่มเท่าจำนวนหัวข้อเรื่อง (4 เรื่อง)
  - 4.2 สมาชิกกลุ่มกำหนดกำหนดหมายเลขสมาชิก 1,2,3,4, เรียกว่ากลุ่มเดิม (home group)
  - 4.3 สมาชิกกลุ่มเดิมแยกไปนั่งร่วมกับสมาชิกหมายเลขเดียวกันเพื่อศึกษาเรื่องเดียวกัน โดยเรียกกลุ่มใหม่ว่า กลุ่มเชี่ยวชาญ (Expert group)
  - 4.4 บทเรียนกลุ่มเชี่ยวชาญศึกษาแล้วนำบันทึกกลับกลุ่มเดิมแต่ละคนเสนอผลงานที่ไปศึกษา มา ช่วยกันทำแบบทดสอบ
  - 4.5 สุ่มแต่ละกลุ่มออกอภิปรายหน้าชั้นด้วยวิธีจับฉลาก
  - 4.6 นักเรียนและครูร่วมกันสรุปความรู้ทั้ง 4 เรื่อง

ผลที่จะเกิดต่อผู้เรียน

สมาชิกทุกคนในกลุ่มได้ร่วมคิดร่วมทำ โดยสมาชิกแต่ละคนต้องมีความเข้าใจในบทเรียนเป็นอย่างดี เมื่อถูกครูสุ่มเรียนถามจึงจะตอบได้ ไม่ทำให้กลุ่มเสียชื่อ ดังนั้นสมาชิกแต่ละคนต้องมีความรับผิดชอบในการเรียนและทำความเข้าใจ นอกจากนี้เพื่อนสมาชิกคนอื่นในกลุ่มต้องคอยดูแลช่วยเหลือให้สมาชิกทุกคนมีความรู้ความเข้าใจในบทเรียนทุกคนด้วยเช่นกัน เป็นการฝึกการช่วยเหลือร่วมมือซึ่งกันและกันและฝึกความรับผิดชอบต่อส่วนบุคคล

5. ทำกิจกรรมในบัตรฝึกหัดด้านความรู้ (บัตรฝึกหัดด้านความรู้ความเข้าใจ)
6. ตรวจสอบคำตอบจากบัตรเฉลยบัตรฝึกหัดด้านความรู้
7. กิจกรรมในบัตรฝึกความรู้ “ปริศนาอักษรไขว้”
8. ตรวจสอบคำตอบจากบัตรเฉลย ถ้านักเรียนทำไม่ถูกต้องให้กลับไปศึกษาความรู้ในบัตรเนื้อหาใหม่ แล้วแก้ไขให้ถูกต้อง
9. ทำกิจกรรมในบัตรฝึกทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
10. ตรวจสอบคำตอบจากบัตรเฉลย
9. ทำแบบทดสอบหลังเรียน 20 ข้อ ตรวจสอบความถูกต้องจากบัตรเฉลยด้วยความซื่อสัตย์

คู่มือครูประกอบการใช้ชุดการสอนของครูและนักเรียน

เรื่อง ปฏิสัมพันธ์เชิงภูมิศาสตร์ในอดีต

สิ่งครูเตรียม

1. ศึกษาเนื้อหาล่วงหน้าอย่างละเอียดก่อนสอนและศึกษาชุดการสอนให้เข้าใจ
2. ครูเตรียมอุปกรณ์ล่วงหน้า
3. นำนักเรียนเข้าสู่บทเรียน 4 ภาพ
4. เตรียมชุดการสอนที่ 3 เรื่อง ปฏิสัมพันธ์เชิงภูมิศาสตร์ในอดีต
5. แบบฝึกหัดความรู้ ชุด “ปริศนาอักษรไขว้”
6. แบบฝึกทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (ใช้กระบวนการสอนแบบ Jigsaw)
7. แผนที่ประเทศไทยชนิดกายภาพ ขนาดมาตราส่วน 1: 1,250,000 กิโลเมตร

สิ่งที่นักเรียนเตรียม

1. นักเรียนจะต้องเข้าเรียนและปฏิบัติตามกิจกรรมครบ
2. นักเรียนอ่านบัตรคำสั่งและปฏิบัติตามคำสั่งทุกขั้นตอน
3. นักเรียนต้องปฏิบัติตามกิจกรรมให้เสร็จเป็นเวลาที่กำหนด
4. มีความรับผิดชอบ ความร่วมมือ ช่วยเหลือกันแสดงออกถึงความพึงพอใจในการร่วมกิจกรรม
5. ทำบัตรฝึกหัดด้านความรู้ บัตรฝึกทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทดสอบหลังเรียน

บทบาทของครูและนักเรียน

บทบาทของครู

1. ก่อนสอนต้องชี้แจงจุดประสงค์ของชุดการสอน
2. ก่อนสอนต้องชี้แจงบทบาทของนักเรียนในการ ใช้ชุดการสอนหรือเข้าร่วมกิจกรรมใดบ้าง ให้นักเรียนเข้าใจ
3. ขณะนักเรียนทำกิจกรรม ครูไม่ควรพูดหรืออธิบายหากมีความจำเป็นอธิบายเป็นรายบุคคล และต้องไม่รบกวนนักเรียนคนอื่น
4. ครูสังเกตการณ์ทำกิจกรรมของนักเรียน หากพบปัญหาควรแก้ไข
5. เมื่อร่วมสรุปกับนักเรียน ควรมีคำชมเชยนักเรียนหรือแนะให้กำลังใจ

บทบาทนักเรียน

1. ตั้งใจและที่ร่วมกิจกรรมครบ
2. หากพบปัญหาให้รายงานให้ครูทราบ
3. ในกรณีที่นักเรียนขาดเรียน ต้องรีบติดต่อขอชุดการสอนมาศึกษา และทำบัตรฝึกทักษะทำชุดการสอน และบัตรทดสอบให้ครบทันเพื่อน

บัตรเนื้อหา

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. เข้าใจปัจจัยทางธรรมชาติก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์กับมนุษย์ในอดีต
2. ตระหนักถึงเหตุการณ์ในอดีตกับการเปลี่ยนแปลงที่เป็นไปตามวัฏจักรแห่งกาลเวลา
3. เห็นคุณค่าทางธรรมชาติ

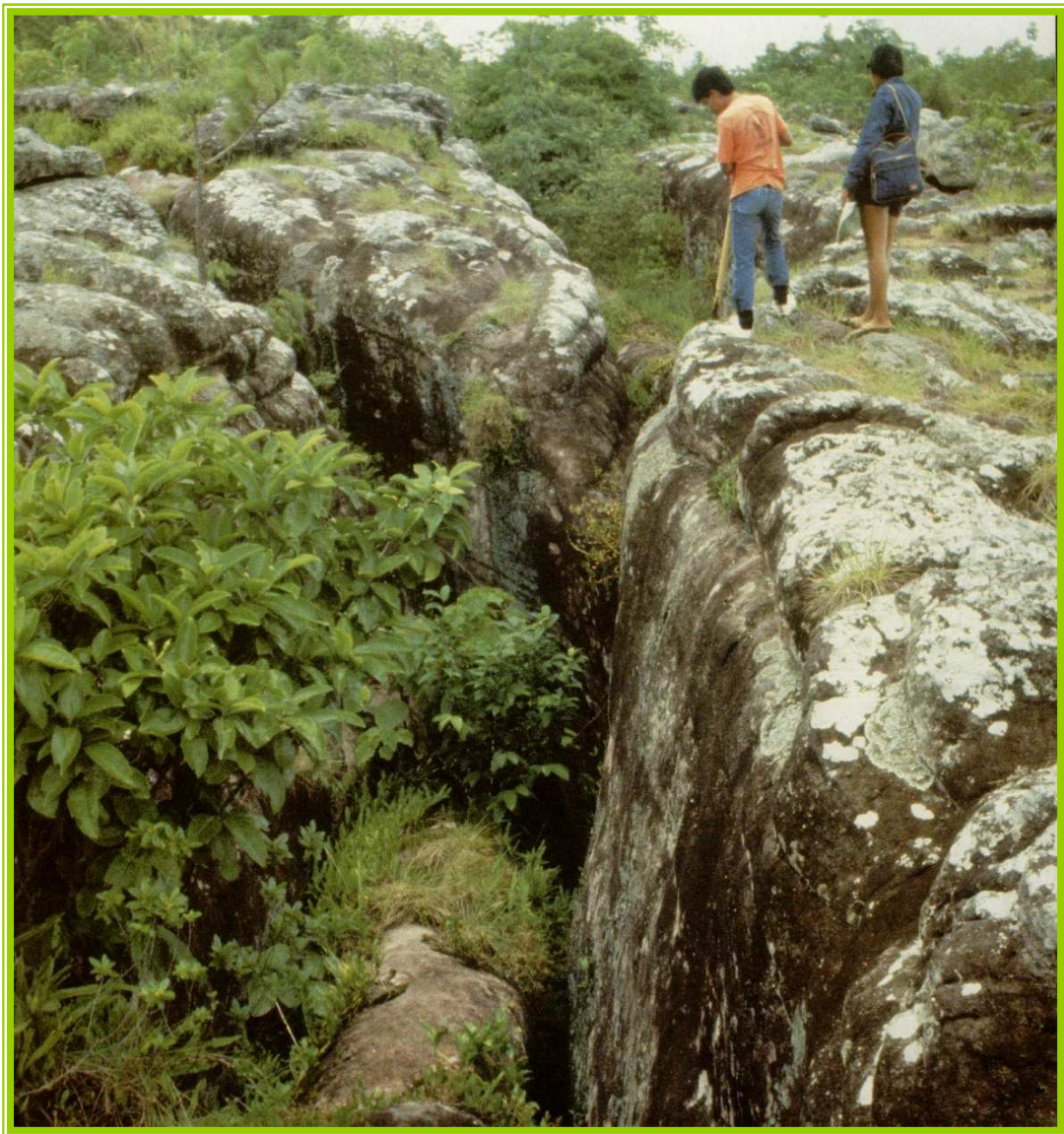
เรื่องปฏิสัมพันธ์เชิงภูมิศาสตร์ในอดีตมีทั้งหมด 4 เรื่อง

1. ภูหินร่องกล้าแหล่งความงามมหัศจรรย์ : ร่องรอยความขัดแย้ง สูญเสีย เลือดเนื้อและชีวิต
2. ศรีศิขเรศวร – ปราสาทพระวิหาร : วิหารสวรรค์ ศาสนสถานไร่พรมแดน
3. ทางรถไฟสายไทย-พม่า “ไม้หอมแห่งความตาย”
4. ตะรุเตา...บทเรียนแห่งความรุนแรงในกำแพงคลื่นลม

ภูหินร่องกล้า

ที่มา : ภูหินร่องกล้า สวนหินธรรมชาติท่ามกลางยุทธภูมิเลือดในอดีต (หน้า 21)

คุณค่าทางธรรมชาติบนภูหินร่องกล้า

อุทยานแห่งชาติภูหินร่องกล้า ตั้งอยู่บริเวณรอยต่อของ ๓ จังหวัดคือ พิษณุโลก เพชรบูรณ์และเลย โดยอยู่บนเทือกเขาเพชรบูรณ์อันสลับซับซ้อน ซึ่งกั้นภาคเหนือและภาคอีสานออกจากกัน มีเนื้อที่ประมาณ ๑๕๑,๘๗๕ ไร่

ลักษณะภูมิประเทศทั่วไปเป็นแนวเทือกเขาที่ติดต่อสลับซับซ้อนประกอบไปด้วยยอดภูที่สำคัญคือ ภูแผงม้า ภูจี่เต่า ภูลมโล ภูหินร่องกล้า สูงประมาณ ๑,๖๖๔ เมตร เทือกเขาเหล่านี้มีความสูงลดหลั่นจากด้านทิศตะวันออกไปทางทิศตะวันตกมีหน้าผาสูงชันหลายแห่ง บางแห่งชันถึง ๕๐ องศา ชนิดของป่าไม้เป็นไปตามภูมิประเทศและปริมาณน้ำฝนกล่าวคือมีป่าเต็งรังหรือป่าแดงขึ้นในคุณภาพดินค่อนข้างต่ำจำพวกดินลูกรัง พรรณไม้ที่เด่น ๆ ได้แก่ เต็ง รัง พะยอม เหียง ส่วนป่าดิบเขาเป็นป่าดิบในบริเวณเขาสูงมีน้ำฝนมาก ดินอุดมสมบูรณ์ พรรณไม้เด่น ได้แก่ พวกก่อเดือย ก่อหัวหมู อบเชย ทะโล้ ขึ้นประปราย สำหรับไม้พื้นล่างเป็นพวกหวายปาล์มชนิดต่าง ๆ ขึ้นปะปน นอกจากนี้ก็เป็นป่าสนเขาอยู่ในพื้นที่สูง เป็นสนชนิดสนสองใบและสนสามใบ ปัจจุบันบางส่วนได้ถูกตัดทำลายกลายเป็นเขาหัวโล้น

ยังมีพันธุ์กล้วยไม้ป่าและดอกไม้ป่าหลายชนิดขึ้นตามลานหิน อาทิ เอื้องคำหิน ม้าวิ่ง แก้วก๊วย น้ำเต้าฤๅษี หลุยส์เซีย เปราะภู ช้องนางคลี่ เอื้องสายสามสี เหง้าน้ำทิพย์ กุหลาบขาวฟองหิน รวมทั้งมอส เฟิร์น ไลเคนส์ และตะไคร่น้ำชนิดต่าง ๆ ซึ่งในช่วงฤดูฝนและฤดูหนาว ดอกไม้ป่าเหล่านี้จะออกดอกบานสะพรั่งมีสีสดงดงามมาก

ที่มา : มรดกสันติภาพ (หน้า 72)

ภูหินร่องกล้า มุมมองจากภูเรือ จ.เลย

สภาพอากาศทั่วไปหนาวเย็นเกือบตลอดทั้งปี ในฤดูหนาวอุณหภูมิเหนือผิวดินต่ำมากประมาณ ๐-๔ องศาเซลเซียส และมีหมอกปกคลุมไปทั่วบริเวณยอดภู ในฤดูร้อนอากาศเย็นสบาย ฤดูฝนจะมีฝนตกชุก อุณหภูมิเฉลี่ยตลอดทั้งปีประมาณ ๑๘-๒๕ องศาเซลเซียส

เนื่องจากสภาพป่าที่ยังสมบูรณ์มาก จึงเป็นแหล่งกำเนิดของลำธารและพื้นที่รองรับน้ำฝนอยู่มาก เกิดเป็นลำธารหลายสายในตอนล่าง บางแห่งยังพบน้ำใต้ดิน (Ground water) ไหลลงพื้นที่ราบ เกิดเป็นแอ่งน้ำและลำธารหลายสายในตอนล่าง เช่น ลำน้ำคาน ลำห้วยน้ำไซ ห้วยน้ำขมิ้น ห้วยออมสิงห์ เป็นต้น

ที่มา : มรดกสันติภาพ (หน้า 92)

น้ำตกหมันแดง ระยะทางเดินเท้าไป-กลับ ๗ กิโลเมตร ในป่าภูหินร่องกล้า

ที่มา : มรดกสันติภาพ หน้า 88
ลานหินแตก

ในส่วนที่เป็นธรรมชาติแปลกตาซึ่งไม่เคยปรากฏที่ใดในประเทศไทยมาก่อนนั้น จากการศึกษาทางธรณีวิทยาพบว่าภูหินร่องกล้าเป็นเทือกเขาที่มีการเอียงเทของชั้นหินแบบโครงสร้างประทุมคว่ำ โดยมีปลายข้างหนึ่งเอียงลงทางทิศเหนือและมีรอยเลื่อนขนานอยู่ทั้งสองข้างหินที่พบในบริเวณนี้เป็นหินชุดโคราช (Khorat Group) ทั้งหมดส่วนตรงยอดเป็นหินหน่วยภูพาน (Phu Phan formation) สันนิษฐานได้ว่าหินเหล่านี้เกิดจากการสะสมตัวของตะกอนแม่น้ำเรียกว่า Braided ในยุคครีเตเชียสตอนต้นถึงตอนกลางหรือประมาณ ๑๒๐ - ๑๐๐ ล้านปีมาแล้วซึ่งแม่น้ำนี้มีทิศทางการไหลไปสู่ทิศตะวันตก จนกระทั่งถึงยุคเทอร์เชียรีตอนต้นหรือประมาณ ๕๕ ล้านปีมาแล้ว หินเหล่านี้คงจะถูกแรงบีบอัดจากทางตะวันออกเฉียงเหนือ

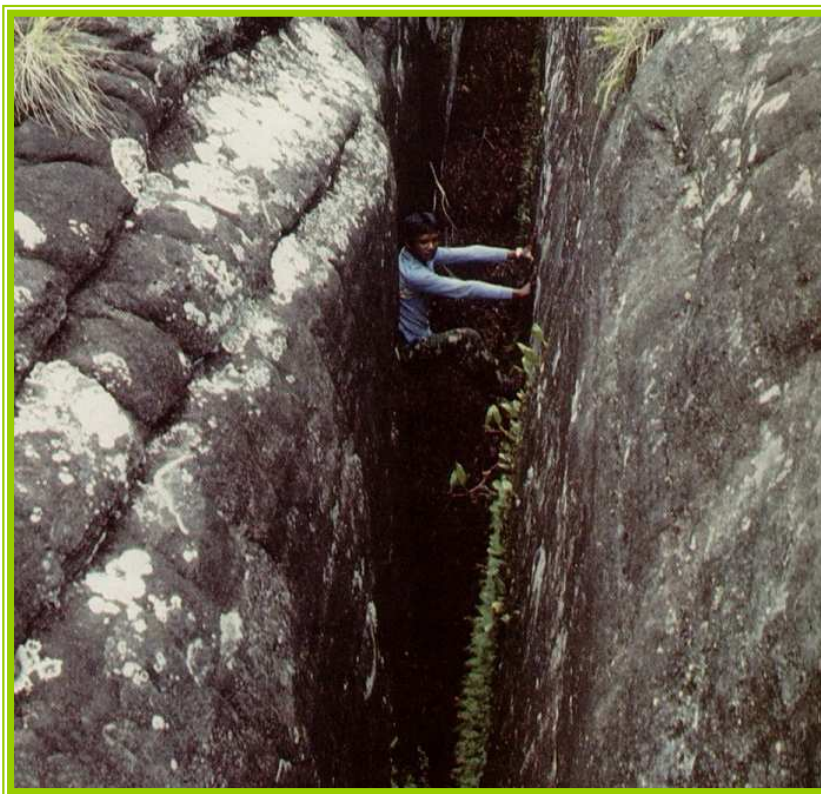
และตะวันตกเฉียงใต้ขึ้นพร้อม ๆ กันทำให้ลักษณะโค้ง

งอเป็นประทุมคว่ำดังกล่าวมาจากการโค้งงอนี้เองทำให้รอยแตก (joint) สองแนวตั้งฉากกันแล้ว จากนั้นกระบวนการผุพังทำลายก็เกิดขึ้นตลอดมาจนถึงประมาณ ๔๐ ล้านปีมานี้ ได้เกิดรอยเลื่อนขึ้นอีกทั้งสองข้างของเทือกภู เมื่อเปรียบเทียบกับดูจะเห็นว่าตรงกลางภูหินร่องกล้ายกตัวสูงขึ้นในขณะที่ทางตะวันตกและตะวันออกทรุดตัวลงและทางด้านใต้ ชั้นหินมีการเคลื่อนที่มากกว่าด้านเหนือ

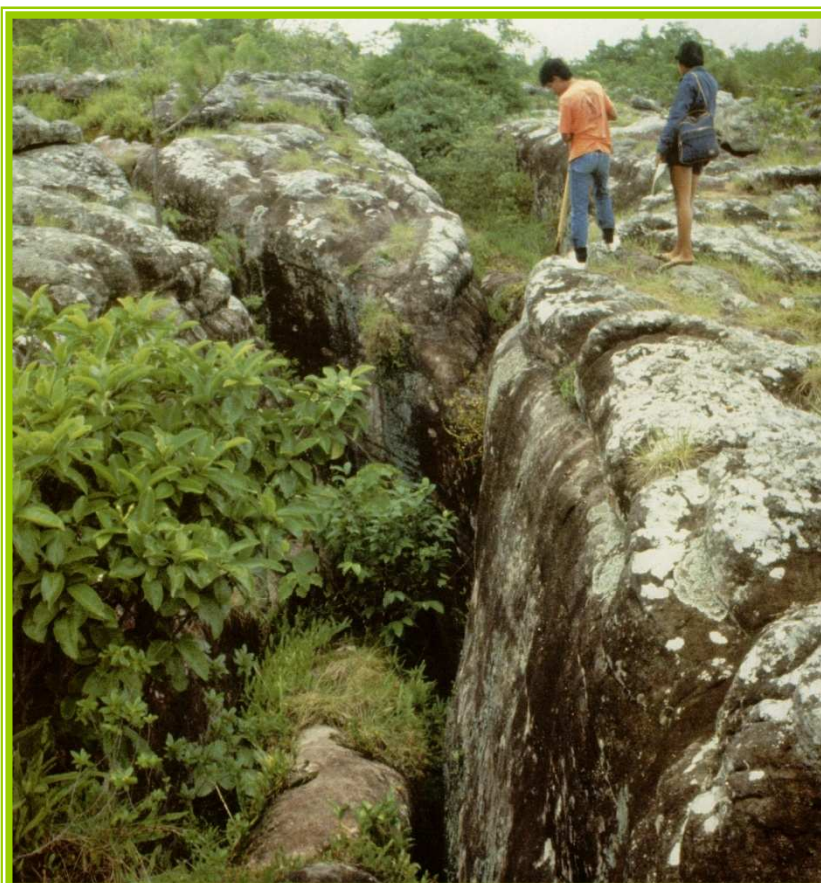

ที่มา : มรดกสันติภาพ หน้า 88
หินอีกบริเวณหนึ่งของลานหินแตก

ภาพรอยแยกของแผ่นดิน

ที่มา : ภูหินร่องกล้า สวนหินธรรมชาติท่ามกลางยุทธภูมิเลือดในอดีต (หน้า 20)

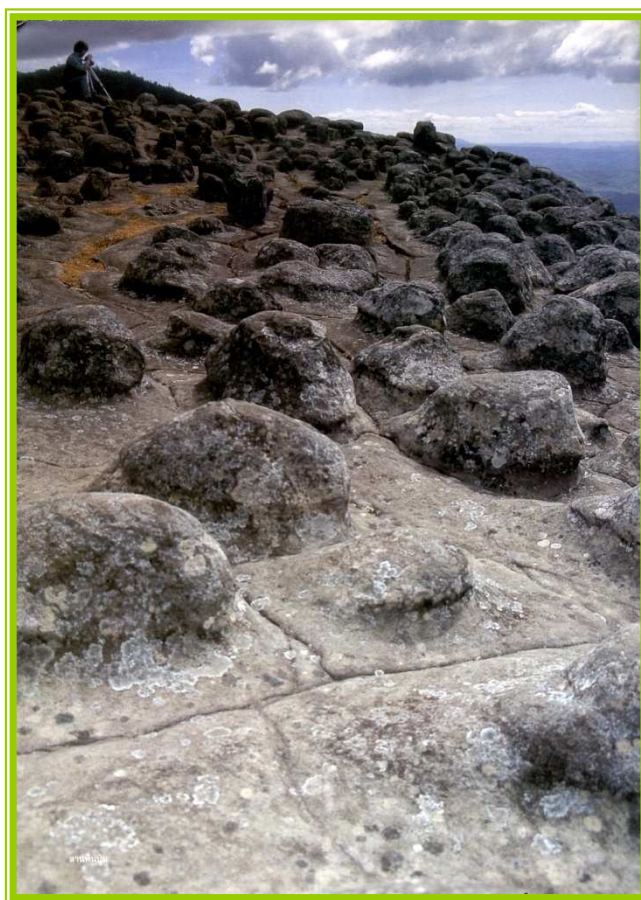

ที่มา : ภูหินร่องกล้า สวนหินธรรมชาติท่ามกลางยุทธภูมิเลือดในอดีต (หน้า 21)

การผุพังทำลายตามธรรมชาติยังทำให้เกิดผาชันขึ้นตามแนวรอยแตกด้วยที่เห็นชัดคือหน้าผาชันทางตะวันออกและตะวันตกของภูเขาจากรอยแยกแตกเหล่านี้บวกกับกระบวนการทางเคมี ฟิสิกส์ของธรรมชาติตลอดจนการกัดเซาะจากน้ำใต้ดิน ทำให้เกิดเป็นลานหินแตกขนาดใหญ่ บางรอยแตกมากจนเป็นร่องลึก เท่าที่วัดได้นั้นประมาณ ๒๐ เมตร ส่วนบางรอยแตกห่างกันถึง ๒ เมตร หินในลานหินแตกนี้เป็นหน่วยภูพานที่ประกอบด้วยหินทราย หินทรายปนกรวด และหินกรวดมน เม็ดกรวดที่พบในหินมีขนาดใหญ่ถึง ๕ เซนติเมตร ส่วนใหญ่เป็นเม็ดกรวดที่มีความกลมมากของหินเชิร์ตและแร่ควอทซ์

ส่วนลานหินปุ่มนั้น สันนิษฐานได้ว่ามีกระบวนการเกิดและการผุพังทำลายตามธรรมชาติแบบเดียวกัน ซึ่งอาจเกิดเป็นรอยแตกขนาดเล็กจำนวนมากแล้วเกิดการกัดกร่อนทางเคมี ฟิสิกส์และถูกกระทำจากน้ำและลมเข้าอีก จึงสีกร่อนกลมมนคล้ายปุ่มหินหรือเสาหินเดี่ยว ๆ เรียงรายกันเป็นแนว ปุ่มหินเหล่านี้มีความสูง ๑๕ ถึง ๒๕ เซนติเมตรโดยประมาณ และมีเส้นผ่านศูนย์กลางราว ๓๐ เซนติเมตร

อย่างไรก็ตาม ข้อศึกษาทางธรณีวิทยานี้ยังเป็นเบื้องต้นเท่านั้น ความเก่าแก่ของแนวหินในบริเวณภูหินร่องกล้านี้ ทำให้เกิดข้อสงสัยขึ้นมาว่าจะมีซากฟอสซิลเก่าแก่ของยุคนั้น ๆ ด้วยหรือไม่ ซึ่งหากว่าในอนาคตมีการศึกษาค้นพบเข้าจริง ภูหินร่องกล้าคงจะเพิ่มคุณค่าทางประวัติศาสตร์ในตัวเองขึ้นอีกมิติหนึ่งอย่างแน่นอน

ลานหินปุ่ม

ที่มา : มรดกสันติภาพ (หน้า 86)

ภูหินร่องกล้าแหล่งความงามหัตถกรรม : ร่องรอยความขัดแย้ง สูญเสีย เลือดเนื้อและชีวิต

สภาพการต่อสู้เอาชนะกันระหว่างคนในชาติเดียวกัน อันเนื่องมาจากความขัดแย้งทางด้านความคิดและอุดมการณ์ทางการเมือง เฉกเช่นที่เกิดขึ้นในบางประเทศในปัจจุบัน นับเป็นภาพในอดีตที่เคยเกิดขึ้นในประเทศไทยมาแล้ว

แม้ว่าปัจจุบัน ความสงบสุขความร่มเย็นอันเนื่องมาจากพระบารมีขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้แผ่ปกคลุมทั่วประเทศไทยจนไม่มีใครที่จะคิดว่าเป็นดินแดนที่ดังงาม ร่มรื่น ดังเช่น “อุทยานแห่งชาติภูหินร่องกล้า” นี้ครั้งหนึ่งในอดีตเคยเป็นสถานที่ที่เต็มไปด้วยการต่อสู้ที่รุนแรง ทำให้เกิดความสูญเสียชีวิตเลือดเนื้อของคนไทยด้วยกันเอง

ด้วยความซบซึ้งและความรักที่บอบช้ำของเทือกเขาและป่าไม้ของอุทยานแห่งชาติภูหินร่องกล้า ทำให้บริเวณนี้เคยเป็นฐานที่มั่นใหญ่ในภาคเหนือของไทย สำหรับการเผยแพร่ลัทธิคอมมิวนิสต์ ในระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๑๑-๒๕๑๕ ซึ่งในช่วงเวลาดังกล่าวบริเวณที่เรียกว่าภูหินร่องกล้านี้เต็มไปด้วยการสู้รบและความสูญเสียอันเกิดมาจากปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง ซึ่งส่งผลต่อความมั่นคงของประเทศ

สถานการณ์ของความขัดแย้งและการต่อสู้ของคนไทยด้วยกันเอง ได้ต่อเนื่องมาเป็นเวลากว่าทศวรรษ จนในที่สุดเมื่อกลางปี พ.ศ. ๒๕๒๕ กองทัพอากาศไทยได้เปิดยุทธการภูวาม เพื่อปฏิบัติการยึดภูหินร่องกล้า หากแต่กองทัพอากาศไทยต้องประสบความพราชัย ต่อเมื่อกองทัพอากาศไทยได้เปลี่ยนแปลงยุทธการ โดยใช้นโยบายที่เรารู้จักกันดีว่านโยบายการเมืองนำการทหาร หรือนโยบายที่ ๖๖/๒๕๒๓ และคำสั่งที่ ๖๖/๒๕๒๕ : ซึ่งส่งผลให้การปฏิบัติการของกองทัพอากาศไทยประสบความสำเร็จได้รับชัยชนะโดยไม่ต้องเสียเลือดเนื้อแม้แต่น้อย บรรดาชาวบ้านและมวลชนของผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ได้กลับใจและเข้ามาขอตัวทางราชการ ในขณะที่แกนนำของผู้ก่อการร้าย คอมมิวนิสต์กลับได้ละทิ้งฐานที่มั่นไป นับจากนั้นมาความสงบสุขก็ได้เข้ามาครอบคลุมภูหินร่องกล้าอีกครั้ง

ภูหินร่องกล้าได้กลับคืนสู่สภาพธรรมชาติที่ปราศจากความขัดแย้งอีกครั้งหนึ่ง แม้ว่าร่องรอยในอดีตจะยังคงเหลืออยู่ หากแต่ก็จะเป็นสิ่งที่เตือนใจและเป็นประวัติศาสตร์ช่วงหนึ่งที่คนไทยควรจดจำว่าความขัดแย้งใด ๆ ที่เกิดขึ้นบนผืนแผ่นดินไทยได้ยุติลงแล้วโดยสิ้นเชิงและนับจากนั้นเป็นต้นมา ความรักความสามัคคีของคนในชาติก็ได้ทวีขึ้น จนเป็นพลังสำคัญที่ทำให้ชาติไทยเป็นชาติเดียวในดินแดนแหลมทองที่ยังคงความเป็นเอกราช ตลอดจนช่วยให้ชาติได้ฝ่าฟันวิกฤตการณ์นานัปการมาสู่ความเป็นปึกแผ่นเข้มแข็งเช่นในปัจจุบัน

สภาพภูมิประเทศและทิวทัศน์ที่สวยงามรวมทั้งเอกลักษณ์ทางธรรมชาติของ “ภูหินร่องกล้า” ทำให้ได้รับการจัดตั้งให้เป็นอุทยานแห่งชาติลำดับที่ ๔๘ ของประเทศ ซึ่งนอกจากการเป็นแหล่งรวมความงดงามของธรรมชาติไว้แล้วบริเวณแห่งนี้ยังประกอบด้วยสถาบันทางประวัติศาสตร์ของการสู้รบ

ความเจ็บปวดและชัยชนะไว้ด้วย ดังนั้น ณ ดินแดนแห่งนี้จึงประกอบด้วยความงดงามตามธรรมชาติและประวัติศาสตร์แห่งการสู้รบ

นอกจากร่องรอยของการสู้รบกันแล้ว สิ่งที่น่าสนใจยิ่งของลานเอนกประสงค์ ก็คือ ร่องรอยของหินที่ถูกน้ำกัดเซาะจนมีลักษณะเป็นชั้น ๆ ซึ่งทำให้นักธรณีวิทยาสันนิษฐานกันว่าบริเวณลานเอนกประสงค์และเทือกเขาในเขาภูหินร่องกล้านี้เคยอยู่ใต้มหาสมุทรหรือใต้น้ำมาก่อน **ลานเอนกประสงค์** ซึ่งในอดีตมวลชนของผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ ใช้เป็นที่ประชุมพบปะและจัดงานเลี้ยงสังสรรค์ ภายในบริเวณลานเอนกประสงค์นี้ยังเป็นที่ตั้งของปืนต่อสู้อากาศยาน และยังคงเหลือร่องรอยการทิ้งระเบิดของรัฐบาลในคราวที่มีปฏิบัติการโจมตีกัน

ทางเดินที่ลัดผ่านแนวป่ามาจะเริ่มทอดขนานไปกับผาสูงชัน ทางด้านทิศตะวันตก ในอดีตบริเวณผาสูงแห่งนี้จะเป็นสถานที่สมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์จะขึ้นไปชูธงแดงที่มีสัญลักษณ์รูปหม้อเคียวทุกครั้งที่รบชนะทหารของกองทัพไทยจนได้รับการเรียกขานว่า **ผาชูธง**หรืออาจกล่าวได้ว่า**ผาชูธง**เป็นสัญลักษณ์ของภูหินร่องกล้าก็ได้ บริเวณผาชูธงแห่งนี้จะสามารถมองเห็นภาพพื้นที่ราบเบื้องล่างได้กว้างไกลไปจนจรดสันเขาที่ทอดตัวอยู่ลิบ ๆ ท่ามกลางกลุ่มเมฆที่ลอยอยู่เกลื่อนฟ้า ภาพของพระอาทิตย์ตกดินยามสนธยา ณ ผาชูธง มีความงดงามและประทับใจตรงตราไม่แพ้ภาพ

ที่มา : มรดกสันติภาพ (หน้า 89)

ผาชูธง

ที่มา : มรดกสันติภาพ (หน้า 84)

กลุ่มสิ่งปลูกสร้างในโรงเรียนการเมืองการทหาร

การปกครองของกลุ่มพรรคคอมมิวนิสต์บนภูหินร่องกล้าแบ่งออกเป็นสัดส่วน โดยมีฝ่ายอำนาจรัฐ หรือฝ่ายจัดตั้งเป็นฝ่ายปกครอง เป็นผู้ออกกฎ ควบคุม จัดจ้างงานมีโรงเรียนสอนภาษาไทย การเมือง และการทหาร มีโรงพยาบาลของรัฐที่ให้การรักษาพยาบาลแก่ผู้เจ็บป่วยจากการสู้รบและเจ็บไข้ธรรมดา จากเอกสารที่ได้พบทำให้ทราบว่าโรงพยาบาลรัฐแห่งนี้ให้การรักษาทั้งแบบแผนโบราณ แผนปัจจุบัน รวมถึงการฝังเข็มอันเป็นวิทยาการของจีนแผ่นดินใหญ่ โดยมีนายแพทย์หลายนายได้ไปรับการอบรมจากปักกิ่ง ทางด้านการทหารและการเมืองก็มีโรงเรียนทำการสอนเฉพาะ และยังมีโรงเรียนการทหารและการเมืองชั้นสูงอีกระดับหนึ่ง ในบริเวณที่ตั้งของ “อานาจรัฐ” เป็นบริเวณที่อยู่ของบรรดาชนชั้นแกนนำ ส่วนบรรดามวลชนจะอยู่ตามหมู่บ้านรอบนอกโดยมีหน้าที่เฉพาะปลูกและตัดอาวูรทำการสู้รบบ้างในบางกรณี

เหล่ามวลชนซึ่งเข้าร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย เป็นประชาชนที่ได้รับความยุติธรรมจากเจ้าหน้าที่บ้านเมืองบางกลุ่ม และได้รับฟังคำพูดที่ชักจูงให้เชื่อมั่นในการเข้าร่วมมือถืออาวูรต่อสู้เพื่อชาติและประชาชน จึงพากันเข้าป่าเพื่อแสวงหาความถูกต้องในชีวิต การเข้าร่วมกับ พคท. เป็นวิถีทางเปิดที่เห็นได้เด่นชัดที่สุด เนื่องจากเป็นเพียงกลุ่มชนกลุ่มเดียวที่เป็นฝ่ายตรงกันข้ามกับฝ่ายรัฐบาล และเป็นเพียงกลุ่มเดียวที่สามารถรวมกำลังกันเป็นกองกำลังติดอาวูรแต่ก็มีสมาชิกจำนวนไม่น้อยที่เข้าร่วมกับ พคท. ด้วยความจำใจ

หลังเหตุการณ์ ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙ ได้มีนักศึกษาหลบหนีเข้าป่าเข้าร่วมกับ พคท. ด้วยเหตุผลเดียวกันกับมวลชนอื่น ๆ จำนวนนักศึกษาที่เข้าร่วมที่ภูหินร่องกล้ามีจำนวนไม่ต่ำกว่า ๑ หมื่นคน และทั้งหมดได้รับการติดอาวูรทุกคน ทำให้ภูหินร่องกล้ามีความมั่นคงขึ้นอีกมากในระยะนี้

อย่างไรก็ตามนักศึกษาก็ยังเป็นนักศึกษาก็ยังเป็นนักศึกษากล่าวคือไม่เพียงแต่นำอุดมการณ์เข้าป่าแต่ยังมีพื้นฐานความรู้ที่ดีติดตัวเข้าไปด้วย ดังนั้นในเวลาไม่นานนักเหล่านักศึกษากลุ่มที่โหม่งมายังก็มองเห็นความบกพร่องผิดพลาดของแนวทางทั้งด้านความคิดเห็นและการปฏิบัติว่าเป็นแบบเผด็จการเบ็ดเสร็จ ไร้ซึ่งประชาธิปไตย ในเบื้องต้นพื้นฐาน ทำให้การดำเนินการตามแนวทางของเหมา เจ๋อ ตุง ประสบกับอุปสรรค จนเกิดความขัดแย้งขึ้น เพราะฝ่ายแกนนำดั้งเดิมซึ่งมีความยึดมั่นในหลักการปฏิบัติแบบจีนไม่ยอมแก้ไข หรือเปลี่ยนแปลงความคิด โดยถือว่า “ความคิดใด ๆ ที่ขัดกับหลักการของ เหมา เจ๋อ ตุง ล้วนแล้วแต่เป็นความคิดที่เพี้ยน” และตั้งข้อหาให้กับผู้มีความคิดแตกแยกว่า “เคลื่อนไหวค้ำพรรค” “ก่อให้เกิดการสับสนปั่นป่วนใดด้านความคิด” ฯลฯ และดำเนินการต่อต้านทุกวิถีทางแม้กระทั่งทำลายชีวิต

ชาวไทยภูเขาเผ่าม้งที่สามารถพูด อ่านเขียน ภาษาไทยได้ดีจึงจะมีสิทธิเข้าร่วมกลุ่มมวลชน และปรากฏว่าปัจจุบันชาวม้งที่ได้เข้ามาอบรมตัวล้วนพูดภาษาไทยกลางได้อย่างชัดเจน ชาวม้งเป็นไทยภูเขาที่มีเลือดนักสู้ ในตัวอย่างเข้มข้น หน้าที่ปกติที่ได้รับจากฝ่ายจัดตั้งคือมีหน้าที่เพาะปลูก แต่ทุกคนจะคอยฟังข่าวการสู้รบและรอโอกาสที่เข้าร่วมแนวรบอย่างกระตือรือร้น แต่มีจำนวนไม่น้อยเหมือนกันที่สุดทนกับระบบ “เผด็จการเบ็ดเสร็จ” หลบหนีจากเขตและรอคอยโอกาสที่จะชักชวนญาติหลบหนีเข้ามาอบรมตัว

ที่มา : ภูหินร่องกล้า สวนหินธรรมชาติท่ามกลางยุทธภูมิเลือดในอดีต (หน้า 8)

เพียงส่วนน้อยของหลักฐานที่ตกค้างหลงเหลือ ไม่ว่าจะเป็นด้านอาวุธยุทธโปกรณ์ เอกสารด้านการแพทย์ ตลอดจนฟิล์มหนึ่ง เกี่ยวกับการปลุกกระดม และบันเทิง

แม้กระทั่งนักศึกษาที่หลบหนี เส้นทางหลบหนีมักจะเลือกเส้นทางที่ตัวเองรับผิดชอบเพราะรู้ลู่ทางได้ดี สามารถหลบกับระเบิดที่วางเอาไว้ อำนาจรัฐเมื่อทราบข่าวการหลบหนีจะจัดหน่วยตามล่า บางครั้งก็เป็นกลุ่มอาสาสมัคร บ่อยครั้งที่ฝ่ายหนีและฝ่ายจับกุมต่างเป็นนักศึกษาด้วยกัน มิไม่น้อยที่เสียชีวิตระหว่างการหลบหนี

ชีวิตความเป็นอยู่ภายในสังคมของ พทท. ไม่สามารถเป็นไปตามอุดมการณ์ที่มุ่งหวังมากนัก ปัญหาต่าง ๆ ที่ปรากฏกับสังคมในเมืองไม่ได้หมดสิ้นเมื่อเข้าอยู่ในป่า ความต้องการยึดถืออำนาจ การแบ่งชนชั้น ปัญหาเรื่องผู้สาว ลักขโมย ยังมีอยู่ไม่น้อย นับว่าลัทธิและอุดมการณ์ไม่ใช่ตัวบุคคล

นำสงสารพวกที่มงายเชื่อมั่นในอุดมการณ์ มีความรักชาติ ต้องการประชาธิปไตย และเข้าร่วมกับ พทท. เพื่อปลดแอกให้ประชาชน เป็นความฝันที่ห่างไกลจากความจริงเหลือเกิน สำหรับสังคมแบบไทย “อำนาจและประชาธิปไตยไม่ได้มาจากกระบอกปืนเสมอไป” แนวทางการปกครอง และการปฏิบัติที่ประสบความสำเร็จอย่างงดงามในสังคมอื่นๆ ไม่สามารถนำมาใช้กับระบบสังคมที่เป็นแบบไทยๆ ได้โดยสิ้นเชิง

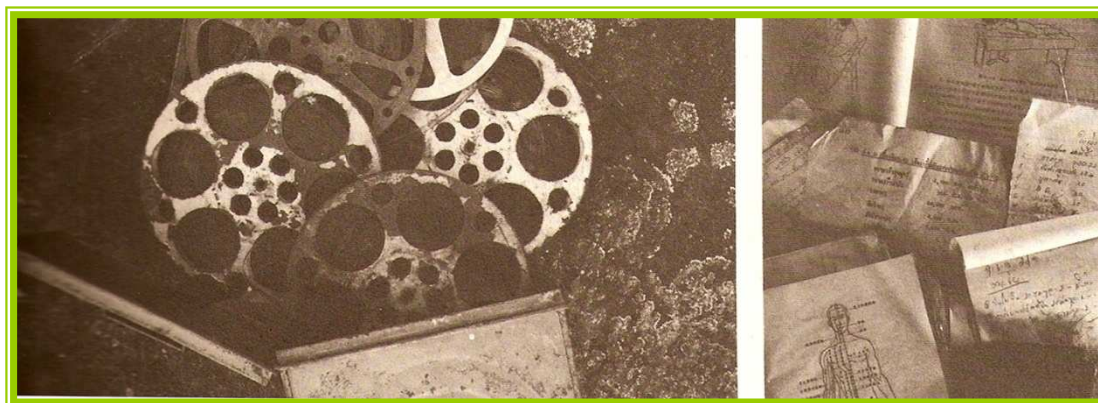
ภูหินร่องกล้าอยู่ภายใต้อิทธิพลของ พทท. ตลอดมาจนถึง พ.ศ. ๒๕๑๕ ทางราชการได้เปิดยุทธภูมิ “ภูขวาง” โดยจัดกองพลผสมจากกองทัพภาคที่ ๑,๒,๓ กรมการบินศูนย์สงครามพิเศษ,ทหารเรือ,ทหารอากาศ,ตำรวจและพลเรือน เข้าปฏิบัติการเพื่อยึดภูหินร่องกล้า แต่เนื่องจากลักษณะภูมิประเทศที่เป็นเทือกเขาซับซ้อนและเป็นป่ารก จึงเป็นเสมือนป้อมปราการธรรมชาติที่ดี การปฏิบัติยุทธการ

“ภูขวาง” จึงไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร

ต่อมากองบัญชาการทหารบกได้เปลี่ยนแปลงแผนยุทธการในการปราบปราม ผู้ก่อการร้ายแผนยุทธการในการปราบปราม” ผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ โดยใช้นโยบายที่ ๖๖/๒๕๒๓ และคำสั่งที่ ๖๕/๒๕๒๕ ไม่เอาความผิดต่อผู้กลับใจและเข้ามอบตัวโดยผู้บริสุทธิ์ใจ ภายใต้การปฏิบัติการของกองทัพภาคที่ ๓ และหน่วยทหารผสม พลเรือนและตำรวจที่ ๓๓ (พ.ต.ท. ๓๓) ซึ่งนำโดย พันเอกไพโรจน์ จันทร์อุไร ผู้อำนวยการการ พ.ต.ท. ๓๓ การยึดภูหน่องกล้าจึงได้ประสบความสำเร็จโดยไม่เสียเลือดเนื้อแม่แต่น้อย

จากยุทธภูมิดังกล่าว ชาวไทยภูเขาเผ่าม้ง ซึ่งเป็นมวลชนส่วนใหญ่ได้กลับใจเข้ามอบตัวกับทางราชการ หลังจากที่ได้ข่าวว่านักศึกษาและผู้เข้ามอบตัวรุ่นแรก ๆ ได้รับความคุ้มครองและปลอดภัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อ “ผู้กองสมเกียรติ” ผู้นำกลุ่มชาวม้งมีความคิดจะเข้ามอบตัวถูกฝ่ายแกนนำหลอกไป ยิ่งทั้งอย่างโหดเหี้ยม ชาวม้งจึงพร้อมใจกันเข้ามอบตัว เป็นผลให้ฝ่ายแกนนำต้องละทิ้งฐานที่มั่นหลบหนีไป

เหตุการณ์สู้รบบนภูหน่องกล้า ยุติลงโดยสิ้นเชิง ในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๒๕ จึงเป็นเวลาที่ธรรมชาติอันสวยงามของเทือกเขาและแผ่นผาที่ปกปิดฐานที่มั่นของ ผกค. ได้เปิดออกสู่สายตาของประชาชนและจะเป็นอนุสรณ์ของการสู้รบ อันเนื่องมาจากความแตกต่างทางลัทธิการเมือง ความไม่เข้าใจซึ่งกันและกันของเลือดเนื้อชาวไทยที่สมบูรณ์ที่สุดเพียงแห่งเดียว

ที่มา : ภูหน่องกล้าสวนหินธรรมชาติท่ามกลางยุทธภูมิลือดในอดีต (หน้า 9)

ชาวม้ง

บ้านกล้าสู้ บ้านดาวชัย บ้านดาวแดง หมู่บ้านมวลชนที่เรียงรายไปตามถนน ถัดจากโรงเรียน การทหารการเมือง จัดเป็นหมู่บ้านรอบนอกทั้งหมด แต่ก็ยังมีบังเกอร์สำหรับป้องกันหมู่บ้านหลายแห่ง จึงเห็นได้ว่าการระมัดระวังมากพอสมควร

หมู่บ้านพัฒนา หมู่บ้านตัวอย่างจัดตั้งใหม่มีประมาณ ๑๐๐ หลังคาเรือน ชาวบ้านประมาณ ๗๐ เปอร์เซนต์ เป็นทหารกองหนุนซึ่งสมัครใจมาอยู่ และที่เหลือเป็นชาวม้งไทยภูเขาที่สมัครใจเช่นกัน เป็นหมู่บ้านผสมที่จัดตั้งขึ้นตามนโยบายของ พตท. ๑๓ เพื่อความมั่นคง เป็นชาวบ้านของภูหินร่องกล้าที่แท้จริงในปัจจุบัน

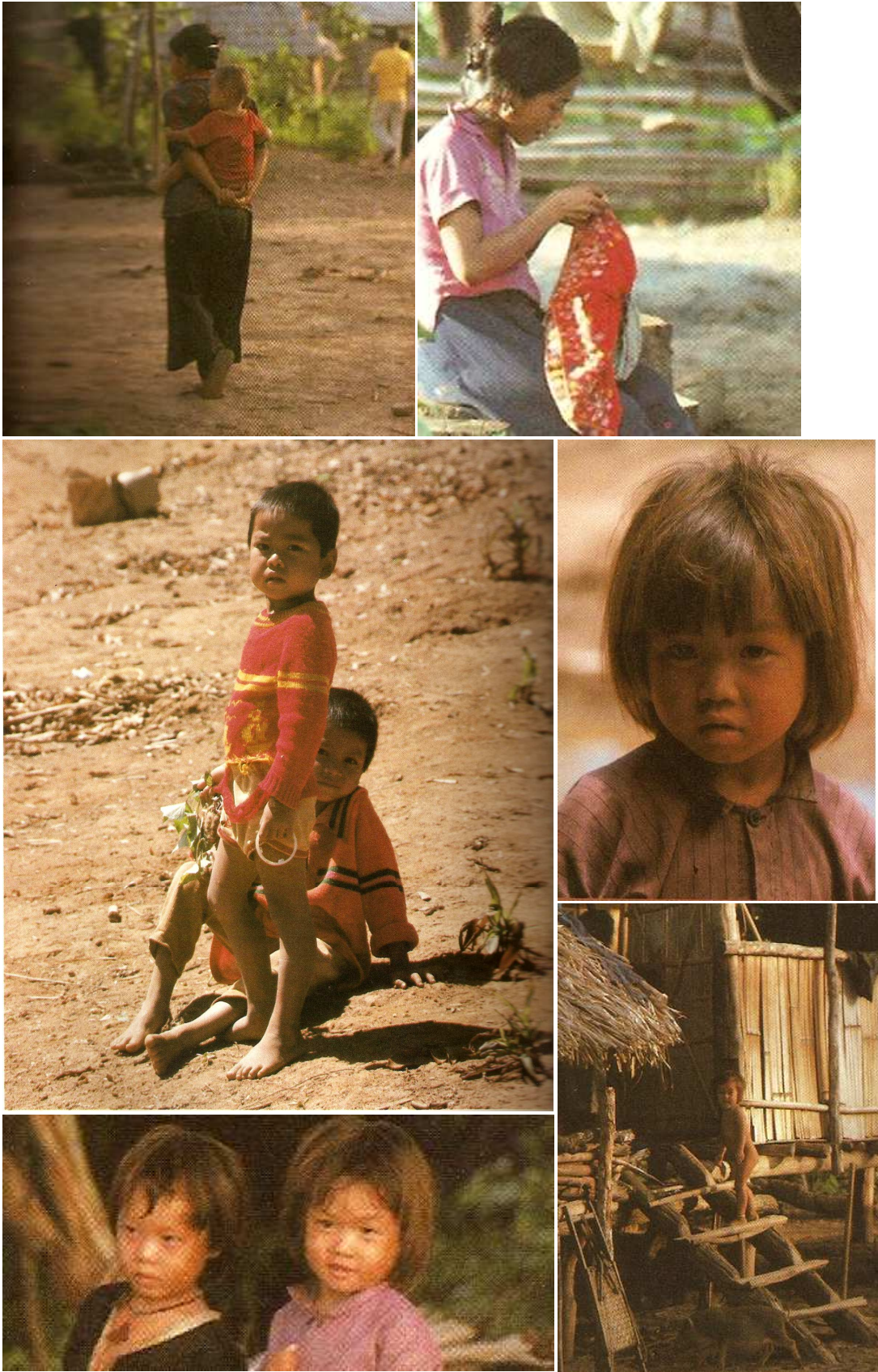
ภูหินร่องกล้า หรือภูขวาง จากหมู่บ้านพัฒนาจะสามารถมองเห็นภูหินร่องกล้าเด่นเป็นสง่าอยู่ไม่ไกลนัก ภูปกคลุมด้วยทุ่งหญ้าคาเมื่อมองแต่ไกลคล้ายกับสนามกอล์ฟขนาดใหญ่ เมื่อขึ้นไปยืนอยู่บนภูจะสามารถมองไปได้ไกลสุดสายตา สายลมพัดมาแรงจนแทบยืนไม่ติด นี่ถ้าใครเอาเต็นท์มากางอยู่คงจะถูกลมหอบเอาไปทิ้งหลังเป็นแน่ ภูที่อยู่ใกล้พอมองเห็นคือ ภูลมโกล ในอดีตทหารหาญต้องมาพลีชีพ ภูหินร่องกล้า ในครั้งที่เรียกว่า “ยุทธภูมิกูขวาง” และอีกไม่นานนักท่านที่มาภูหินร่องกล้าจะได้เห็นอนุสาวรีย์ของทหารหาญ สูงเด่นเป็นสง่า บนภูที่พวกเขาทั้งหลายแลกมาด้วยชีวิต

ภูหินร่องกล้า หรือภูขวางเป็นจุดสุดท้ายบนถนนสายนี้ ถ้าไปต่อก็จะถึง อ.หล่มเก่า ถึงย้อนกลับทางเดิมมาเรื่อย ๆ จนเกือบจะถึงที่ทำการอุทยานฯ ก็ประมาณ ๑ กม. เห็นจะได้ยังมีธรรมชาติที่สวยงามแปลกตาและอาบไวกว๊วยคราบเลือด สถานที่แห่งนั้นคือประตูวิว-สะพานมรณะ

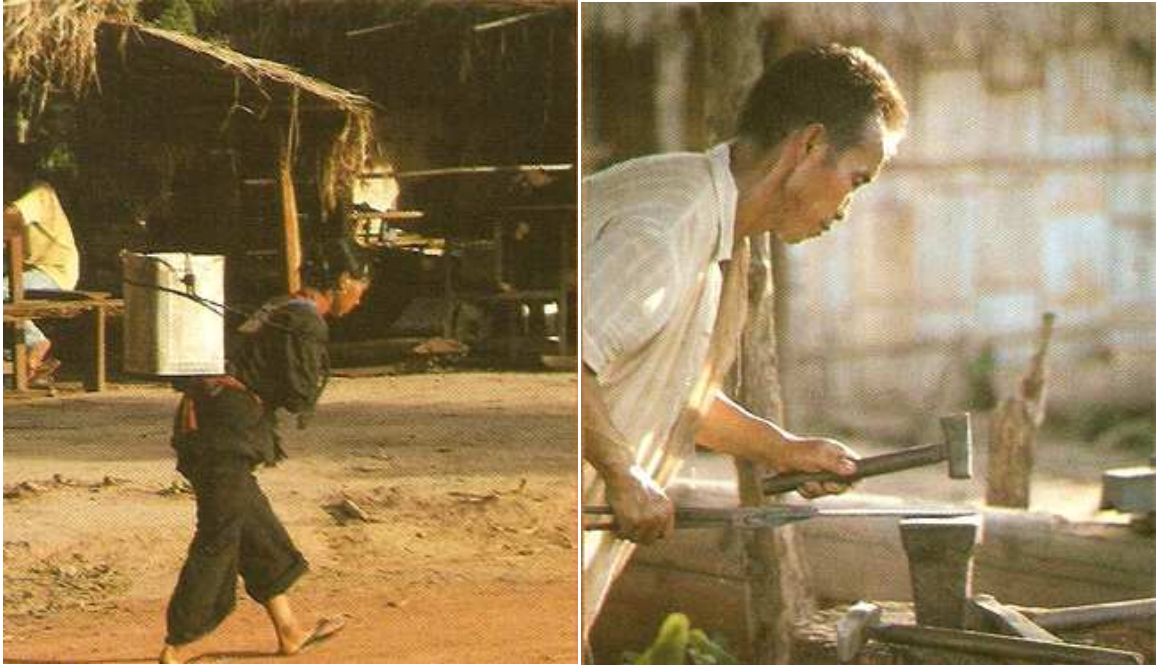
บ้านกล้าสู้ บ้านดาวชัย บ้านดาวแดง จัดเป็นหมู่บ้านพัฒนา มีชาวบ้าน 70% เป็นกองหนุนที่สมัครใจ ที่เหลือเป็นชาวม้ง

ที่มา : ภูหินร่องกล้า สวนหินธรรมชาติ ท่ามกลางยุทธภูมิลือเถิด ในอดีต (หน้า 49)

ที่มา : ภูหินร่องกล้าสวนหินธรรมชาติท่ามกลางชุมชนภูมิลือดในอดีต (หน้า 52-53)

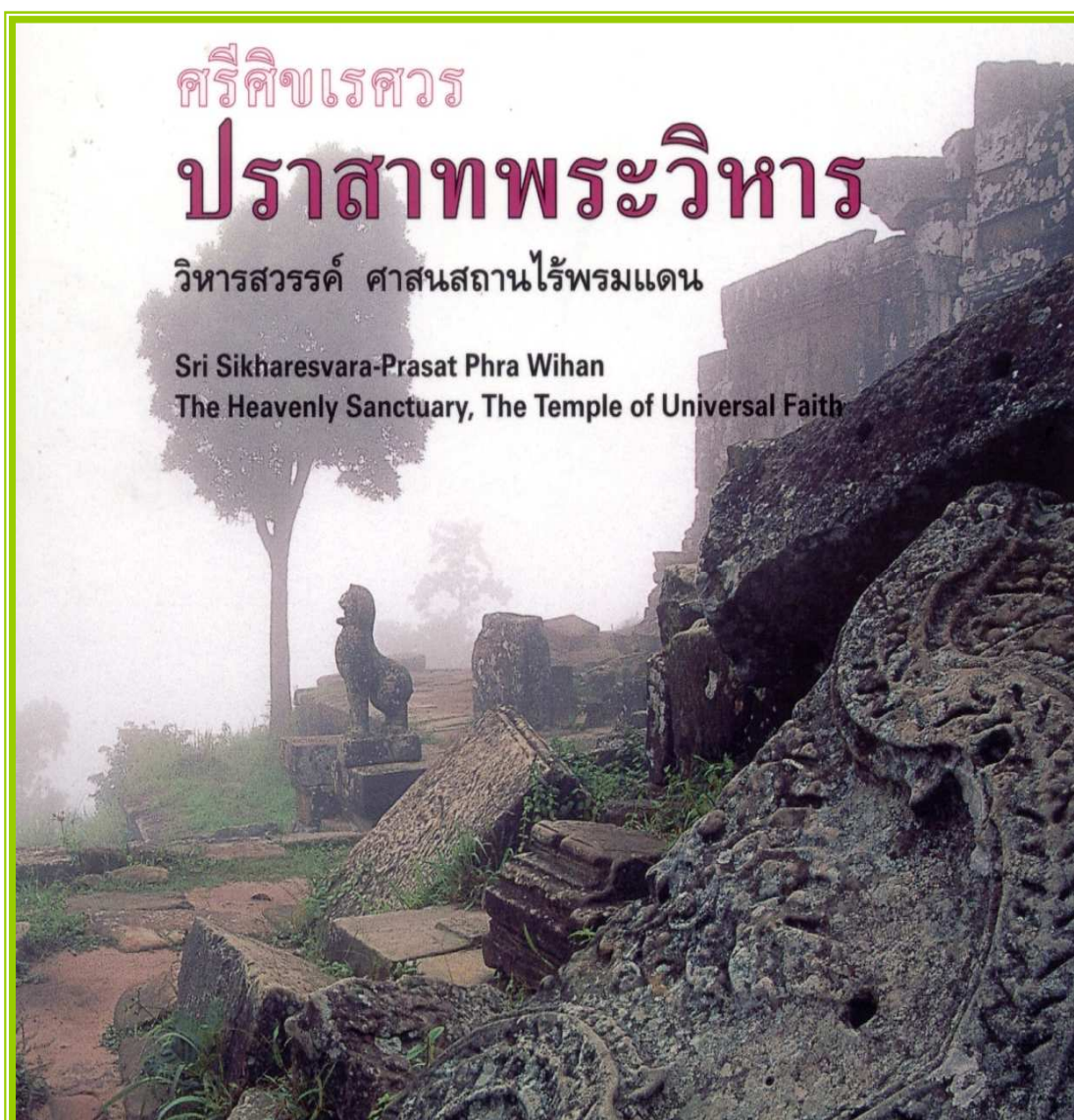
ม้ง ชาวไทยภูเขาเผ่าม้ง ณ ตำบลห้วยน้ำไซในปัจจุบันมีความเป็นอยู่ที่สุขสงบ มีบ้านเป็นหลักแหล่งและได้รับพื้นที่ทำกินสำหรับเลี้ยงชีพอย่างพอเพียง

ที่มา : ภูหินร่องกล้าสวนหินธรรมชาติท่ามกลางยุทธภูมิเลือดในอดีต (หน้า 52-53)

ศรีศิขเรศวร – ปราสาทพระวิหาร :
วิหารสวรรค์ ศาสนสถานไร้พรมแดน

ที่มา : ศรีศิขเรศวร ปราสาทพระวิหาร วิหารสวรรค์ ศาสนสถานไร่พรมแดน (หน้า 4)
 ภูผาศักดิ์สิทธิ์ ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง จังหวัดอุตรดิตถ์ ที่ตั้งห่างจากตัวเมือง

การเดินทางสู่ปราสาทเขาพระวิหาร

ระยะทางจากกรุงเทพมหานครถึงจังหวัดศรีสะเกษ 600 กิโลเมตร ตามเส้นทางรถยนต์ หรือ ระยะทาง 515 กิโลเมตร ตามเส้นทางรถไฟและจากตัวเมืองศรีสะเกษไปสู่อำเภอกันทรลักษ์ ที่มีพื้นที่ติดกับชายแดนอันเป็นเส้นทางขึ้นไปสู่ปราสาทเขาพระวิหารนี้ ก็จะมีระยะทางประมาณ 60 กิโลเมตร อำเภอกันทรลักษ์เป็นอำเภอเล็ก ๆ ที่เงียบสงบ ซึ่งตั้งอยู่ปลายสุดแนวชายแดนไทย-กัมพูชาจากอำเภอกันทรลักษ์ มุ่งหน้าสู่ชายแดนไปทางทิศใต้อีกสู่อีกสู่อีกเขาพนมดงรัก ราว 46 กิโลเมตร และก่อนจะขึ้นสู่เนินเขาบริเวณบ้านภูมิสรอล จะมีด่านตรวจผู้คนที่ผ่านเข้าออกของทหาร

ลักษณะภูมิประเทศแถบนี้ จะเห็นเป็นสันเขาหรือขอบกระทะที่ยกตัวขึ้นสูงตามแนวสันเขาบริเวณชายแดนหรือ ที่เรียกว่ามออีแดง เพราะตรงบริเวณมออีแดงและที่ตั้งเขาปราสาทพระวิหารจะเป็นหน้าผาสูงและชัน เกือบจะ 90 องศา ลึกลงสู่เบื้องล่างจะเป็นดินแดนเขมรต่ำหรือเขมรกรอมรอบ ๆ เซึ่งเขาเบื้องล่างจะเป็นป่าหนาดงที่บสลับกับป่าโปร่งและทุ่งนากว้างไกลสุดตาออกไปยังดินแดนเขมร

ที่มา : ปราสาทเขาพระวิหาร (หน้า 44)

ดินแดนอันกว้างไกลและเว้งว้างของเขมรที่อยู่ต่ำกว่าดินแดนทางฝั่งไทย

ที่มา : ปราสาทเขาพระวิหาร (หน้า 45)

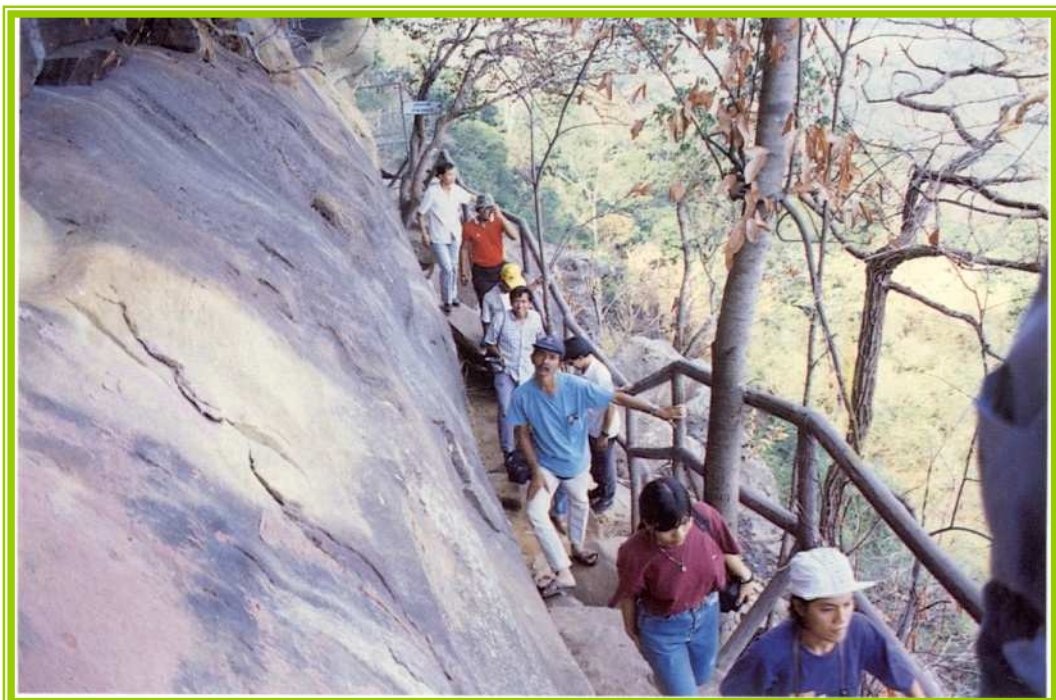
หน้าผาอันสูงชันของมอียดมองจากฝั่งไทย

ที่ได้หน้าผาอันสูงชันของมออีแดงยังมีทางเล็ก ๆ สำหรับไต่ลงไปตามซอกหินและหน้าผา โดยสร้างเป็นแนวรากกัน เพื่อป้องกันมิให้คนพลาดตกลงไปได้ เส้นทางนี้เป็นเส้นทางที่จะนำไปสู่สิ่งสำคัญอยู่สิ่งหนึ่ง นั่นคือภาพสลักหิน ประติมากรรมนูนต่ำที่ติดอยู่กับผนังหินของหน้าผาอันสูงชัน ภาพแกะสลักหินนี้สลักเป็นภาพบุรุษและสตรีมีลักษณะเป็นศิลปะขอมที่สันนิษฐานว่าน่าจะมีอายุถึง 1,065 ปีมาแล้ว

ที่มา : ปราสาทเขาพระวิหาร (หน้า 46)

ภาพแกะสลักนูนต่ำได้หน้าผามออีแดง เป็นลักษณะคล้ายเทพบุรุษและสตรี 3 องค์

ที่มา : ปราสาทเขาพระวิหาร (หน้า 47)

ความสูงของหน้าผาเปี้ยตาดี จุดที่สูงที่สุดโดยวัดจากระดับน้ำทะเล จะมีความสูง 657 เมตร อันเป็นความสูงที่ชันมากและไม่สามารถที่จะเดินหรือไต่ขึ้นมาจากทางดินแดนของเขมรได้ นอกเสียจากจะต้องอ้อมมาขึ้นทางฝั่งแผ่นดินของประเทศไทยหรือไม่อย่างนั้นก็ต้องอ้อมไปขึ้นมาจากทางด้านทิศตะวันตกอันเป็นสันเขาอีกเช่นกัน

ที่มา : ปราสาทเขาพระวิหาร (หน้า 75)

ผา “เปี้ยตาดี” สามารถมองลงไปเห็นแผ่นดินของเขมรต่ำ

ที่มา : ศรีศิขเรศวร ปราสาทพระวิหาร วิหารสุวรรณค์ ศาสนสถานไร่พรมแดน (หน้า 6-7)

ปราสาทเขาพระวิหาร โดดเด่นเป็นสง่าอยู่ระหว่างพื้นที่ซึ่งถูกกำหนดพรมแดนเป็นประเทศไทย และกัมพูชา

ศิขเรศวร ปราสาทแห่งเทพเจ้า

ปราสาทเขาพระวิหาร ตั้งอยู่บนปลายชะง่อนผาสูงของสันเขาพนมดงรัก ซึ่งเป็นส่วนที่ยื่นออกไปในอากาศและมีความสูงถึง 657 เมตรจากระดับน้ำทะเล โดยมีทางขึ้นไปสู่ปราสาทอยู่ทางฝั่งแผ่นดินไทย ปราสาทพระวิหาร เป็นสถาปัตยกรรมของขอมที่มีความงดงามและวิจิตรพิสดารมาก โดยเฉพาะสถานที่ตั้งของปราสาทที่อยู่บนปลายของสันเขาอย่างน่ามหัศจรรย์

ปราสาทเขาพระวิหารแห่งนี้เชื่อว่าสร้างขึ้นเพื่อให้เป็นศาสนสถานในศาสนาฮินดู สร้างขึ้นเพื่อให้เป็นที่สถิตแห่งเทพ จึงได้ชื่อเรียกอีกว่า “ศิขเรศวร” อันหมายถึงที่ประทับของพระอิศวร ซึ่งอยู่บนยอดเขาสูงแห่งนี้ ได้ส่งผลทำให้ปราสาทเขาพระวิหารมีความเด่นเป็นสง่าและมีความงามพิเศษ ราวกับเป็นทิพย์วิมานที่สถิตของเทพเจ้าตามความเชื่อในศาสนาฮินดู

ที่มา : ศรีศิขเรศวร ปราสาทพระวิหาร วิหารสวรรค์ ศาสนสถานไร้พรมแดน

ศรีศิขเรศวร – ปราสาทพระวิหาร : วิหารสวรรค์ ศาสนสถานไร้พรมแดน

ในท่ามกลางที่ราบสูงของหุบเขา และภูเขาแห่งเทือกเขาพนมดงเร็กนั้น มีกลุ่มชนดั้งเดิมหลายเผ่าพันธุ์อยู่อาศัยกระจายทั่วไป โดยอาศัยความสมบูรณ์จากลำดราว เป็นสายน้ำหล่อเลี้ยงกลุ่มชนที่สำคัญพวกหนึ่งได้แก่พวกกวย หรือ กูย หรือ ส่วย (สมัยอยุธยา เรียก เขมรป่าดง) เป็นคนผิวดำนับเนื่องอยู่ในชาติพันธุ์เดียวกับข่า สันนิษฐานว่าน่าจะมียู่ในแถบเทือกเขาพนมดงเร็ก และอีสานตั้งแต่ประมาณพุทธศตวรรษที่ ๑๕ พวกนี้มีความชำนาญในการจับช้าง ฝึกช้าง และเลี้ยงช้างเป็นอย่างยิ่ง

แม้ว่าดินแดนแถบนี้จะห่างไกลจากกลุ่มบ้านเมืองอื่น ๆ ที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับกัมพูชา ณ เมืองพระนคร แต่ก็ได้ตอบรับอิทธิพลหลายอย่างจากขอมหลอมรวมขึ้นเป็นวัฒนธรรมของตนเองด้วยการติดต่อปะทะสังสรรค์ผ่านทางช่องเขาต่าง ๆ ประกอบกับการอยู่ในสภาพแวดล้อมของธรรมชาติและภูมิประเทศอันเอื้ออำนวยต่อความเชื่อในเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์กับอำนาจที่เหนือธรรมชาติ ทำให้ผู้คนในบริเวณนี้มองเห็นว่า หน้าผาชันของเขাপระวิหาร คือ สถานที่ศักดิ์สิทธิ์ที่สถิตของพระผู้เป็นเจ้าสูงสุด และมีศิวลึงค์เป็นรูปเคารพแทน ดังนั้นเมื่อกษัตริย์ขอมทรงเสริมสร้างพระราชอำนาจและสถานภาพของกษัตริย์ด้วยการสถาปนาลัทธิเทวราชา โดยแสดงพระองค์เป็นส่วนหนึ่งของพระเจ้า กษัตริย์ยโสวรมัน

(พ.ศ. ๑๔๓๒ - ๑๔๔๓) จึงได้สถาปนาศรีศิขเรศวร ณ เทวสถานที่เขาพระวิหาร หรือภวาลัย อันเป็นเขตศักดิ์สิทธิ์แต่เดิมของชนพื้นเมือง

การเดินทางขึ้นไปสู่ขุมประตูปราสาทหลังที่ 1 ด้านทิศใต้

ที่มา : ปราสาทเขาพระวิหาร (หน้า 49)

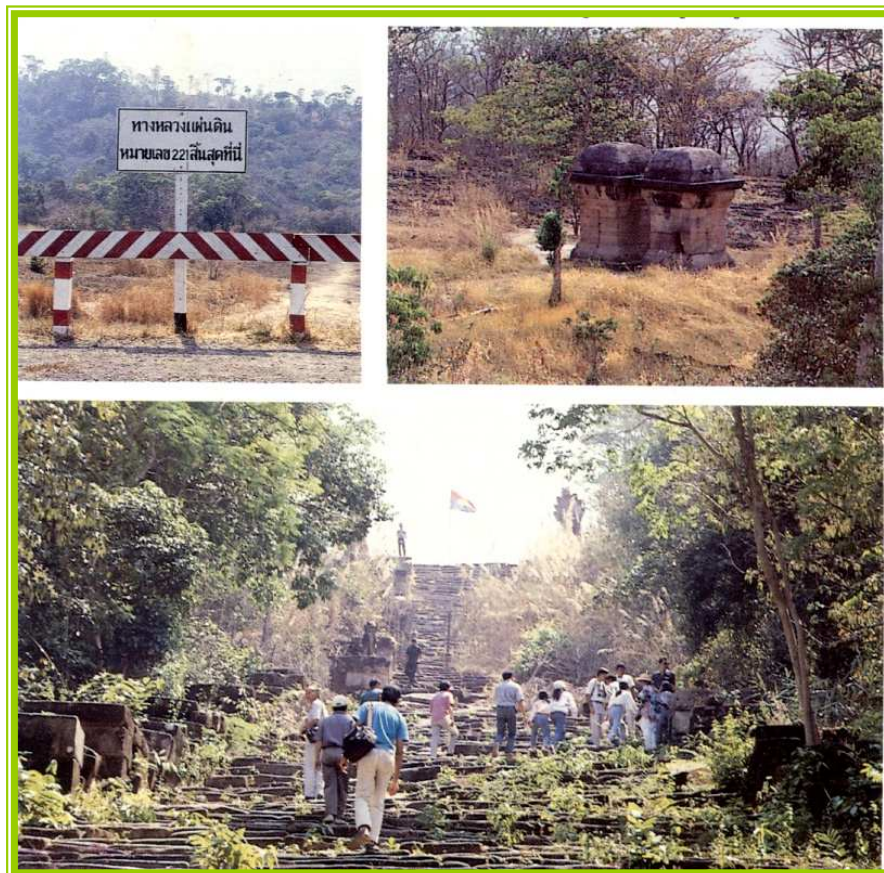
ปราสาทพระวิหารที่ภูผาแห่งนี้ได้รับการยอมรับจากกลุ่มชนพื้นเมืองรอบ ๆ เขาพระวิหารและบริเวณใกล้เคียงทั่วไปพากันมาชมปราสาทพระวิหารจตุ วิหารสวรรค์ อันสง่างามเคลือบเมฆหมอกและท้องฟ้าสีครามสดใส เป็น ศรีศิขเรศวร ที่เปรียบได้ดั่งมงกุฎแห่งเทือกเขาพนมดงรัก

แบบแผนทางสถาปัตยกรรมของปราสาทพระวิหารนั้น ยังคงความสำคัญสูงสุดไว้ที่ภวาลัย อันสถิตอยู่ ณ ส่วนยอดของภูผา ที่แห่งนี้นักวิชาการเรียกกันว่า มหาปราสาทและเรียกโคปุระชั้นที่ ๓ ที่อยู่ถัดลงมาว่ามหายานเจ็ทธร เป็นที่สำหรับเตรียมพระองค์ของพระมหากษัตริย์ที่มาถวายสักการะจากนั้นจึงเป็นโคปุระชั้นที่ ๒ และ ๑ และบันไดทางขึ้น ทอดตัวตามแนวลาดของภูเขา กล่าวได้ว่าเป็นศาสนสถานที่ใหญ่ที่สุดที่ก่อสร้างอยู่บนภูเขาในภูมิภาคนี้ ปราสาทพระวิหารแสดงความโดดเด่นและรุ่งเรืองมากในสมัยพระเจ้าสุริยวรมันที่ ๑ ด้วยรูปแบบของศิลปะ องค์ประกอบสถาปัตยกรรม รวมทั้งการเป็นศาสนสถานที่เสริมสร้างพระบรมเชษฐาภาพของพระองค์ ความสำคัญของปราสาทพระวิหารดังกล่าวนี้ยังคงสืบเนื่องมาจนสมัยพระเจ้าสุริยวรมันที่ ๒ อีกด้วย

เป็นที่น่าสังเกตว่า ปราสาทพระวิหารหันหน้าไปทางทิศเหนือ สู่ที่ราบสูงโคราช (ทางขึ้น
จึงอยู่ในเขตประเทศไทยปัจจุบัน) และที่น่าสนใจคือหน้าบันของมหาปราสาทด้านทิศเหนือ จำหลักภาพ
คือนาฏราชเหนือหัวช้าง ซึ่งอาจหมายถึงการแสดงอำนาจเหนือชนเผ่าที่มีความเชี่ยวชาญเรื่องช้างก็
เป็นได้ เขาพระวิหารและปราสาทพระวิหาร จึงยืนหยัดสำแดงความศักดิ์สิทธิ์ตลอดมาขณะเดียวกันก็เป็น
ศูนย์กลางที่อยู่เหนือธรรมชาติและเผ่าพันธุ์ด้วยแม้ในทุกวันนี้ที่สภาพแวดล้อมทางสังคมและ
วัฒนธรรมเปลี่ยนแปลงไปมากแล้วก็ตาม

บันไดหิน ชุดที่ 1

สิ่งแรกที่ปรากฏแก่สายตา เมื่อผ่านประตูรั้ววดหนามเข้าไป คือบันไดหินที่ลาดต่ำมีขั้นบันได
เป็นหินกระพุกสัน ๆ ไม่สูงนักแต่หลายกระพุกนับได้ประมาณ 162 ขั้นจะทำให้เดินก้าวขาสั้น ๆ ตามไป
ด้วย หินที่ปูนเรียงเป็นหินทรายสีออกแดง ๆ ความกว้างของบันไดหินประมาณ 12 เมตร สองข้างทาง
เป็นป่ารก ตรงหน้าบันไดก่อนจะก้าวขึ้นไปสลักเป็นรูปสิงห์ยืนเฝ้าที่เชิงบันได
สิ้นสุดทางหลวงแผ่นดิน เบื้องหลังคือเขาพระวิหาร และมองเห็นสถูปเล็ก ๆ อยู่ 2 สถูปที่ฝั่งไทย

ที่มา : ปราสาทเขาพระวิหาร (หน้า 52)

บันไดทางขึ้นสู่ปราสาทเขาพระวิหาร

ที่มา : ศรีศิขเรศวร ปราสาทพระวิหาร วิหารวรรค์ ศาสนสถานไร่แคน (หน้า 26-27)

ณ บันไดแห่งนี้ที่ได้ผ่านกาลเวลายืนหยัดและรองรับผู้จาริกแสวงบุญมาแล้วมากต่อมากเสียรนาศ ซึ่งแม้จะดูเรียบง่ายธรรมดาณั้หากยิ่งใหญ่ในความรักของผู้สร้างสรรค์เพราะแกะสลักขึ้นจากหินก้อนใหญ่โตก้อนเดียวปราศจากรอยต่อ

บันไดหินส่วนบนจะแคบลงและเริ่มชันขึ้น สามารถมองเห็นเสียรนาศอยู่ด้านบน ภาพล่างเป็นลักษณะของเสียรนาศที่มีศิระะโลันอันเป็นศิลปะขอมยุคบาปวน

เมื่อก้าวพ้นบันไดชุดที่ 2 ขึ้นไปแล้ว ก็จะเป็นศาลาจัตุรมุขที่ 1 อันเป็นโบราณสถานสิ่งแรกที่มองเห็น แต่ในภาพเหลือเพียงแต่ซุ้มประตูโคปุระเท่านั้น

ปราสาทหลังที่ 2

ทางเดินเข้าสู่ปราสาทหลังที่ 2 เมื่อผ่านซุ้มประตูแรกเข้าไปจะเป็นทางเดินระหว่างห้อง สองข้างกำแพงจะเป็นเสาหินขนาดใหญ่ตั้งเรียงรายนำเข้าไปสู่ห้องด้านในและทะลุไปจนถึงระเบียงคดที่ล้อมรอบปราสาทปรางค์ประธาน

ปราสาทหลังที่ 2 มีห้องอยู่หลายห้อง ประกอบไปด้วยห้องโถงขนาดใหญ่หัวเสาหลักเป็นลวดลายสลักกับซุ้มประตูโคปุระของแต่ละห้องตามแกนเหนือ-ใต้มีลวดลายสลักกับซุ้มประตูโคปุระของแต่ละห้องตามแกนเหนือ-ใต้มีลวดลายพันธุ์พฤกษาและภาพจำหลักบนหน้าบัน และเหนือกรอบประตูแต่ละแห่งล้วนวิจิตรสวยงามทั้งสิ้น

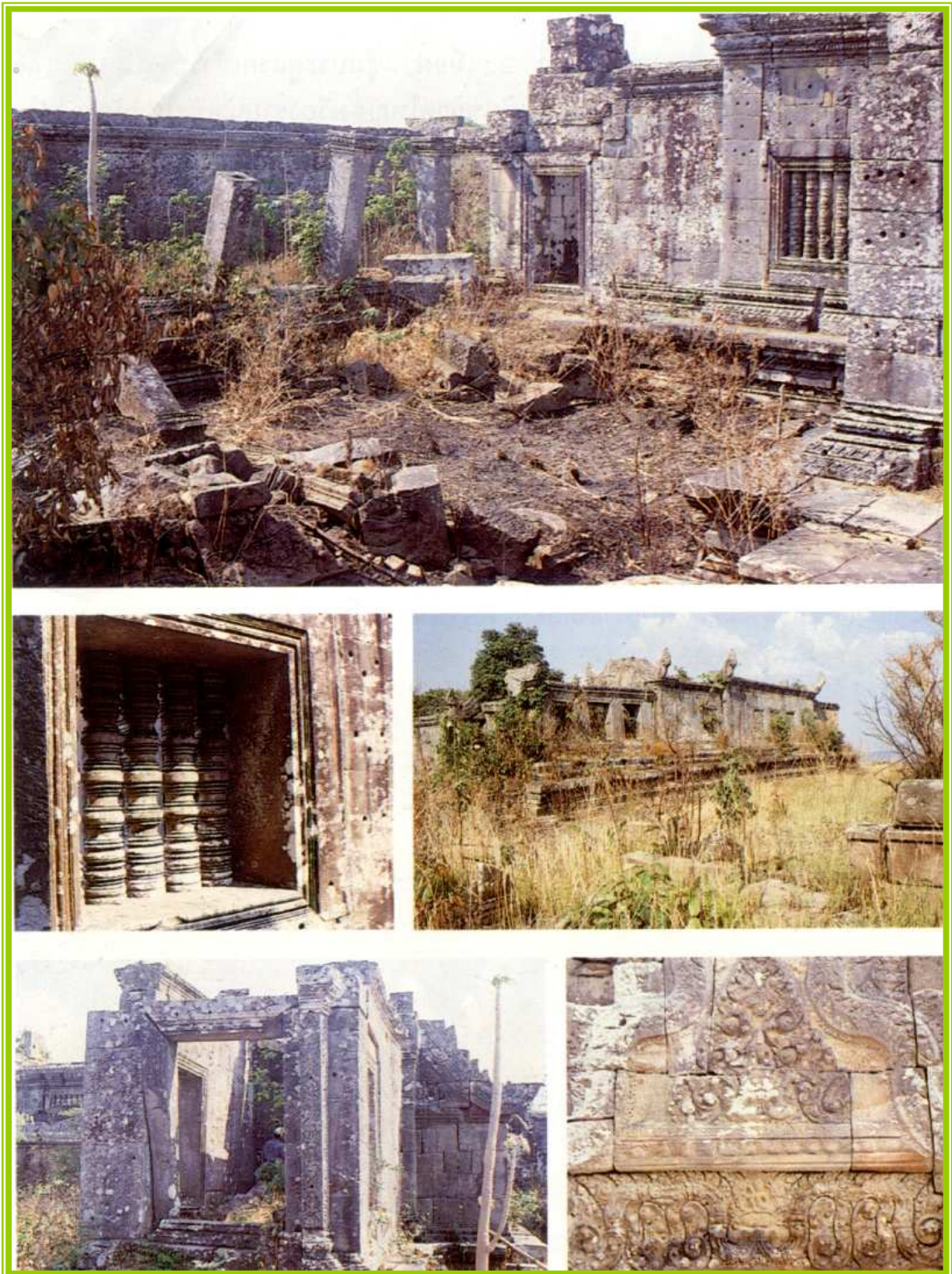
จากปราสาทหลังที่ 2 ซึ่งเป็นอาคารที่ติดกับปราสาทประธาน เราจะลอดผ่านซุ้มประตูของแต่ละห้องไปจนกระทั่งประตูระเบียงคดของปรางค์ประธาน หรือปราสาทประธาน นับเป็นความโอฬารของสถาปัตยกรรมแห่งนี้เป็นอย่างมากทีเดียว

ประตูและเสาหินขนาดมหึมาของปราสาทหลังที่ 2 ซึ่งจะนำเข้าไปสู่ปรางค์ประธาน

ที่มา : ปราสาทเขาพระวิหาร (หน้า 65)

โบราณสถานของปราสาทเขาพระวิหาร ซึ่งอยู่ในกลุ่มของปราสาทหลังที่ 2

ที่มา : ปราสาทเขาพระวิหาร (หน้า 66)

ภายในปราสาทหลังที่ 2 ซึ่งเป็นปราสาทที่อยู่ติดกับระเบียงคดของปราสาทประธาน มีห้องอยู่หลายห้อง และมีประตูผ่านทะลุเข้าไปจนถึงประตูระเบียงคด ก่อนที่จะเข้าไปในบริเวณปราสาทประธาน

ปราสาทประธาน

ภายในระเบียงคดที่ล้อมรอบอาคารกลุ่มสุดท้าย ที่เรียกว่า ปราสาทประธานหรือปราสาทประธาน ซึ่งเป็นส่วนที่สำคัญที่สุดของปราสาทเขาพระวิหาร ปราสาทประธานเปรียบประดุจเป็นศูนย์กลางของจักรวาล อันเป็นที่สถิตของพระศิวเทพ ในรูปของศิวลึงค์ ซึ่งเป็นสัญลักษณ์แห่งเทพเจ้าในศาสนาฮินดู ลัทธิไศวนิกาย

ปราสาทประธาน เป็นอาคารที่เด่นและสวยงามที่สุด โดยมีกำแพงระเบียงคดล้อมรอบเอาไว้ทั้ง 4 ด้าน แต่ปัจจุบันองค์ปราสาทประธานได้พังลงมาหมดแล้วยังเหลือไว้แต่เพียงมณฑปหน้าปราสาทเท่านั้น ที่ยังปรากฏให้เห็นอยู่

สภาพของมณฑปหน้าปราสาทประธานในปัจจุบัน

ที่มา : ปราสาทเขาพระวิหาร (หน้า 71)

“เขาพระวิหารได้กลายเป็นที่จาริกแสวงบุญ... เป็นสถานที่อันศักดิ์สิทธิ์แห่งบรรพบุรุษของชาวกัมพูชาทั้งหมดในสมัยต่อ ๆ มา เขาพระวิหารเป็นเสมือนที่สถิตแห่งพระราชอำนาจของกษัตริย์ขอมทุกพระองค์ นับเป็นส่วนหนึ่งแห่งลัทธิเทวราชาเช่นนี้เอง กษัตริย์สมัยต่อมาโดยเฉพาะอย่างยิ่งพระเจ้าสุริยวรมันที่ ๑ และ สุริยวรมันที่ ๒ จึงทำให้เขาพระวิหารกลายเป็นศูนย์กลางแห่งความเชื่อของผู้คนยิ่งกว่าเดิม การสร้างที่พำนักสำหรับผู้มาจาริกแสวงบุญเพิ่มเติม ณ ปราสาทเขาพระวิหาร สมัยพระเจ้าสุริยว

มันที่ ๑ ก็ดี การที่ทรงโปรดให้ปราสาทแห่งนี้เป็นเสมือนหอประวัติที่เก็บเอกสารของชาวกัมพูชาสมัยของพระองค์ก็ดี ย่อมสะท้อนถึงลัทธิของเทวราชาอันมีเขาพระวิหารเป็นศูนย์กลางความเชื่อ...”

“... พระเจ้าสุริยวรมันที่ ๒ ทรงทำให้เทวสถานศรีศิขเรศวรหรือปราสาทพระวิหารกลายเป็นศูนย์กลางแห่งความเชื่อทั้งในลัทธิของเทวราชา ซึ่งเป็นความเชื่อระดับรัฐ และเป็นศูนย์กลางแห่งพิธีกรรมเกี่ยวกับการนับถือบรรพบุรุษ จะกระทั่งก่อให้เกิดประเพณีการสักการะบูชากัมรเตงชคตศรีศิขเรศวรในวาระซึ่งพ้องกับเทศกาลประจำปีของเกษตรกร... กลายเป็นประเพณีนักขัตฤกษ์ของประชาชนทั่วไปด้วย...”

“ความนิยมของผู้คนทั้งระดับชั้นปกครองและประชาชนในวันที่จะสักการะและอุทิศถวายของแต่กัมรเตงชคตศรีศิขเรศวร ไม่ว่าจะเป็นที่ดิน แร่งงาน และวัตถุสิ่งของอื่น นำไปสู่การขายตัวของชุมชนรอบเขาพระวิหารและบริเวณใกล้เคียง” (ธิดา สาระยา, ดร. เขาพระวิหาร. สำนักพิมพ์เมืองโบราณ. 2535, หน้า 25, 30.)

◀ ภาพสลักบนทับหลังเหนือประตูของปราสาทประธาน ปราสาทศิขเรศวร เป็นภาพศิว - นารายณ์ กำลังร่ายรำอยู่เหนือเศียรเศียรติมุข

ที่มา : ปราสาทเขาพระวิหาร (หน้า 51)

ที่มา : ปราสาทเขาพระวิหาร (หน้า 51)

ภาพลวดลายเหนือหัวเสาประดับกรอบประตูอันสวยงามวิจิตร

ศิลปะล้าค่าหน้าบันที่มีความงดงาม

▶ พระกฤษณะปราบนาคกาลิยะเพื่อปราบชุกเจ็ญแก่โลกมนุษย์

▶ ภาพจำหลักกวนเกษียรสมุทร จัดว่าเป็นหน้าบันที่งดงามสมบูรณ์ด้วยคุณค่าทางศิลปะสะท้อนความเชื่อของการสร้างปราสาทพระวิหาร

▶ ศิวนาถราช ร่ายรำอยู่เหนือหัวช้าง หน้าบันมหาปราสาทอันประดิษฐานศิวลึงค์

▶ อูมา - มเหศวร ภาพทำคลาสสิกขององค์พระศิวะและมเหสี - พระอูมา บนหลังคาลोक

ที่มา : ปราสาทเขาพระวิหาร (หน้า72)

ประตูทางเข้าด้านหน้าของมณฑป

เขาพระวิหาร เป็นส่วนหนึ่งของเทือกเขาพนมดงเร็ก ตั้งอยู่บ้านภูมิลิขอล ต.บึงมะลู อ.กันทรลักษ์ จ.ศรีสะเกษ ปราสาทพระวิหารสร้างขึ้นบนหน้าผาชั้นแห่งนี้ มีความสูงจากระดับน้ำทะเล 657 เมตร สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและภูมิประเทศ ทำให้สถานที่นี้ดูลึกลับขรึมขลัง กลายเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์สำคัญของชนพื้นเมือง รอบ ๆ เขาพระวิหารเกิดเป็นชุมชนที่ขยายตัวกว้างขวาง ดึงเห็นได้จากศาสนสถานที่อยู่ใกล้เคียง เช่น ปราสาทสระกำแพงใหญ่ ปราสาทสระกำแพงน้อย ปราสาทบ้านปราสาท เป็นต้น

ศิลปะสถาปัตยกรรมปราสาทพระวิหาร ก่อสร้างขึ้นโดยหันหน้าสู่ทิศเหนือ อันตรงกับที่ราบสูงโคราช การวางผังปราสาททอดยาวไปตามความลาดชันของแนวเขาโดยกำหนดให้ส่วนสำคัญที่สุด คือ มหาปราสาท หรือ ภาวาลัยของชนพื้นเมือง อยู่ ณ ชั้นบนสุดของหน้าผา ลดหลั่นลงมาประกอบด้วยโคปุระอีก 3 ชั้น ได้แก่ มหามณเฑียร โคปุระชั้นที่ 2 และชั้นที่ 1 ตามลำดับ ณ ภาวาลัย เป็นที่ประดิษฐานศิวลึงค์

ความงดงามเชิงศิลปะของปราสาทพระวิหารอยู่ที่การวางผังก่อสร้างและภาพจำหลักเทพเจ้าตามหน้าบันและทับหลัง อันถือได้ว่าเป็นงานช่างหลวงฝีมือสูงของยุคสมัย ประกอบกับความโดดเด่นของที่ตั้งและสภาพแวดล้อมจึงทำให้ปราสาทพระวิหารเป็นดังวิหารสวรรค์ ดังที่ชาวบ้านกล่าวขวัญกันต่อ ๆ มา

ความยิ่งใหญ่ของปราสาทพระวิหาร จึงมิได้อยู่ที่ความใหญ่โตอลังการ หรือศิลปะสถาปัตยกรรมอันหลงเหลือเป็นประจักษ์พยานอยู่ ณ ปัจจุบันสมัยเท่านั้น หากแต่ ณ ที่นี้คือ สถานที่จารึกแสวงบุญของ

คนหลายกลุ่ม หลายชาติพันธุ์ ไม่ว่าจะเป็นชนชั้นกษัตริย์หรือประชาชนทั่วไป โดยปราศจากซึ่งพรมแดนใด ๆ ขวางกัน

กษัตริย์ขอมสร้างปราสาทพระวิหารก็จริง ทว่าปราสาทนั้นกลับสัมพันธ์ลึกล้ากับหลายกลุ่มคนที่หลากหลายวัฒนธรรมหลากหลายความเชื่อ ความโดดเด่นของปราสาทเขาพระวิหาร จึงมีอาจครอบครองได้โดยใครผู้ใดผู้หนึ่ง หรือประเทศหนึ่งประเทศใด

... เพราะ ณ จุดนี้สมควรกล่าวได้เพียงว่า ปราสาทพระวิหารเป็น มรดกทางวัฒนธรรม ของมนุษยชาติที่แท้จริง เพียงนั้น

ที่มา : ปราสาทเขาพระวิหาร (หน้า 56)

ซุ้มประตูโคปุระของศาลาจัตุรมุขที่พังทลายลงไปเกือบหมดแล้ว เพราะขาดการบูรณะ เป็นศิลปะขอมสมัยศิลปะบาปวน ที่งดงามยิ่ง เช่นเดียวกับศิลปะขอมที่ปราสาทบันทายศรีในประเทศกัมพูชา โปรดสังเกตรองชาติของเขมรที่โบกสะบัดอยู่เบื้องหลังอาคารนี้

ที่มา : ปราสาทเขาพระวิหาร (หน้า 67)

บทสรุป...ปราสาทพระวิหาร

ปราสาทพระวิหาร เป็นเทวสถานที่สร้างขึ้นเมื่อประมาณพุทธศตวรรษที่ 16 ในสมัยพระเจ้าสุริยวรมันที่ 1 จนถึงสมัยพระเจ้าสุริยวรมันที่ 2 (พ.ศ. 1656 - 1693) หลังจากนั้นก็ถูกทอดทิ้งจนทรุดโทรมไปตามธรรมชาติและกาลเวลา แต่อยู่ในความครอบครองของประเทศไทยจนถึง พ.ศ. 2505 จึงตกเป็นของประเทศกัมพูชาตามคำพิพากษาของศาลโลก

แต่ก่อนที่จะตกเป็นของกัมพูชานั้น มีเหตุการณ์สำคัญเกิดขึ้นที่นี่ 3 ครั้ง จนทำให้มีการทำราววัดและมีเจ้าหน้าที่หลายฝ่ายเข้าตรวจสอบทำแผนที่จนกลายเป็นข้อพิพาทเกี่ยวกับดินแดนจนทุกวันนี้ กล่าวคือ

(1) ตั้งแต่ถูกปล่อยให้รกร้างภายหลัง พ.ศ. 1693 ประเทศสยามได้เข้าครอบครองกรรสิทธิ์อันเป็นดินแดนที่เป็นเมืองขึ้น หรือ “ประเทศราช” ของสยามตลอดมา จนเมื่อฝรั่งเศสเข้ามาแทรกแซงทางการเมือง และยึดเอาดินแดนประเทศกัมพูชาที่เคยขึ้นอยู่กับสยามไป ทำให้สยามต้องยินยอมทำสนธิสัญญาบริเวณโขงของฝรั่งเศส โดยในครั้งแรกเกิดขึ้นใน พ.ศ. 2447 (ร.ศ. 122 หรือ ค.ศ 1904)

ในหนังสือสัญญาระหว่างกรุงสยามกับกรุงฝรั่งเศส ทำเมื่อวันที่ 13 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2447 โดยหัวข้อที่ (1) ระบุว่า ...

“เขตแดนในระหว่างกรุงสยามกับกรุงกัมพูชานั้น ตั้งต้นตั้งแต่ปากคลองกะพงพลูข้างฝั่งชายทะเลสาบเป็นเส้นเขตแดนตรงทิศตะวันออก ไปจนบรรจบถึงคลองกะพงจาม ตั้งแต่นั้นต่อไปเขตแดนเป็นเส้นตรง ทิศเหนือขึ้นไปจนบรรจบถึงภูเขาพนมดงรัก (คือภูเขาบันทัด) ต่อนั้นไป เขตแดนเนื่องไป

ตาม แนวยอดภูเขาปันน้ำ ในระหว่างดินแดนน้ำตกน้ำแสน แลดินแดนน้ำตกแม่น้ำของฝ่ายหนึ่ง กับ ดินแดนน้ำตกน้ำมูนอีกฝ่ายหนึ่ง จนบรรจบภูเขาผาด่างแล้วต่อเนื่องไปข้างทิศตะวันออกตามแนวยอด ภูเขาเนินบรรจบถึงแม่น้ำของตั้งแต่ที่บรรจบนี้ขึ้นไป แม่น้ำของ (โขง) เป็นเขตรแดนของกรุงสยาม”

(2) มีการระบุเส้นเขตแดนทำนองเดียวกันอีกครั้งใน สัญญาว่าด้วยปักปันเขตรแดน ลงวันที่ 23 มีนาคม พ.ศ. 2450 (ร.ศ. 125 หรือ ค.ศ. 1907) อีกเป็นครั้งที่ 2

(3) ต่อมาใน พ.ศ. 2502 กรมศิลปากรได้ ดำรงทำผังและประกาศคุ้มครองเนื้อที่ที่เป็น โบราณสถานรวมทั้งสิ้น 1,318 ไร่ 3 งาน อีกนัย หนึ่งคือรัฐบาลไทยยืนยันว่าปราสาทพระวิหารเป็น ของไทย กล่าวโดยสรุปคือ

(1) ตั้งแต่ พ.ศ. 2447 สยามและฝรั่งเศส ได้ทำการปักปันเขตแดนกันแล้ว โดยที่ไทยยึด แนวสันปันน้ำเป็นเส้นแบ่งเขตแดน แต่ไม่ได้ร่าง วัตถุประสงค์ที่ไว้เอง จึงได้แต่ยึดแนวภูเขาว่าเป็น เส้นกำหนดของธรรมชาติเท่านั้น ในขณะที่ฝ่าย ฝรั่งเศสได้วางแผนที่ขึ้นไว้เป็นหลักฐาน ซึ่งทำให้ ตัวของปราสาทอยู่ในเขตฝรั่งเศส (หรือเขมร) ตั้งแต่ปีนั้นแล้ว

แต่ฝ่ายไทยก็ไม่เคยโต้แย้งแนวรังวัดของ ฝรั่งเศสได้แต่เพียงยืนยันฝ่ายเดียวกัน ปราสาทซึ่ง อยู่บนภูเขาอยู่ในเขตแดนไทยตามแนว “สันปันน้ำ”

ซึ่งก็คือการยึดแนวส่วนที่สูงที่สุดของยอดเขา เป็นแนวเขา แนวป่า เป็นเส้นแบ่งเขตแดน

(2) ดังนั้น พอกัมพูชาเริ่มขอเจรจาเรื่องอธิปไตยเหนือบริเวณพระวิหารซึ่งเป็นแนวชายแดน ตั้งแต่ พ.ศ. 2497-2501 (ภายหลังจากได้รับอิสรภาพจากฝรั่งเศสใน พ.ศ. 2497) จึงไม่เป็นผลสำเร็จ เพราะ เงื่อนไขไม่ตรงกัน โดยกัมพูชาขอให้พิจารณาตามสนธิสัญญาสยาม-ฝรั่งเศส พ.ศ. 2447 และ พ.ศ. 2450 และปฏิเสธแผนที่ร่างของไทย โดยอ้างว่าใช้ไม่ได้เพราะไม่มีลักษณะภูมิประเทศที่เป็นจริง เป็นองค์ประกอบ

(3) กัมพูชาจึงนำคดีปราสาทพระวิหารส่งให้ศาลโลกตัดสินที่กรุงเฮก ประเทศเนเธอร์แลนด์ ใน พ.ศ. 2505

ที่มา : ศรีศิขเรศวร ปราสาทพระวิหาร ๑ (หน้า 5)

ฝ่ายไทยก็ยังแย้งว่าศาลโลกไม่มีอำนาจพิจารณาคดีนี้ ทว่าศาลโลกก็ใช้อำนาจปิดข้อโต้แย้งของไทยโดยศาลโลกใช้แผนที่ที่ชัดเจนกว่าและละเอียดกว่าซึ่งเขียนโดยฝรั่งเศสเป็นหลักฐาน โดยอ้างว่าฝ่ายไทยไม่เคยปฏิเสธแผนที่ของฝรั่งเศส จึงมีมติ 9 ต่อ 3 ให้กัมพูขามือธิปไตยเหนือปราสาทพระวิหารโดยชอบธรรม

(4) ฝ่ายไทยจำนวนต้องยอมรับคำตัดสินของศาลโลก เป็นแนวทางปฏิบัติ แต่ก็ยังโต้แย้งตลอดมาว่าที่ถูกต้องควรเป็นแนวสันปันน้ำ ดังนั้นไทยจึงตั้งความหวังที่จะเรียกร้องกรรมสิทธิ์ของปราสาทพระวิหารตลอดมา

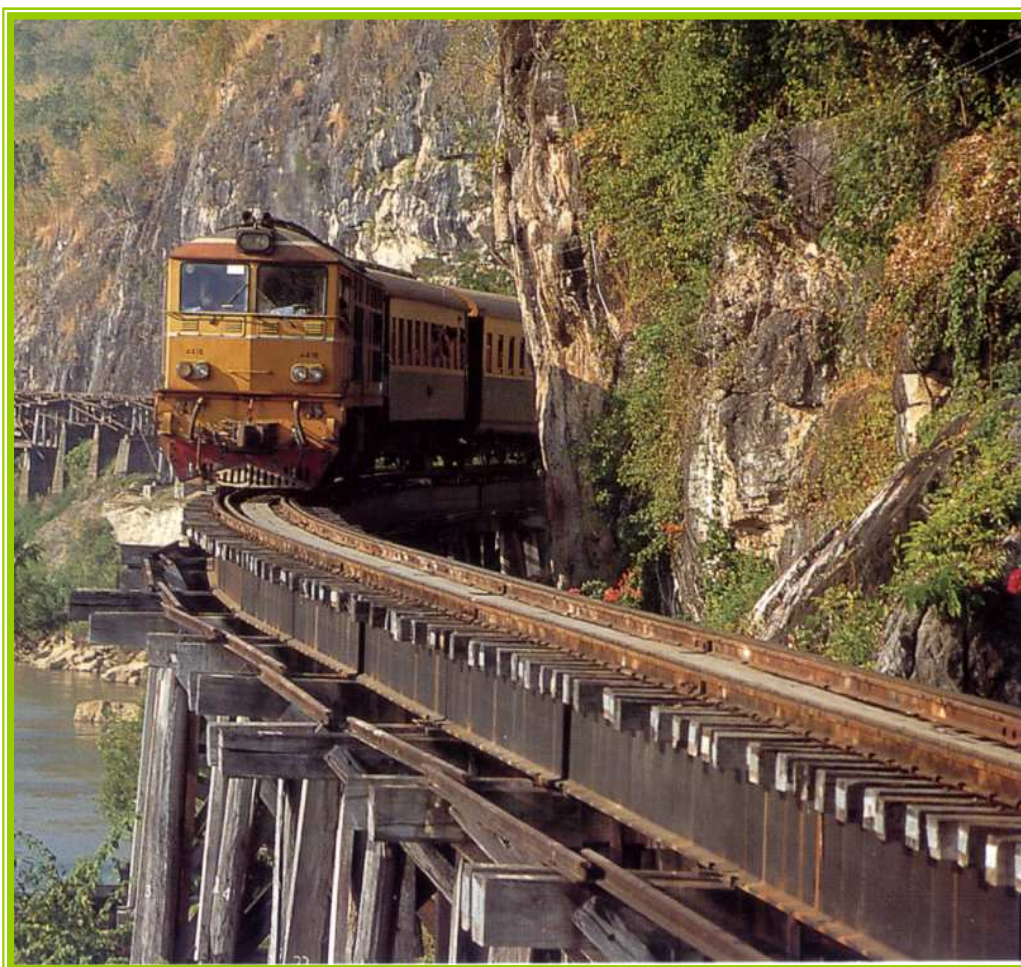
อีกนัยหนึ่งคือเรา “ไม่เห็นด้วย” กับคำตัดสินของศาลโลก ใน พ.ศ. 2505 ปราสาทพระวิหารจึงเป็นความขัดแย้งทางความรู้สึกไม่มีวันสิ้นสุด

*****

หมายเหตุ : ข้อมูลอ้างอิงจาก (1) ศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญศรี คุ้ม, การต่างประเทศกับเอกราชและอธิปไตยของไทย ราชบัณฑิตยสถาน จัดพิมพ์ พ.ศ. 2542 (2) สารานุกรมประวัติศาสตร์ไทย เล่ม 2 อักษร ข-จ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2545

ทางรถไฟสายไทย-พม่า
“ไม้หมอนแห่งความตาย”

ที่มา : มรดกสันติภาพ (หน้า 34)

ทางรถไฟสายไทย-พม่า “ไม้หอมแห่งความตาย”

บนไม้หอมแห่งความตาย
 จากสถานีรถไฟชุมทางหนองปลาดุก กาญจนบุรี
 สะพานข้ามแม่น้ำแคว ด่านเจดีย์สามองค์
 ถิ่นบยูสยัต
 ชีวิตของเพื่อนร่วม โลกที่แตกต่างกันราวฟ้ากับดิน
 ทั้งเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ และภาษา
 จำนวนนับหมื่นนับแสนล้มตายจมทับไปกับรางรถไฟ
 สายมรณะราวกับใบไม้ร่วง
 ท่ามกลางความสิ้นหวัง ความอดอยากหิวโหย
 ความเจ็บปวดทรมาน น้ำตาและความตาย
 โศกนาฏกรรมชายแดนไทยพม่า ...
 ... ขอให้ท่านจงโปรดสงบนิ่งสักหนึ่งนาที เพื่อ
 รำลึกถึงวิญญาณนับแสนดวงของชีวิตมนุษย์ที่ล่วงลับ
 ไปในสงครามครั้งกระนั้นไม่ว่าจะเป็นผู้แพ้หรือผู้ชนะ
 กลับให้เป็นสุขเถิด
 พ้นจากความเจ็บปวดทั้งหมด
 ขอสันติภาพจงกลับคืนมา
 ขอสันติสุขจงมีแก่เพื่อนมนุษย์ด้วยกัน

อัศวิน โกมลเมนะ (๒๕๓๖)

ที่มา : มรดกสันติภาพ (หน้า 21)

กำเนิดทางรถไฟสายมรณะ

เช้าตรู่ของวันที่ ๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ ขณะที่คนไทยทั้งประเทศกำลังหลับใหลอย่างมีความสุข กองทัพพระจักรพรรดิญี่ปุ่นได้ยกพลขึ้นบกตลอดชายฝั่งทะเลไทยและได้รับการต่อต้านอย่างเข้มแข็งจากหน่วยอาสาสมัคร ตำรวจและทหารของไทย ทำให้มีผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บจำนวนมาก จนกระทั่งบ่ายของวันเดียวกันรัฐบาลไทยได้ทำความตกลงกับรัฐบาลญี่ปุ่นอนุญาตให้กองทัพญี่ปุ่นเดินทัพผ่านประเทศไทยไปยังประเทศพม่าได้ ต่อมาในวันที่ ๒๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ ประเทศไทยได้ทำสัญญาเป็นพันธมิตรกับญี่ปุ่น ณ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม กรุงเทพมหานคร และในวันที่ ๒๕ มกราคม พ.ศ. ๒๔๘๕ หลังจากญี่ปุ่นบุกขึ้นไทยได้เดือนเศษ รัฐบาลไทยได้ประกาศสงครามกับฝ่ายพันธมิตร อันได้แก่ สหรัฐอเมริกา และอังกฤษ

๑๖ กันยายน พ.ศ. ๒๔๘๕ รัฐบาลไทยได้ลงนามในข้อตกลงร่วมกันกับญี่ปุ่นที่จะสร้างทางรถไฟสายไทย-พม่า สาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่กองทัพญี่ปุ่นประสงค์จะสร้างทางรถไฟสายนี้ เพราะในครึ่งปีหลังของปี พ.ศ. ๒๔๘๕ การขนส่งสัมภาระ และอาวุธยุทโธปกรณ์

จุดเริ่มต้นของการก่อสร้างทางรถไฟสายนี้ คือ สถานีรถไฟหนองปลาตุก จ.ราชบุรี ตรงไปทางตะวันตกสู่จังหวัดกาญจนบุรีแล้วตัดขึ้นไปทางเหนือข้ามแม่น้ำแควใหญ่ที่บ้านท่ามะขาม (สะพานข้ามแม่น้ำแควใหญ่) แล้วเลียบไปตามลำน้ำแควน้อยไปจนสุดเขตแดนไทยที่ด่านเจดีย์สามองค์ เป็นระยะทาง ๓๐๓.๕๕ กิโลเมตร รวมระยะทางตลอดเส้นทางถึงเมืองทันบิวชายัต (Thanbyuzayat) ประมาณ ๔๑๕ กิโลเมตร มีสถานีทั้งสิ้น ๕๕ สถานี

ด้วยเหตุผลในการสร้างทางรถไฟสายนี้เป็นเหตุผลเพื่อการยุทธศาสตร์และการสงครามกองทัพญี่ปุ่นจึงจำเป็นต้องเร่งเวลาในการก่อสร้างให้เสร็จโดยเร็วที่สุด โดยกำหนดว่าต้องเสร็จภายใน ๑ ปี ทั้ง ๆ

ที่ก่อสร้างปกติต้องใช้เวลา ๕-๖ ปี ดังนั้นการเกณฑ์เชลยศึกจากสิงคโปร์และมลายูจึงเป็นที่มาสำคัญของแรงงานที่ใช้ในการสร้างทางรถไฟโดยในช่วงปี พ.ศ. ๒๔๘๕ มีการส่งเชลยศึกสัมพันธมิตรจากมลายูและสิงคโปร์มายังบ้านโป่ง เพื่อการสร้างทางรถไฟถึง ๕๐,๓๐๕ คน (SEATIC หน้า ๒๒ อ้างถึงในโยชิอากิ ทาชิฮารุ, ๒๕๓๘) โดยจำแนกเป็นเชลยศึกชาวอังกฤษ ๒๘,๕๓๑ คน เชลยศึกชาวออสเตรเลีย ๘,๕๐๗ คน อเมริกา ๔๕๔ คน ฮอลันดา ๑๒,๓๗๓ คน นอกจากนี้ยังมีการว่าจ้างกรรมกรพื้นเมืองจากมลายู ชาว ไทย อินโดจีน ในช่วงปี พ.ศ. ๒๔๘๖ ถึง พ.ศ. ๒๔๘๗ รวมกรรมกรทั้งสิ้น ๕๑,๑๑๒ คน ในจำนวนนี้เสียชีวิตระหว่างการก่อสร้างทางถึง ๕ วัน ๕ คืน ก่อนที่จะต้องเดินฝ่าเปลวแดดสู่พื้นที่การก่อสร้างทาง

การวางรถไฟช่วงที่ ๑ เริ่มจากแยกหนองปลาตึก ใช้แรงงานจากเชลยศึกวันละ ๓๐๐ คน วางรางได้วันละประมาณ ๑,๕๐๐ เมตร กองทัพญี่ปุ่นใช้สถานีรถไฟหนองปลาตึกเป็นศูนย์กลางใหญ่ในการขนส่งยุทโธปกรณ์ จนแนวทางของเส้นทางสามารถสร้างได้ถึงบ้านท่ามะขามในเมืองกาญจนบุรี ซึ่งเป็นจุดสำคัญที่จะต้องสร้างสะพานข้ามแม่น้ำแควใหญ่

การสร้างสะพานข้ามแม่น้ำแควใหญ่ เป็นการสร้างสะพานที่เผชิญปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ มาก เมื่อสร้างสะพานไม่เสร็จ กลับถูกกระแสน้ำทำลายสะพานพังพินาศไปกับกระแสน้ำ ทั้งยังต้องเผชิญกับความเจ็บปวดด้วยโรคมาเลเรีย การโจมตีทางอากาศของฝ่ายสัมพันธมิตร ความอดอยากหิวโหย ขาดแคลนปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต และความทรมานโหดร้ายจากการปฏิบัติของทหารญี่ปุ่นต่อบรรดาเชลยศึกผิวขาว สะพานข้ามแม่น้ำแควใหญ่และทางรถไฟสายมรณะเป็นที่รู้จักทั่วโลก เมื่อมีการนำไปสร้างเป็นภาพยนตร์เรื่อง “สะพานข้ามแม่น้ำแคว” กำกับโดย เดวิด ลีน แต่การถ่ายทำจากการสร้างสะพานนั้นทำขึ้นในประเทศศรีลังกา ก่อนสิ้นสงครามสะพานแห่งนี้ถูกโจมตีทางอากาศบ่อยครั้ง กองทัพญี่ปุ่นจึงได้วางแผนการสร้างสะพานไม้ไว้อีกแห่งหนึ่งเพื่อเป็นสะพานสำรองในกรณีสะพานที่สร้างเสร็จแล้วถูกทำลาย

ที่มา : มรดกสันติภาพ (หน้า 147)

ภาพวาดจำลองเหตุการณ์ เครื่องบินของฝ่ายสัมพันธมิตรทิ้งระเบิด เหนือสะพานข้ามแม่น้ำแคว
จัดแสดง ณ พิพิธภัณฑ์สงคราม

ถัดจากสะพานข้ามแม่น้ำแควใหญ่เส้นทางรถไฟสายมรณะได้ทอดยาวหายลับเข้าไปในผืนป่า และแนวเทือกเขาสูงของชายแดนด้านตะวันตก ยิ่งลึกเข้าไปความทารุณโหดร้ายนับจะเพิ่มทวีมากขึ้น เส้นทางก่อสร้างต้องผ่านลำน้ำและหุบเหว ในช่วงแรกการสร้างสะพานจึงเป็นสะพานไม้ชั่วคราว ก่อนแล้วจึงสร้างสะพานถาวรต่อไป ตลอดแนวการสร้างทางรถไฟในเขตไทยเขลยศึกต้องสร้างสะพาน ถึง ๓๕๕ สะพาน

ท่ามกลางชีวิตและลมหายใจที่ทบถมลงไปกับทางรถไฟสายมรณะนับหมื่นชีวิตเหนือฝั่งแม่น้ำแคว ทางรถไฟสายมรณะได้สร้างเสร็จลงในปี พ.ศ. ๒๔๘๖ กองทัพอากาศพระจักรพรรดิได้เปิดใช้ทางรถไฟสายนี้อย่างเป็นทางการพร้อมกับการเฉลิมฉลองเป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ ๒๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๖ รวมระยะเวลาก่อสร้างเพียง ๑ ปีเศษ หากเฉลี่ยระยะทางในการก่อสร้างได้ถึง ๗๘๕ เมตรต่อวัน

การเดินทางเฉพาะตอนกลางคืนเท่านั้น (อิโรอิเกะ หน้า ๒๐๒ อ้างถึงในโยชิอากา ทาชิฮารุ, ๒๕๓๘) ทั้งนี้เพื่อป้องกันการโจมตีทางอากาศจากฝ่ายสัมพันธมิตร

ท่ามกลางความมืดมิดมีเพียงแสงดาวระยิบระยับกลางผืนป่าชายแดนกาญจนบุรีภาพของผู้ควบคุมขบวนรถไฟวิ่งออกไปในความมืดมิดชวนให้ใจวาบหวี การเดินทางบนสะพานที่ทำด้วยไม้ นอกจากทางลาดชันและโค้ง พนักงานรถจักรต้องเสี่ยงชีวิต ซึ่งพวกเขาู้ดีก่อนขึ้นรถไฟว่าต้องเตรียมพร้อมที่จะกระโดดลงได้ทุกเมื่อ ถ้ารถไฟแล่นเข้าใกล้บริเวณที่มีลักษณะดังกล่าว ทั้งนี้เคยมีรถจักรและรถบรรทุกสินค้าพลัดตกลงเหวลึก และพบว่าตามหุบเขาต่าง ๆ ข้างทางรถไฟมีรถไฟตกอยู่หลายแห่ง การที่เดินทางตอนกลางคืนทำให้มองไม่เห็นสภาพสยดสยองที่อยู่ภายนอกตามทางรถไฟ

การสงครามได้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งวันที่ ๒๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๘๗ ฝ่ายทหารพันธมิตรได้โจมตีทิ้งระเบิดลงบนสะพานข้ามแม่น้ำแคว ทำให้สะพานหักขาดจากกัน และต่อมาในวันที่ ๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๘ ระเบิดปรมาณูลูกแรกถูกทิ้งลงที่เมืองอิโรชิมา มีผู้เสียชีวิตกว่าหนึ่งแสนคน ๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๘ ระเบิดปรมาณูลูกที่สองถูกทิ้งเหนือเมืองนางาซากิ ผู้คนล้มตายนับแสนคน นำมาสู่การประกาศพระบรมราชโองการของสมเด็จพระจักรพรรดิญี่ปุ่นยอมจำนนแก่ฝ่ายสัมพันธมิตร โดยปราศจากเงื่อนไขในวันที่ ๑๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๘

สำหรับทหารญี่ปุ่นที่เกี่ยวข้องกับการสร้างทางรถไฟสายไฟสายนี้ ศาลอาญากรณีสงครามกรณีทางรถไฟสายไทย-พม่า ซึ่งจัดตั้งขึ้นที่สิงคโปร์ได้ดำเนินการพิจารณาคดีทหารญี่ปุ่นในฐานะอาชญากรสงคราม ๑๒๐ นาย ปรากฏผลว่าทหารญี่ปุ่นถูกตัดสินว่ามีความผิด ๑๑๑ นายให้รับโทษประหารชีวิต ๓๒ นาย โดยเริ่มทำการประหารตั้งแต่วันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๔๘๕ จนถึงวันที่ ๒๑ มกราคม ๒๔๙๐ ส่วนอีก ๗๕ นาย ถูกตัดสินจำคุกหรือจำคุกตลอดชีวิต ถือเป็นกรณียุติวัฏจักรแห่งการทำลายล้างของสงคราม

ต่อมารัฐบาลไทยได้ขอซื้อทางรถไฟสายนี้จากรัฐบาลอังกฤษในปลายปี พ.ศ. ๒๔๘๕ ในราคา ๑,๒๕๐,๐๐๐ ปอนด์ หรือประมาณ ๕๐ ล้านบาท และได้บูรณะซ่อมแซมจนสามารถเดินรถได้ถึงสถานีรถไฟน้ำตก รวมระยะทางที่ยังคงเปิดเดินรถถึงปัจจุบัน ๑๓๐ กิโลเมตร

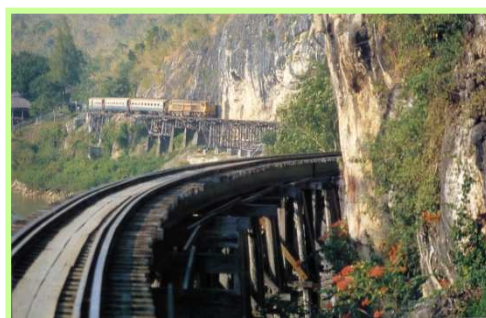
ทางรถไฟสายมรณะเป็นเสมือนอนุสรณ์ที่เตือนใจให้มนุษย์รู้ถึงพิษภัยของสงครามที่มีแต่ความสูญเสียไม่ว่าจะเป็นผู้แพ้หรือผู้ชนะก็ตามกล่าวกันว่า ไม้หอมของทางรถไฟที่เรียงรายไปตามเส้นทางสายนี้เปรียบได้กับชีวิตของทหารเชลยศึกและกรรมกรที่ล้มตายไปกับการก่อสร้างทางรถไฟสายนี้อันเป็นที่มาของสมญา “ทางรถไฟสายมรณะ” (The Death Railway)

จำนวนผู้เสียชีวิตและอัตราการเสียชีวิตของเชลยศึก ทหารญี่ปุ่น และกรรมกรที่ตรวจสอบได้ของคณะกรรมการกลางตรวจสอบเรื่องเชลยศึก (อ้างถึงในโยชิโกวา โทชิฮารุ, ๒๕๓๘) มีประมาณ ๔๑,๐๐๐ คน ดังตาราง

(หน่วย : คน)

	จำนวนทั้งหมด	จำนวนผู้เสียชีวิตคร่าว ๆ	อัตราการเสียชีวิต (ร้อยละ)
เชลยศึก	ประมาณ ๕๐,๐๐๐	ประมาณ ๑๐,๐๐๐	๒๐
ทหารญี่ปุ่น	ประมาณ ๑๕,๐๐๐	ประมาณ ๑,๐๐๐	๗
กรรมกรทั่วไป	ประมาณ ๑๐๐,๐๐๐	ประมาณ ๓๐,๐๐๐	๓๐
			(รวมคนที่หนี)

ในส่วนของเชลยศึกที่สามารถมีชีวิตรอดกลับมาสู่มาตุภูมิได้เงินชดเชยที่พวกเขาได้รับจากทางรัฐบาลมีน้อยมาก ภายหลังจากที่รัฐบาลไทยซื้อทางรถไฟสายนี้จากสัมพันธมิตร เงินที่ได้รับจึงถูกแบ่งสรรให้แก่เหล่าอดีตเชลยศึก เชลยศึกชาวอังกฤษได้รับคนละ ๑๕ ปอนด์สเตอร์ลิง ชาวออสเตรเลียคนละ ๑๐๐ ปอนด์ออสเตรเลีย นอกจากนี้ยังได้รับเงินเดือนย้อนหลังระหว่างถูกคุมขังอยู่ในช่วง ๑๐๐ ถึง ๔๐๐ ปอนด์ ขึ้นอยู่กับยศและตำแหน่ง เงินจำนวนนี้เชลยศึกได้ใช้หมดไปในเวลาอันสั้น เชลยศึกที่ทุพพลภาพทั้งในอังกฤษและออสเตรเลียได้ร้องทุกข์ต่อรัฐบาล ขอรับเงินบำเหน็จบำนาญและได้รับการจ่ายให้เพียงน้อยนิด ในประเทศอังกฤษนั้นเชลยศึก ๖๐ คนที่รอดชีวิตมาได้โดยการช่วยเหลือของเรือดำน้ำอเมริกันมีเพียง ๕ คน เท่านั้นที่ได้รับเงินบำนาญ แต่มาได้รับเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๑ (๑๑ ปี หลังจากสงครามสงบ) และเงินบำนาญที่ทั้งห้าได้รับนั้นน้อยมากทีเดียวองค์กรทหารผ่านศึกของทั้งสองประเทศได้พยายามอย่างยิ่งในการร้องขอให้รัฐบาลจ่ายเงินอุดหนุนเลี้ยงชีพให้แก่อดีตเชลยศึกอื่น ๆ แต่ไม่สัมฤทธิ์ผล

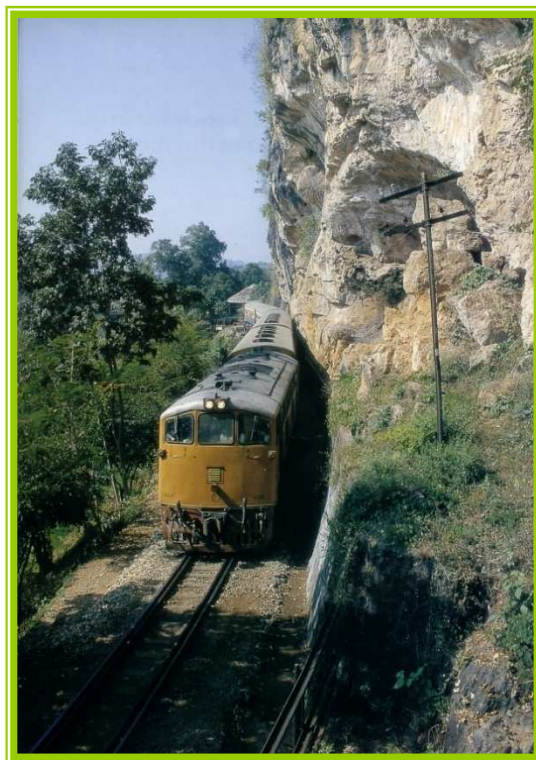

ที่มา : มรดกสันติภาพ (หน้า 151)

ที่มา : มรดกสันติภาพ (หน้า 154)

สะพานไม้ถ้ำกระแซ ใช้เวลาก่อสร้างเพียง ๑๗ วัน ด้วยแรงงานเชลยศึก ๒,๐๐๐ คน

ที่มา : มรดกสันติภาพ (หน้า 155)

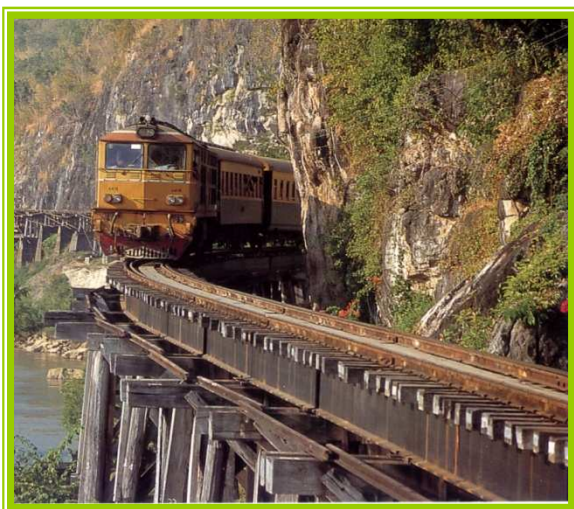
อนุสรณ์อันเป็นนิรันดร์บนเส้นทางสายมรณะ

“ แคว้นโบราณ ด้านเจดีย์ มณีเมืองกาญจน์
สะพานข้ามแม่น้ำแคว แหล่งแร่ น้ำตก ”

คำขวัญประจำจังหวัดกาญจนบุรี

ผลพวงจากการสร้างทางรถไฟสายมรณะได้ทำให้สถานที่ที่เกี่ยวข้องกับทางรถไฟสถานที่หนึ่ง เป็นสถานที่สำคัญในคำขวัญของจังหวัดกาญจนบุรีนั่นคือ สะพานแม่น้ำแคว จนอาจกล่าวได้ว่า สะพานแม่น้ำแควเปรียบเสมือนเป็นสัญลักษณ์ของจังหวัดกาญจนบุรีด้วย ทั้งนี้คงปฏิเสธไม่ได้ว่า ผลพวงจากการสร้างทางรถไฟสายนี้ แม้ในอดีตคือความทุกข์ ทรมาน และความเจ็บปวด แต่ผลในปัจจุบันกลับกลายเป็นสิ่งที่นำเงินก้อนใหญ่เข้าสู่จังหวัดกาญจนบุรี ในรูปแบบของรายได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๓๔-๒๕๓๕ มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศเข้ามาเยือนจังหวัดกาญจนบุรีประมาณ ๖๐,๐๐๐ คนต่อสัปดาห์ ธุรกิจท่องเที่ยวส่วนใหญ่ล้วนเติบโตขึ้นมาได้จากผลโดยตรงของมรดกจากสงคราม

กว่า ๕๐ ปีที่ผ่านมา สถานที่และหลักฐานร่องรอยทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างทางสายนี้ จะค่อย ๆ สูญหาย และถูกทำลายลงตามกาลเวลา ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสงครามในอดีตและผู้พบเห็น ค่อย ๆ ล้มตายลงไป อย่างไรก็ตามสิ่งที่ยังคงหลงเหลือเป็นอนุสรณ์เตือนใจหรืออีกนัยหนึ่งเป็นสื่อกลางแจ้งเพื่อสร้างสารแห่งสันติภาพให้เกิดขึ้นในใจของผู้รับสารยังคงมีอยู่พอสมควร และยังคงถือว่าเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญของโลกอีกด้วย สถานที่สำคัญ ๆ ตามแนวทางรถไฟ ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างทางรถไฟสายนี้ พอจะประมวลนำเสนอได้ดังนี้

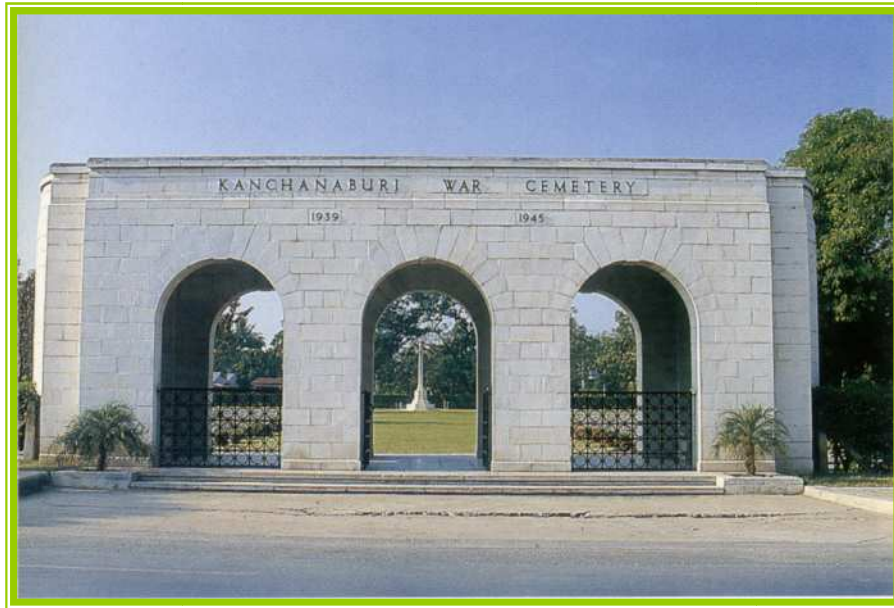

ที่มา : มรดกสันติภาพ (หน้า 34)
ทางรถไฟสายไทย-พม่า จังหวัดกาญจนบุรี

ที่มา : มรดกสันติภาพ (หน้า 35)
อุทยานช่องไก่อ

สุสานสหประชาชาติ

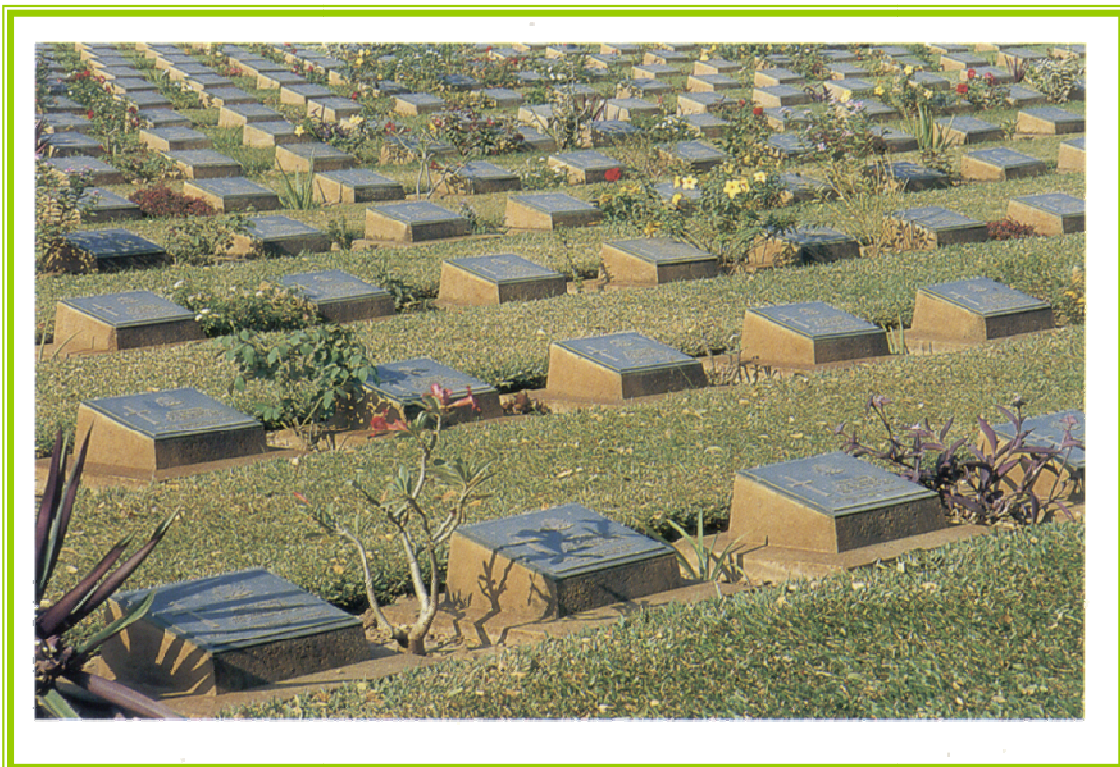
ที่มา : มรดกสันติภาพ (หน้า 158)

หลังสงครามยุติ ฝ่ายสัมพันธมิตรได้ดำเนินการจัดสร้างอนุสรณ์สถานเพื่อเป็นเกียรติประวัติแก่ผู้เสียชีวิตจากการสร้างทางรถไฟสายนี้ ในประเทศไทยมี ๒ แห่ง คือ สุสานกาญจนบุรี (บ้านคอนรัก) และ สุสานช่องไก่อ.เมือง จ.กาญจนบุรี

สุสานกาญจนบุรีชาวบ้านเรียกกันว่า “ป่าช้าฝรั่ง” ตั้งอยู่หลังสถานีรถไฟ ภายในพื้นที่ ๑๗ ไร่ เป็นที่พักฝังศพของบรรดาเชลยศึกจำนวน ๖,๕๘๒ นาย รวมทั้งอัฐิของทหาร ๓๐๐ นาย ซึ่งถูกบรรจุไว้รวมกันในหลุมฝังศพ ๒ หลุม และนามของเขาปรากฏอยู่บนแผ่นจารึกคิดไว้ที่ฝาผนังศาลาพักร้อนในสุสาน ศพของทหารสัมพันธมิตรนี้แยกได้เป็น ทหารเรือ ๒๐๔ นาย ทหารบก ๖,๖๓๗ นาย ทหารอากาศ ๑๓๘ นาย เจ้าหน้าที่พาณิชย์นาวี ๑ นาย พลเรือน ๒ นาย ในจำนวนนี้เป็นชาวอังกฤษ ๓,๕๖๓ นาย เนเธอร์แลนด์ ๑,๘๕๖ นาย ออสเตรเลีย ๑,๓๖๒ นาย มลายู ๑๑๐ นาย อินเดีย ๑๒ นาย นิวซีแลนด์ ๒ นาย แคนาดา ๑ นาย พม่า ๑ นาย และอีก ๑๕ นายไม่ทราบสัญชาติ

เมื่อก้าวผ่านประตูทางเข้าสู่สุสานช่องไก่อ จะเห็นป้ายจารึกถ้อยคำเป็นภาษาอังกฤษ ความว่า “THEIR NAME LIVETH FOREVERMORE” “หอนามนี้สถิตอยู่นิรันดร์” คือความหมายง่าย ๆ ตามภาษาไทย แต่ได้สะท้อนถึงความเจ็บปวดลึก ๆ และความสลดหดหู่แก่ผู้ที่ไปเยี่ยมชม หากว่าภาวะแห่งการใช้ความรุนแรงไม่เกิดขึ้น หลายชีวิตที่นี้อาจเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการร่วมกันพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของชาวโลกก็เป็นได้

ที่ดินสำหรับสุสานทั้ง ๒ แห่ง ได้รับการอุทิศจากคนไทยในกาญจนบุรี ผู้ซึ่งได้รู้จักคุ้นเคยและสนิทสนมกับเชลยศึกสัมพันธมิตรในระหว่างสงครามส่วนคุณค่าและบำรุงรักษาได้รับจากองค์การทหารแห่งสหราชอาณาจักรซึ่งมีสำนักงานใหญ่อยู่ ณ กรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ สุสานช่องไก่อแห่งนี้รวบรวมบรรดาเชลยศึกที่เสียชีวิตมาฝังรวมไว้จำนวน ๑,๓๔๐ คน

ที่มา : มรดกสันติภาพ (หน้า 159)

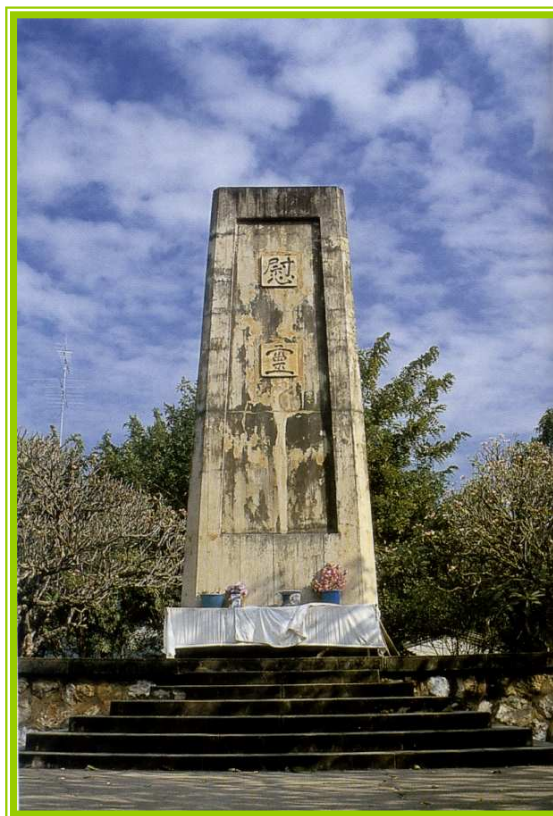
ไม้หมอนแห่งความตายบนเส้นทางรถไฟสายไทย-พม่า

อนุสาวรีย์ไทยานุสรณ์

ที่มา : มรดกสันติภาพ (หน้า 160)

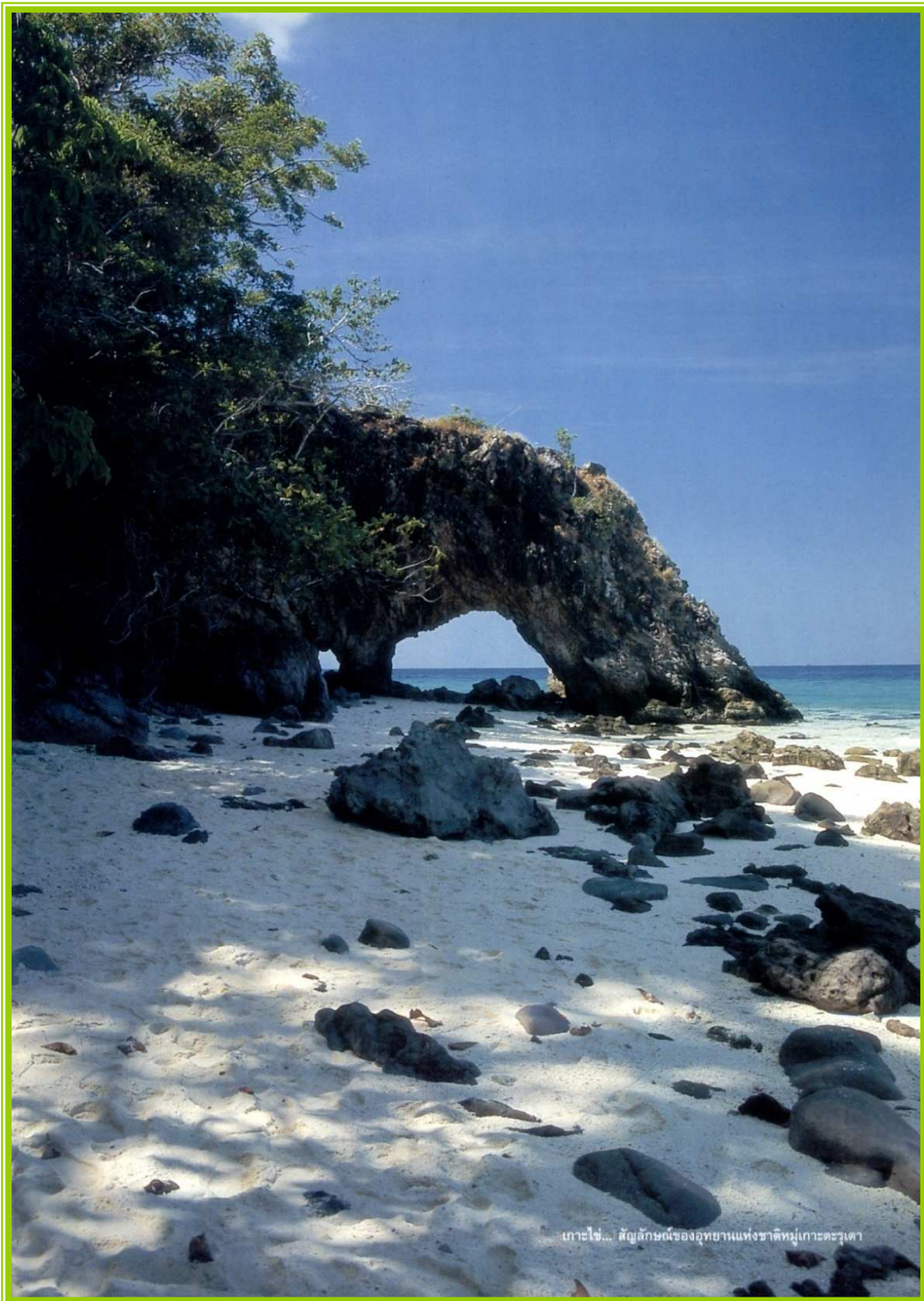
อนุสาวรีย์ไทยานุสรณ์ ตั้งอยู่ที่บ้านท่ามะขาม อ.เมือง จ.กาญจนบุรี เป็นอนุสาวรีย์สูง ๔ เมตร ที่สี่มุมของอนุสาวรีย์มีคำจารึกไว้ด้วย มุมละ ๑ ภาษา รวม ๘ ภาษา คือ อินเดีย พม่า มลายู อินโดนีเซีย จีน ฮอลันดา อังกฤษ และไทย อนุสาวรีย์แห่งนี้สร้างขึ้นโดยกองทัพก๊กมินตั๋ง เพื่อไว้อาลัยวีรกรรมเหล่าทหารสัมพันธมิตร และคนงานที่เกี่ยวข้องซึ่งได้เสียชีวิตในระหว่างการก่อสร้างทางรถไฟเชื่อมระหว่างไทยกับพม่า ในเดือนมีนาคมของทุก ๆ ปี ชาวสมาคมก๊กมินตั๋งในประเทศไทยร่วมชุมนุมกันเพื่ออุทิศส่วนกุศลส่วนกุศลให้กับผู้ที่ล่วงลับไปกับการสร้างรถไฟสายนี้

ที่มา : มรดกสันติภาพ (หน้า 160)

ตระรุเตา...บทเรียนแห่งความรุนแรง
ในกำแพงคลื่นลม

ที่มา : มรดกสันติภาพ (หน้า 207)

ที่มา : มรดกสันติภาพ (หน้า 184)

น้ำปลิวเป็นทิวคลื่น	ระลอกรับกับทิวเขา
เทือกโชคตระกูลเตา	ตระหง่านตั้งอยู่กลางทะเล
กลางเกาะเป็นร้อยเกาะ	แลกลางฟ้ากลางลมเห่
ตระกูลเตาดีเต	อยู่กลางกาลแลกลางใจ
อาดังลังกาวิ	เกาะหลีเป๊ะมาเลย์ไทย
เชื่อมแดนชนแดนไกล	เชื่อมขอบน้ำกับขอบฟ้า
ทะเลว่าลึกล้ำ	โชคเขาค้านี้ลึกกว่า
ลึกเรื่องลึกราวสา –	- ระพีครอบตระกูลเตา

บทประพันธ์ โดยเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์
ใน “เขียนแผ่นดิน”

ที่มา : มรดกสันติภาพ (หน้า 207)

เกาะไข่.. สัญลักษณ์ของอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะตะรุเตา

กว่าที่เกาะตะรุเตาและเกาะใหญ่น้อยจำนวน ๕๑ เกาะ จะถูกตั้งให้เป็นอุทยานแห่งชาติแรกของประเทศไทย เมื่อวันที่ ๑๕ เมษายน ๒๕๑๗ รวมทั้งถูกจัดให้เป็น “มรดกของความร่วมมือแห่งอาเซียน”

ตะรุเตา...บทเรียนแห่งความรุนแรงในกำแพงคลื่นลม

ที่มา : มรดกสันติภาพ (หน้า 186)

คณะราษฎรผู้เปลี่ยนแปลงการปกครอง ๒๔๗๕

สถานที่ดังกล่าวได้รับผลกระทบจากความรุนแรงมาหลายระดับด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นความรุนแรงระดับทางตรง ความรุนแรงระดับทางโค้ง ความรุนแรงทางวัฒนธรรม และหรือความรุนแรงทางสิ่งแวดล้อมก็ตามที่กล่าวเช่นนี้ เพราะครั้งหนึ่งรัฐบาลไทยได้มีนโยบายที่จะนำบรรดานักโทษผู้มีสันดานเป็นผู้ร้ายไปอยู่ร่วมกันเพื่อฝึกอาชีพการงาน และฝึกอบรมให้กลายเป็นคนดีของสังคมต่อไป ทำให้เป็นหน้าที่ของกรมราชทัณฑ์ที่จะต้องสรรหาสถานที่ที่เหมาะสม สามารถควบคุมดูแลนักโทษเหล่านั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

“ตะรุเตา” ถูกคัดเลือกให้เป็นสถานที่กักกันนักโทษผู้มีสันดานเป็นผู้ร้าย

เกาะตะรุเตาและหมู่เกาะใกล้เคียงจึงได้รับการคัดเลือกให้เป็นสถานที่กักกันนักโทษตามพระราชบัญญัติกักกันผู้มีสันดานเป็นผู้ร้าย พุทธศักราช ๒๔๗๕ ด้วยเหตุผลที่ว่าเกาะตะรุเตามีสถานที่ตั้งอยู่กลางทะเลลึกห่างไกลจากผืนแผ่นดินใหญ่ มีสัตว์ร้ายชุกชุมโดยเฉพาะจระเข้ ประกอบกับสภาพอันเลวร้ายตามธรรมชาติของคลื่นลมในฤดูมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ซึ่งรุนแรงมาก

เหตุการณ์ความรุนแรงบนเกาะตะรุเตาได้ก่อตัวขึ้น เมื่อกลุ่มผู้บุกเบิกของกรมราชทัณฑ์ภายใต้การนำของ หลวงพิชานทัณฑ์ พร้อมด้วยพัศดีผู้คุมประมาณ ๑๐ คน และนักโทษผู้ประพฤติดีจำนวนหนึ่งจากเรือนจำกลางบางขวาง และเรือนจำกลางประจำเขตคลองเปรมร่วมกันสำรวจและบุกเบิกเกาะตะรุเตาโดยเริ่มต้นการสำรวจที่อ่าวโละอูดัง ซึ่งตั้งอยู่ทางตอนใต้สุดของเกาะตะรุเตา

จากสภาพพื้นที่ที่เป็นเขตป่าดงดิบทำให้กลุ่มผู้บุกเบิกต้องทำงานกันอย่างหนัก ดางป่าปรับพื้นที่เขาให้เป็นพื้นที่เรียบเพื่อปลูกสร้างอาคาร ตัดถนนหนทางรวมทั้งใช้เป็นที่เพาะปลูก ด้วยเครื่องมือที่สามารถหาได้ในขณะนั้น เช่น มีด พร้า จอบ เสียม ขวาน และเลื่อย เป็นต้น เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับกิจการ “นิคมฝักอาชีฟ”

จะเห็นได้ว่าการเริ่มต้นบนเกาะตะรุเตาของกรมราชทัณฑ์ได้กลายเป็นบ่อเกิดของความรุนแรงขึ้นแล้ว เมื่อผู้บุกเบิกหลายคนต้องจบชีวิตลงจากการใช้แรงกายอย่างหนัก กับเครื่องมือที่สามารถช่วยผ่อนหนักให้เป็นเบาเพียงน้อยนิด

รวมทั้งความโหดร้ายทางธรรมชาติที่เต็มไปด้วยไข้มาเลเรียสัตว์ร้ายทั้งบนบกและในทะเลทำให้ผู้บุกเบิกหลายคนต้องจบชีวิตลง

เมื่อ “นิคมฝักอาชีฟ” พร้อมทั้งจะปฏิบัติงาน กรมราชทัณฑ์ก็ส่งนักโทษรุ่นแรกไปกักกันที่เกาะตะรุเตา จำนวน ๕๐๐ คน จากนั้นจำนวนนักโทษที่ถูกส่งมาจากเรือนจำต่าง ๆ ทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด ก็เพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ จากร้อยเป็นพัน บางช่วงมีนักโทษถึง ๓,๐๐๐ คนทีเดียว สำหรับปฏิบัติการของนักโทษกักกันที่ถูกส่งไปยังเกาะตะรุเตานั้นส่วนหนึ่งเชื่อว่า สภาพบนเกาะตะรุเตาจะดีกว่าการติดคุกในเรือนจำ

หัวหน้านิคมฝักอาชีฟคนแรก คือ หลวงพิชานทัณฑ์ยศ คนที่สองคือ นายทองไท ทวีกาญจน์ ซึ่งเข้ามาบริหารนิคมฝักอาชีฟได้ปีกว่าได้ถูกย้ายไปอยู่ที่เรือนจำภาคচারโต จังหวัดยะลา จากนั้นขุนอภิพัฒนสุรทัณฑ์ ก็เข้ามาดำรงตำแหน่งแทนในปี พ.ศ. ๒๔๘๒ นามเดิมของขุนอภิพัฒนสุรทัณฑ์ คือ เนื่อง มาศะวิสุทธิ์

นิคมฝักอาชีฟสมบูรณแบบกับการต้อนรับนักโทษการเมือง

ในปี พ.ศ. ๒๔๘๒ เกาะตะรุเตามีฐานะเป็น “นิคมฝักอาชีฟ” อย่างเป็นทางการต่อมา ก็กลายเป็นสถานที่ต้อนรับ “นักโทษการเมือง” ซึ่งเป็นนักโทษผู้มีเกียรติ ตั้งแต่เชื้อพระวงศ์ชั้นหม่อมเจ้า ผู้มียศบรรดาศักดิ์ นักปราชญ์ราชบัณฑิต อีกทั้งสามัญชนที่มีการศึกษาในระดับสูงมีตำแหน่งตำแหน่งใหญ่โต บางคนสำเร็จการศึกษาจากต่างประเทศ รวม ๗๐ คน พวกเขาเหล่านี้ต้องคิดก่อนความไม่สงบในพระราชอาณาจักร หรือก่อกบฏนั่นเอง เพราะความคิดเห็นไม่ตรงกับฝ่ายผู้ปกครอง ซึ่งสามารถแยกออกเป็น ๒ กลุ่ม คือ กลุ่มกบฏบวรเดช และกลุ่มกบฏนายสิบ

ครั้งเมื่อมีนักโทษการเมืองถูกส่งมายัง “นิคมฝึกอาชีพ” ตะรุเตาก็ตกเป็นหน้าที่ของกรมราชทัณฑ์ที่จะต้องจัดเตรียมสถานที่ใหม่จะด้วยเหตุผลทางด้านความแตกต่างใดก็ตามนักโทษรุ่นแรกที่เข้ามาบุกสร้างถางป่าสร้างบ้านพัก ถนนหนทางบริเวณอ่าวตะโลดุดังจนสะดวกสบายพอควรต้องโยกย้ายเพื่อไปบุกเบิกสถานที่ใหม่โดยให้นักโทษการเมืองเข้ามาอยู่ที่อ่าวตะโลดุดังแทน

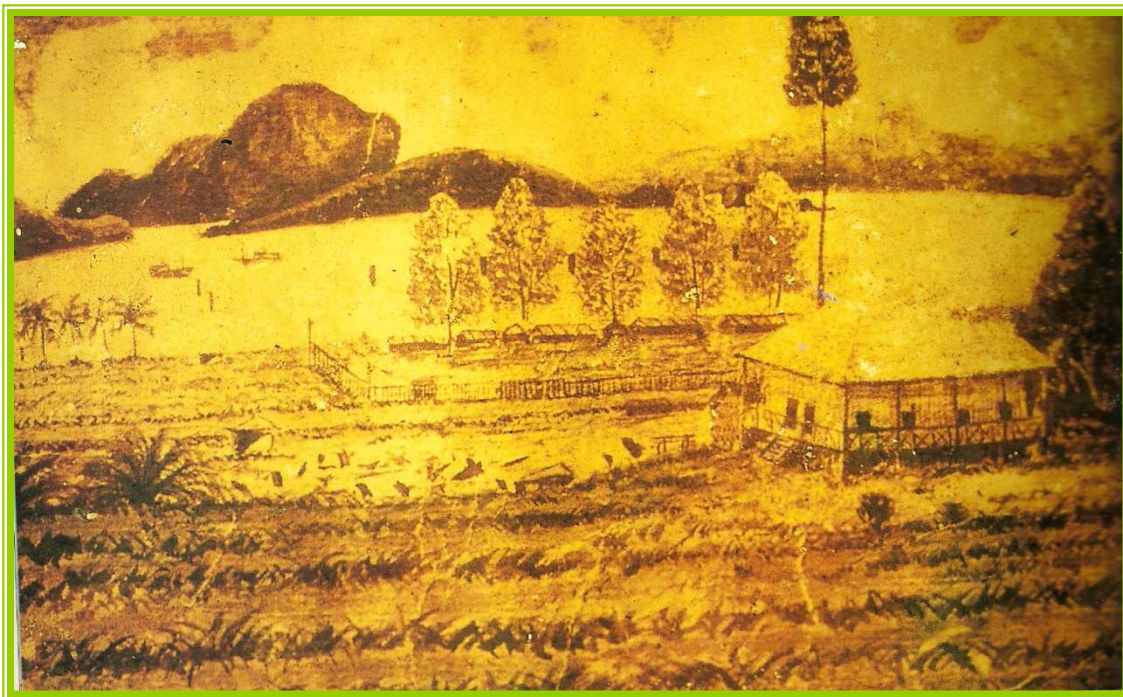
ที่หมายใหม่ของกรมราชทัณฑ์และบ้านใหม่ของนักโทษผู้มีสันดานเป็นผู้ร้าย คือ อ่าวตะโลดุดาว ซึ่งอยู่ทางตอนเหนือราว ๑๐ กิโลเมตร จากอ่าวตะโลดุดัง มีลักษณะเป็นที่ราบกว้างใหญ่ คลื่นลมสงบเรือเข้าจอดเทียบท่าได้สะดวก

จากหลักฐานคำบอกเล่าและภาพถ่ายที่พอจะหลงเหลืออยู่บ้างนั้นพอจะบอกลักษณะของสถานที่พักของนักโทษได้พอควร ที่พักของนักโทษการเมืองสร้างเป็นโรงเรือนขนาดใหญ่ปลูกสร้างด้วยไม้ หลังคามุงด้วยใบหวาย มีเชือกกันเป็นช่องบอกให้รู้ว่าเป็นที่หลับนอนของใคร ต่อมาปลูกสร้างให้อยู่เป็นกระต๊อบหลังเล็ก ๆ พักได้หลังละ ๑๔ หลัง ตั้งเรียงรายกันเป็นระเบียบ หันหน้าออกทางทะเล ส่วนกองบัญชาการจะนอกเขตนักโทษเป็นเรือนยกพื้นได้ถุนเดี่ยว หลังคามุงด้วยใบหวายเช่นกัน

ที่มา : มรดกสันติภาพ (หน้า 188)

ร่องรอยโรงเลี้ยงที่อ่าวตะโลดุดาว

ที่มา : มรดกสันติภาพ (หน้า 192)

ตะรุเตาในวันที่เป็นสถานที่กักกันนักโทษ

ส่วนที่พักของนักโทษผู้มีสันดานเป็นผู้ร้ายที่อ่าวตะโลวาวจะมีลักษณะเป็นโรงเรือนขนาดใหญ่ หลังคามุงด้วยใบหวายมีหลายหลัง โรงอาหารจะแยกไว้ต่างหาก บ้านพักของผู้คุมพัสดิสร้างเป็นเรือนไม้ จัดเป็นเอกเทศเด่นชัดตั้งป้อมยามไว้เป็นจุด ๆ และบ้านพักของผู้บัญชาการตั้งอยู่บนเนินสูงตระหง่าน สามารถมองเห็นบริเวณบ้านนักโทษได้ง่าย

การไปมาติดต่อระหว่างอ่าวตะโลดุดกับอ่าวตะโละวาวจะใช้เส้นทางถนนซึ่งมีความกว้าง ๖ เมตร ถูกสร้างยกเป็นคันดิน บางตอนตัดผ่านลำห้วย ลำคลอง ต้องสร้างสะพานไม้ข้าม ในการสร้างถนนล้วนใช้แรงงานของนักโทษทั้งสิ้น ความยาวของถนนรวมแล้วประมาณ ๑๐ กิโลเมตร

ทางด้านการฝึกอาชีพเพื่อให้นักโทษมีอาชีพติดตัวไปหลังพ้นโทษนั้นทางนิคมฝึกอาชีพได้ฝึกให้นักโทษทำสวนยางพารา สวนมะพร้าว ปลูกข้าว ปลูกผักต่าง ๆ เลี้ยงวัวเพื่อผลิตนมและเนย เลี้ยงเป็ด ไก่ ห่าน อาชีพที่สอง ได้แก่การประมงมีทั้งประมงน้ำตื้นและประมงน้ำลึกนอกจากนี้ยังมีโรงเลื่อยจักรผลิตไม้แปรรูป เพื่อนำไม้มาสร้างเป็นอาคารบ้านพัก และประมงน้ำลึกนอกจากนี้ยังมีโรงเลื่อยจักรผลิตไม้แปรรูปไปขายยังตัวจังหวัดสตูลบ้าง โครงการอาชีพที่น่าสนใจอีกอย่างหนึ่งก็คือ การประดิษฐ์วัสดุ ได้แก่ การจักสาน การทำเครื่องหวาย รวมทั้งสอนอาชีพช่างไม้ช่างก่อสร้างการทำเครื่องเรือนเฟอร์นิเจอร์และอื่น ๆ

ส่วนนักโทษการเมืองต่างใช้วิชาความรู้ความสามารถเฉพาะตัวสร้างสรรค์ผลงานมากมาย เนื่องจากได้รับสิทธิพิเศษไม่ต้องฝึกอาชีพเหมือนนักโทษคนอื่น ๆ

ม.จ.สิทธิพร กฤดากร พระโอรสของพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนเรศวรวรฤทธิทรงนำความรู้ด้านการเกษตรมาใช้ เช่น ปลูกแตงกวาบนพื้นราบ ปลูกมะพร้าวพันธุ์พื้นเมือง เลี้ยงเป็ด ไก่ ได้ผลเป็นที่น่าชื่นชม นอกจากนั้นยังเก่งด้านการทำขนมปัง

น.อ.พระยาศราภย์พิพัฒน์ (เลื่อน สราภย์วานิช) ผู้ช่วยปลัดทูลฉลอง กระทรวงกลาโหม เป็นครูสอนภาษาอังกฤษยามว่างก็เรียนภาษามาลายู และคิดวางแผนการหลบหนีอยู่ตลอดเวลา ร่วมกับพระยาสรพันธ์เสณี (อิน บุนนาค) และสามารถหลบหนีไปขึ้นฝั่งที่เกาะลังกาวิไลสำเร็จพร้อมเพื่อนนักโทษอีก ๔ คน

หลวงมหาสิทธิโวหาร (สอ เศรษฐบุตตร) แปล พจนานุกรมอังกฤษ-ไทย โดยเขียนหมวดอักษร A ถึง S จบที่คูกบางขวาง และเริ่มหมวดอักษร T ที่เกาะตะรุเตา แต่ไปจบบริบูรณ์ที่เกาะเต่า

ที่มา : มรดกสันติภาพ (หน้า 189)

นาวาเอก พระยาศราภย์พิพัฒน์

นายหลุย คีรีวัตร เป็นครูสอนภาษาฝรั่งเศส

หม่อมหลวงทวีวงษ์รัชวีรวงษ์ ชอบเล่นกีตาร์เป็นครูสอนตัดเสื้อแก่นักโทษ

นายอรุณ บุนนาค สารวัตรรถจักรภาคอีสานหมกหมุ่นกับการค้นคว้าหนังสือ

นายโถง สุวรรณทัต ประดิษฐ์สิ่งของต่าง ๆ เช่น นาฬิกาแดด ซึ่งใช้ได้ดียววันฤดูฝน

จากที่กล่าวมาข้างต้นดูเหมือนว่านักโทษทั้งนักโทษผู้มีสันดานเป็นผู้ร้ายและนักโทษการเมืองต่างก็มีความสุขสบายอยู่กับสถานที่พักบนเกาะที่เต็มไปด้วยธรรมชาติอันสวยงามอาชีพที่น่าสนใจ

หรือมีความสุขกับการประดิษฐ์ชิ้นงานใหม่ๆ แต่ในความเป็นจริงแล้ว ความสุขที่พวกเขาเหล่านั้นได้รับ เป็นเพียงส่วนน้อยนิด หรือแทบจะพูดได้ว่ากระทำไปเพราะถูกบังคับให้กระทำ เช่นนั้นมากกว่า บน “เกาะมหานรก” แห่งนี้

ตะรุเตาเกาะมหานรกที่ยากจะลืม

“เกาะมหานรก” เป็นสมญาเกาะตะรุเตาที่พระยาศรราชพิพัฒน์ ได้เขียนไว้ในหนังสือ “ฝันร้ายของข้าพเจ้า” มีลักษณะเป็นคุกเปิดไม่ต้องใช้กำแพง ไม่มีรั้วกั้น มีแต่ทะเลที่กว้างใหญ่ไพศาล ฉลามร้ายในท้องทะเลพร้อมที่จะกัดกินเนื้อมนุษย์เป็นอาหาร สิ่งเหล่านี้กลายเป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติที่น่าสะพรึงกลัวและคอยครัดคร่อนจิตใจของนักโทษให้หดหู่ และหมดกำลังใจ

นอกจากปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่น่าสะพรึงกลัวนี้แล้ว ภายในปรากฏการณ์ธรรมชาติแห่งนี้ยังเต็มไปด้วยความโหดร้าย ความทุกข์ทรมานที่นักโทษต้องได้รับอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

การต่อสู้กับภัยธรรมชาติ นักโทษที่ต้องเข้าไปบุกไร่ถางป่า ตัดต้นไม้ ชักลากไม้ เพื่อนำมาปลูกทำบ้านพัก ตัดถนนหนทางเชื่อมระหว่างอ่าวทะเลอูดังกับอ่าวทะเลาวานักโทษเหล่านี้จะต้องต่อสู้กับภัยธรรมชาติที่น่ากลัว โดยเฉพาะไข้จับสั่นหรือมาเลเรีย เนื่องจากมียุงชุกชุมในป่าดงดิบ ในปี พ.ศ. ๒๔๘๖ ไข้มาเลเรียระบาดอย่างรุนแรงที่เกาะตะรุเตาทางนิคมฝึกอาชีพไม่สามารถระงับการระบาดของโรคได้ เพราะขาดแพทย์ และยารักษาโรคประกอบกับร่างกายของนักโทษไม่แข็งแรงเพราะขาดอาหาร นักโทษบางคนไม่มีเสื้อผ้าดี ๆ ใส่ไม่มีมุ้งไม่มีผ้าห่มต้องนอนตากยุง เป็นเหตุให้ไข้มาเลเรียระบาดอย่างรวดเร็ว ทำให้อัตราการตายด้วยไข้มาเลเรียของนักโทษสูงมากถึง ๗๐๐ คนเศษ

การต่อสู้กับความหิวโหย ในสภาวะปกตินักโทษจะมีอาหารพอกินไปวัน ๆ เพราะมีการฝึกอาชีพทางการเกษตรกรรม ทางนิคมฝึกอาชีพเองก็มีเรือที่จะสามารถไปรับข้าวสาร และสิ่งของที่อำเภอกันตั้งได้ แต่โชคก็ไม่เข้าข้างนักโทษเท่าใดนัก เพราะในปี พ.ศ. ๒๔๘๔ ได้เกิดสงครามเอเชีย-บรูพา ทำให้การติดต่อระหว่างเกาะตะรุเตากับพื้นแผ่นดินใหญ่ทำได้ยาก สภาวะการขาดอาหารเริ่มทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ พืชผักบางคนคิดไม่ซื่อก็กินอาหาร ยา และสิ่งของอื่น ๆ เพื่อประโยชน์ของตนและพรรคพวก ถึงกับมีสาเหตุฆ่ากันตายในหมู่นักโทษด้วยกัน เนื่องจากแย่งขุดน้ำปลาเพราะเป็นของหายาก

การต่อสู้กับความหนาวเหน็บ ปกตินักโทษจะได้รับเครื่องนุ่งห่มปีละครั้งแต่ในสภาวะสงครามความขาดแคลนเกิดขึ้นทั่วประเทศคนนักโทษบางกลุ่มและผู้คุมบางคนเห็นแก่ได้นำเสื้อผ้าไปขาย เพื่อนำเงินมาเล่นการพนันยิ่งในช่วงขาดแคลน เสื้อผ้าขายได้ในราคาที่แพงมาก เป็นผลให้นักโทษไม่มีเสื้อผ้าใส่ ไม่มีมุ้ง ไม่มีผ้าห่ม ต้องเอากระสอบมาพันกายแทน

การลงโทษทัณฑ์ ก็เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้นักโทษต้องทุกข์ทรมาน เช่น เขียนด้วยหวาย ขังเดี่ยวในห้องที่มีเนื้อที่จำกัดและสถานที่ที่นักโทษขยาดกันนัก ก็คือ ตึกแดงซึ่งเป็นเนินดินที่สร้างขึ้นมาข้างโนเงาะลึกเป็นโพรง ถ้าใครเข้าไป แม้แต่แสงเดือนแสงตะวันก็แทบจะมองไม่เห็น อากาศก็แทบจะไม่พอหายใจ

การประกาศยกเลิกนิคมฝึกอาชีพระุเตา จะช่วยให้สันติภาพกลับคืนสู่ตะรุเตาได้หรือไม่

หลังความสับสน วุ่นวาย โหดร้าย เกาะตะรุเตา ก็เหลือเพียงสภาพที่เจียบสัจด์ กับร่างไร้วิญญาณ นับร้อยนับพันร่างที่ถูกฝังไว้กับธรรมชาติที่ยังหลงเหลือ และเสียงเรียกร้องที่จะให้ผู้คนอยากเข้าไปสัมผัสเกาะตะรุเตาอีกครั้ง ก็คงจะเป็นเสียงเรียกของทรัพย์สินสมบัติโจรสลัดที่อาจซุกซ่อนอยู่ แต่ตามหลักฐานก็ไม่ปรากฏว่ามีใครได้ทรัพย์สินสมบัติอะไรไป

นายรัชชชัย เดชาดิวงษ์ ผู้ว่าราชการจังหวัดสตูลในขณะนั้น ได้เคยเสนอกระทรวงมหาดไทยขอเปิดเกาะตะรุเตาเป็นกึ่งอำเภอก่อน แต่ดูเหมือนว่าทางกระทรวงมหาดไทยจะไม่เห็นด้วย ชาวบ้านที่ได้ยินข่าวว่าจะตั้งเป็นกึ่งอำเภอก็เข้ามาบุกกรุกจับจองพื้นที่ โดยอพยพมาจากจังหวัดสตูล สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช พัทลุง และสงขลา ราษฎรเหล่านี้ต่างเข้ามาหักร้างถางพงเปิดป่าเพื่อเป็นที่ทำมาหากิน มีการปลูกข้าว ทำสวน แต่อะไรก็ไม่ร้ายแรงเท่ากับการตัดไม้ทำลายป่าของพวกนายทุน เพื่อทำไม้แปรรูปส่งขายยังจังหวัดสตูล และประเทศใกล้เคียง แต่ทางการก็ไม่ได้นิ่งเฉยกับเหตุการณ์ดังกล่าว กรมป่าไม้จึงได้ส่งเจ้าหน้าที่มาสำรวจเพื่อดำเนินการจัดตั้งให้เกาะตะรุเตาเป็นอุทยานแห่งชาติ จากการสำรวจครั้งนั้นพบว่า มีราษฎรเข้ามาทำมาหากินบนเขตหวงห้ามเพื่อการราชทัณฑ์ แล้วประกาศให้เกาะเหล่านั้นเป็นอุทยานแห่งชาติตะรุเตา ในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๐ ตอนที่ ๖๘ ลงวันที่ ๑๕ เมษายน ๒๕๑๗

กองอุทยานแห่งชาติ กรมป่าไม้ ร่วมกับมหาวิทยาลัยมหิดล ตามโครงการศึกษาและวิจัยสิ่งแวดล้อมแนวทางการจัดตั้งและการสงวนทรัพยากรตามธรรมชาติ ได้เริ่มสำรวจอย่างจริงจัง ระหว่างวันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๑๗ ถึงวันที่ ๔ มกราคม ๒๕๑๘ และนำเสนอออกมาเป็นรายงานชื่อว่า “รายงานการสำรวจเบื้องต้นอุทยานทางทะเลแห่งชาติ ตะรุเตา” และในปีเดียวกันนั้นเอง ทางมหาวิทยาลัยมหิดลก็ทำการสำรวจเสนอรายงานได้ละเอียดกว่าเดิมโดยมีประเด็นที่น่าสนใจดังนี้

การจัดตั้งอุทยานแห่งชาติ มีจุดประสงค์สำคัญ ๓ ประการ

๑. เพื่อป้องกันทรัพยากร นั่นก็หมายความว่าทางอุทยานแห่งชาติกำลังจะลดระดับความรุนแรงทางสิ่งแวดล้อมลงโดยพยายามปกป้องไม่ให้เกิดการทำลายทรัพยากรทางธรรมชาติอีกต่อไป

๒. เพื่อการศึกษา การให้การศึกษาเรื่องราวที่เคยเกิดขึ้นในอดีตถือเป็นการช่วยลดระดับความขัดแย้งที่เป็นบ่อเกิดของการทำลายสันติภาพได้ เนื่องจากการศึกษาจะทำให้เข้าใจถึงสาเหตุ เหตุการณ์ และผลที่เกิดขึ้น อย่างน้อยก็เพื่อให้ผู้คนหวงระลึกถึงเรื่องราวความขัดแย้ง ความรุนแรง ความโหดร้ายที่เกิดขึ้นในอดีต เพื่อเป็นอุทาหรณ์ว่ามันไม่ควรจะเกิดขึ้นกับมวลมนุษยชาติอีกต่อไป

นอกจากนี้การศึกษาทรัพยากรทางธรรมชาติก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่จะทำให้ท่านทั้งหลายเข้าใจและพร้อมที่จะอนุรักษ์ธรรมชาติมิให้ถูกทำลายต่อไป

๓. เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุขจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อทุกคนในสังคมรู้จักการแบ่งปัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีกำลังใจที่จะอยู่ต่อไป การได้พักผ่อนในที่ที่สวยงามเต็มไปด้วยมิตรภาพไมตรีจิตแล้วบุคคลเหล่านั้นก็จะมีจิตใจที่ดีงามพร้อมที่จะช่วยเหลือผู้อื่น มีกำลังใจที่ดี

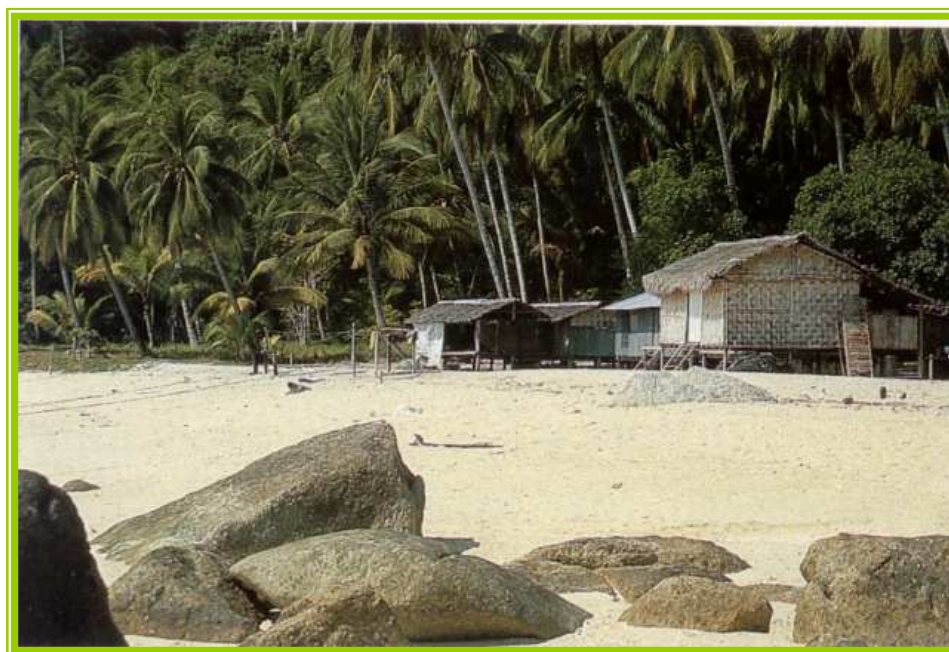

งามพร้อมที่จะช่วยเหลือผู้อื่นมีกำลังใจที่จะอยู่ต่อไปในสังคม การเอาเปรียบการแก่งแย่งแข่งขันการฆ่าตัวตาย ซึ่งเป็นสาเหตุของการเกิดความรุนแรงคงไม่เกิดขึ้น

ที่มา : มรดกสันติภาพ (หน้า 196)

ท่าเรืออ่าวตะโละวาว แหล่งร่องรอยคุกเก่า

ที่มา : มรดกสันติภาพ (หน้า 197)

อ่าวตะโละปะยะ เกาะอาดัง

ที่มา : มรดกสันติภาพ (หน้า 197)

อ่าวตะโละอูดัง เกาะตะรุเตา

ที่มา : มรดกสันติภาพ (หน้า 197)

เกาะไข่

ที่มา : มรดกสันติภาพ (หน้า 214)

เกาะหินงาม

มีชื่อจริง ๆ ว่าเกาะปูโล เป็นเกาะที่มีหินवलไร่เหลี่ยม ไร่มุม สีดำ แผลงลวดลายในเนื้อหินทำให้เกิดความแตกต่างในแต่ละก้อนอย่างชัดเจน เมื่อมาอยู่รวมกันเป็นจำนวนมาก ๆ ทำให้เกิดเป็นหาดหินที่สวยงาม เป็นที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาชื่นชมเป็นจำนวนมาก

สาเหตุที่ทำให้หินที่เกาะหินงามมีลักษณะเช่นนี้ เพราะที่ตั้งของหินงามอยู่ระหว่างเกาะอาดัง เกาะราวี เกาะหลีเป๊ะ และหมู่เกาะดง กระแสน้ำที่แรงมาก โดยเฉพาะหน้ามรสุมตะวันตกเฉียงใต้เกาะหินงามด้านผาหินจะรับคลื่นลมโดยตรงครั้งเมื่อถูกน้ำกัดเซาะอย่างรุนแรงทุกวัน ผาหินก็จะพังลงมาทีละก้อน ๒ ก้อน ประกอบกับกระแสน้ำที่แรงอยู่แล้ว จะเข้ากระแทกกับหินเหล่านั้นให้แตกเป็นชิ้นเล็กชิ้นน้อยและเกิดการเสียดสีกันทุก ๆ วัน โดยการพัดพาของกระแสน้ำขึ้น-ลงซึ่งถูกบีบตัวมาจากเกาะต่าง ๆ ทำให้เหลี่ยมของหินสูญหายไป หลงเหลือแต่หินกลม ๆ เหล่านี้ ซึ่งมีส่วนผสมของแร่เหล็กทำให้หินดังกล่าวมีสีดำ มันวาว

กว่าจะเป็นก้อนกลมได้แบบนี้ ธรรมชาติต้องใช้เวลามาก มีนักวิจัยเคยสำรวจและให้ข้อมูลไว้ว่า

ที่มา : มรดกสันติภาพ (หน้า 215)

หิองงมแต่ละก่อนนั้นใช้เวลาไม่น้อยกว่าร้อยปี ดังนั้นนักท่องเที่ยวทุกคนอยากจะสะสมหิองงมไว้เป็นสมบัติของตน หิองงมบริเวณนี้คงจะหมดไปในไม่ช้า ทางอุทยานฯจึงหาทางออกโดยการปักป้ายคำสาปของเจ้าพ่อตะรุเตาเอาไว้บนเกาะมีข้อความข้อ “ผู้ใดบังอาจเก็บหิองงมไป ผู้นั้นจะถึงซึ่งความหายนะ นานัปการ จะกลับไม่ถึงบ้าน จะประสบอุบัติเหตุ จะหลุดพ้นจากหน้าที่การงานจะพบภัยพิบัติอย่างไม่มีที่สิ้นสุด จบถึงชีวิต”

จนทำให้เกิดเรื่องเล่าเกี่ยวกับความศักดิ์สิทธิ์ของคำสาปนี้มากมาย เช่น ผู้ที่ท้าทายไม่เกรงกลัว แอบขโมยหิองงมไป กลับมีอันต้องประสบกับความทุกข์ยากจนต้องรีบส่งหิองงมกลับคืนมา ไม่ว่าจะ เป็นทางไปรษณีย์ หรือแม้กระทั่งต้องเดินทางกลับมาคืนด้วยตนเองและบางรายก็ไม่มีโอกาสนำกลับมาคืนได้ชั่ววันจันทร์

บัตรฝึกหัด
ด้านความรู้

เรื่องที่ 3 ปฏิสัมพันธ์เชิงภูมิศาสตร์ในอดีต

บัตรฝึกหัดด้านความรู้ ชุดการสอนที่ 3

เรื่องที่ 3 ปฏิสัมพันธ์เชิงภูมิศาสตร์ในอดีต

คำชี้แจง ให้นักเรียนตอบคำถามแล้วนำคำตอบไปลงในตารางปริศนาอักษรไขว้

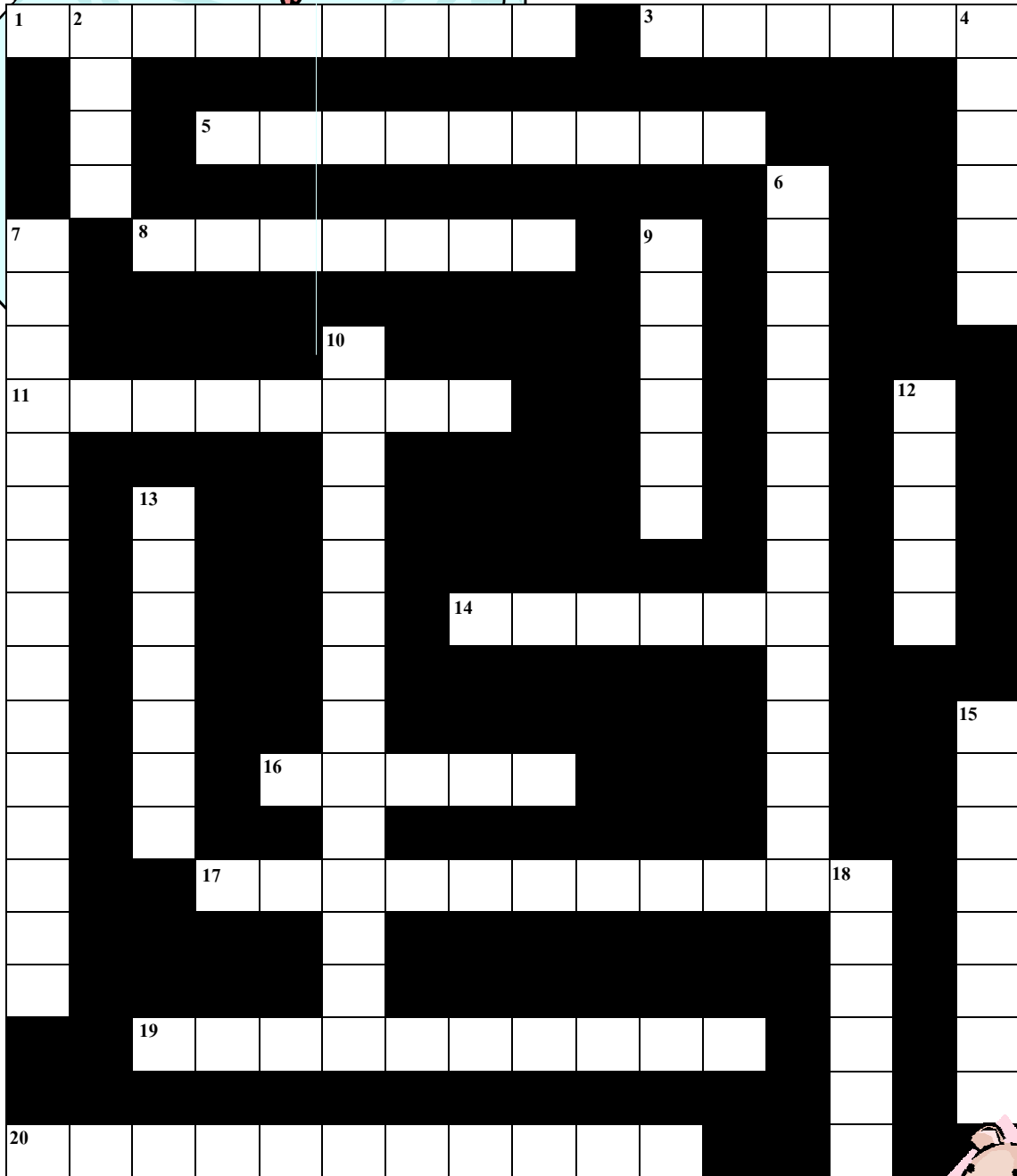
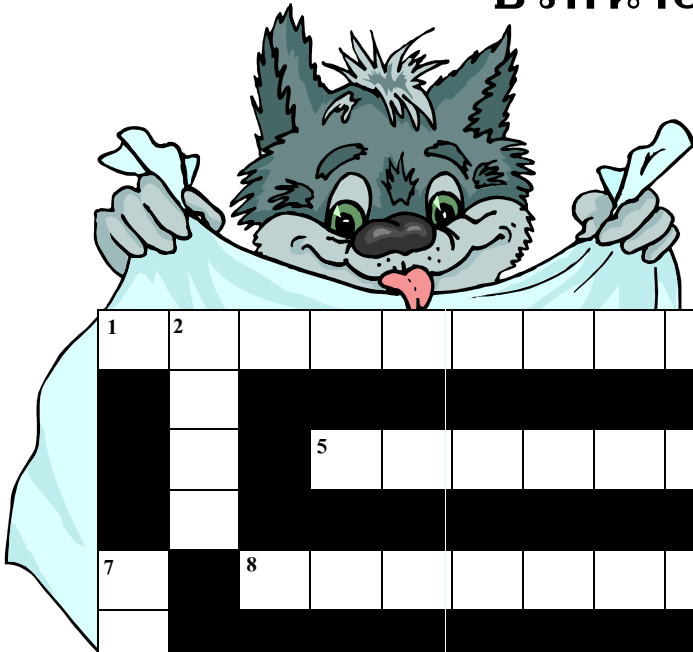
แนวนอน

1. อุทยานแห่งชาติใดที่มีอาณาเขตรอยต่อ 3 จังหวัด คือ พิชณุโลก เพชรบูรณ์ และเลย
3. ลักษณะของหินที่ภูหินร่องกล้าเกิดจากกระบวนการกักกร่อนทางเคมี ฟิสิกส์ และการกระทำของน้ำและลมจึงสึกกร่อนคล้ายปุ่มหินหรือเสาหินเตี้ย ๆ เรียงรายเป็นแนวนั้นหมายถึง
5. ปราสาทพระวิหารสร้างขึ้นเพื่อเป็นศาสนสถานในศาสนาฮินดู เพื่อเป็นที่สถิตแห่งเทพอันเป็นที่ประทับของพระอิศวร โดยได้ชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า
8. จุดสำคัญที่สร้างทางรถไฟ คือ การสร้างทางรถไฟ คือ การสร้างสะพานข้ามแม่น้ำแควในเมืองกาญจนบุรี มีอุปสรรคมากมาย ทั้งกระแสน้ำที่ทำลายสะพาน, โรคมาเลเรีย, ความอดอยาก หิวโหย พันธมิตรโจมตีทางอากาศความทารุณโหดร้ายของทหารญี่ปุ่น จนเป็นที่รู้จักของชาวโลกโดยสื่อชนิดใด
11. กลุ่มชนดั้งเดิมที่เคยอยู่ในแถบเทือกเขาพนมดงรักตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 15 มีพวกกวยหรือกวย หรือส่วย มีความชำนาญในการจับช้าง ฝึกช้าง เลี้ยงช้าง ซึ่งในสมัยอยุธยาเรียกคนพวกนี้ว่า
14. อุทยานแห่งชาติใดที่วัดเป็นอุทยานแห่งแรกของประเทศไทย ปี 2517 และจัดเป็น “มรดกของความงามแห่งอาเซียน”
16. ในอดีตกลุ่มชนใดที่อยู่ในเขตภูหินร่องกล้าและร่วมต่อสู้กับกองทัพเสียเลือดเนื้อและชีวิตเพื่ออุดมการณ์ลัทธิคอมมิวนิสต์ในที่สุดได้เข้ามาบดตัวกับทางราชการ
17. นักโทษรุ่นแรกที่กรมราชทัณฑ์ส่งไปกักกันที่เกาะตะรุเตาจำนวน 500 คน (บางครั้งถึง 3,000 คน) นักโทษเหล่านี้อยู่บนเกาะในฐานะใด
19. นาวาเอกพระยาศราภัย พิพัฒน์ (เลื่อน ศราภัยวานิช) เขียนหนังสือ “ฝันร้ายของข้าพเจ้า” ซึ่งเล่าความโหดร้ายที่ต่อสู้กับภัยธรรมชาติ อันเป็นที่มาของสมญาเกาะตะรุเตาว่า
20. ปฏิสัมพันธ์เชิงภูมิศาสตร์ในอดีตของภูหินร่องกล้าร่องรอยของความขัดแย้งสูญเสียเลือดเนื้อและชีวิตอันมีสาเหตุจากความขัดแย้งด้านความคิดและอุดมการณ์ทางการเมืองในปี พ.ศ. 2515 เปิดยุทธการใดปราบแต่ไม่สำเร็จ

แนวคิด

1. ธรรมชาติที่แปลกตา จากการศึกษาทางธรณีวิทยาพบว่า “หินเหล่านี้ถูกแรงบีบอัด ทำให้เกิดการโค้งงอเป็นประทุนคว่ำ จากการโค้งงอนี้ทำให้เกิด
4. เกาะหินงาม (เกาะหนึ่งของหมู่เกาะตะรุเตา) มีหินนวลไร้เหลี่ยม ไร้มุม สีดำ แสงลวดลายสวยงามแต่ละก้อนใช้เวลาไม่น้อยกว่า 100 ปี ตัวการกระทำคือ ธรรมชาติประเภทใดที่ทำให้เกิดหินงาม
6. ในเหตุการณ์สงครามโลกครั้งที่ 2 ไทยจำเป็นต้องเข้าร่วมกับญี่ปุ่นลงนามสร้างทางรถไฟจากสถานีหนองปลาตุก จ.ราชบุรี ตรงไปกาญจนบุรี และสุดเขตแดนไทยที่ใด
7. กษัตริย์เขมรพระองค์ใดที่ทำให้เทวสถานศรีศิขเรศวรหรือปราสาทพระวิหาร เป็นศูนย์กลางแห่งความเชื่อลัทธิเทวราชาเป็นศูนย์กลางแห่งพิธีกรรมนับถือ บรรพบุรุษ
9. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างไทยกับปราสาทพระวิหารมีมาหลังจากปี พ.ศ. 1693 ถูกแทรกแซงจากฝรั่งเศสปี พ.ศ. 2447 จากฝรั่งเศสและตกเป็นของเขมรปี 2505 โดยคำตัดสินของใคร
10. หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 สงบลง (พ.ศ. 2489) รัฐบาลไทยซื้อทางรถไฟจากอังกฤษเป็นเงิน 50 ล้านบาทและซ่อมแซมใช้เดินรถได้เพียง 130 กิโลเมตร เพื่อเป็นอนุสรณ์เตือนใจพิภยภัยสงครามที่ทหารเชลยศึกและกรรมกรล้มตายไปกับการก่อสร้างทางรถไฟสายนี้อันเป็นที่มาของสมญาว่า
12. เชลยศึกและกรรมกรที่ญี่ปุ่นนำมาสร้างทางรถไฟมีทั้งสิ้น 91,112 คน ในจำนวนนี้เชลยศึกชาติใดที่มีจำนวนมากที่สุด 28,931 คน
13. สุสานกาญจนบุรี (บ้านคอนรัก) หลังสถานีรถไฟพื้นที่ 17 ไร่ เป็นที่พักพิงตลอดการของเชลยศึกจำนวน 6,982 นาย รวมอัฐของทหารอีก 300 นาย ซึ่งสถานที่นี้ชาวบ้านเรียกสุสานนี้ว่า
15. ปราสาทพระวิหาร เป็นส่วนหนึ่งของเทือกเขาพนมดงรักตั้งอยู่เขตอำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษซึ่งมีลักษณะภูมิประเทศเป็นสันเขาหรือขอบกระทะบริเวณหน้าผาสูงชันเกือบ 90 องศา ที่เรียกว่า
18. เกาะตะรุเตาทั้งเกาะใหญ่น้อยมีทั้งสิ้น 51 เกาะในจำนวนนี้เกาะใดเป็นสัญลักษณ์ของอุทยานแห่งชาติของเกาะตะรุเตา

ปริศนาอักษรไขว้

บัตรเฉลยบัตรฝึกหัดด้านความรู้ ชุดการสอนที่ 3

เรื่องที่ 3 ปฏิสัมพันธ์เชิงภูมิศาสตร์ในอดีต

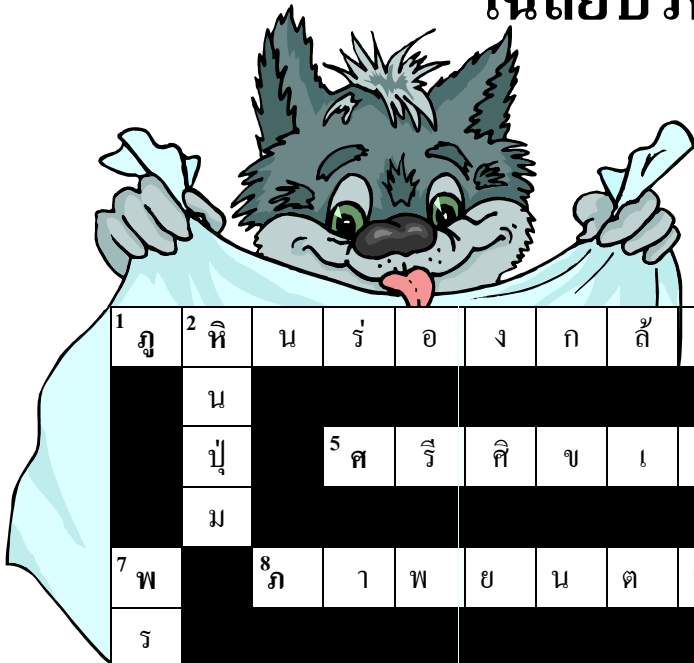
แนวนอน

1. ภูหินร่องกล้า
3. รอยแตก
5. ศรีศิขเรศวร
8. ภาพยนตร์
11. เขมรป่าดง
14. ตะรุเตา
16. ชาวม้ง
17. นิคมฝีกอาชีพ
19. เกษมทานรก
20. ยุทธการภูขวาง

แนวตั้ง

2. หินปูน
4. กระแสน้ำ
6. ด่านเจดีย์สามองค์
7. พระเจ้าสุริยวรมันที่ 2
9. ศาลโลก
10. ทางรถไฟสายมรณะ
12. อังกฤษ
13. ป่าช้าฝรั่ง
15. ผามออีแดง
18. เกาะไข่

เฉลยปริศนาอักษรไขว้

1 ญ	2 หิ	น	ร	อ	ง	ก	ล	า		3 ร	อ	ย	แ	ต	4 ก	
	น														ร	
	ปุ		5 ศ	รี	คิ	ข	เ	ร	ศ	ว	ร				ะ	
	ม											6 ต			แ	
7 พ		8 ภ	า	พ	ย	น	ต	ร		9 ศ	า				ส	
ร										า	น				น	
ะ					10 ท					ล	เ				า	
11 เ	ข	ม	ร	ป	า	ค	ง			โ	จ			12 อ		
จ						ง				ล	ติ			ง		
า		13 ป				ร				ก	ย			ก		
สุ		า				ถ					ส			ฤ		
ริ		ช				ไ		14 ต	ะ	ร	เ	ต	า		ษ	
ย		า				ฟ										
ว		ฝ				ส									15 ผ	
ร		ร		16 ช	า	ว	ม	ง							า	
ม		ง				ย									ม	
น			17 น	ค	ม	ฝ	ก	อ	า	ชี	พ		18 เ		อ	
ที่						ร							ก		อ	
2						ณ							า		แ	
		19 เ	ก	า	ะ	ม	ห	า	น	ร	ก					ด
																ง
20 ยู	ท	ธ	ก	า	ร	ญ	ข	ว	า	ง						ข

บัตรฝึกหัด
ด้านความรู้

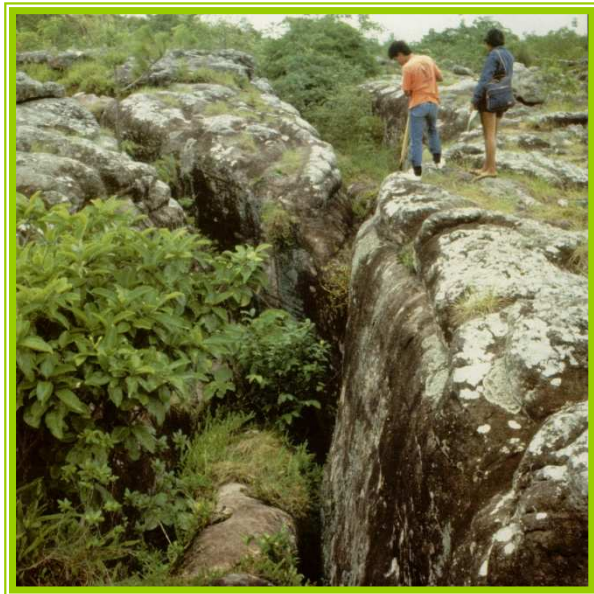
เรื่องที่ 3 ปฏิสัมพันธ์เชิงภูมิศาสตร์ในอดีต

บัตรฝึกทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ชุดการสอนที่ 3

เรื่องที่ 3 ปฏิสัมพันธ์เชิงภูมิศาสตร์ในอดีต

คำชี้แจง ให้นักเรียนแสดงทรรศนะจากคำถามต่อไปนี้

เพราะเหตุใด ในปี 2515 ทางราชการ
เปิดยุทธภูมิ “ภูขวาง” เข้าปฏิบัติการยึด
ภูหินร่องกล้าไม่สำเร็จ

.....

.....

.....

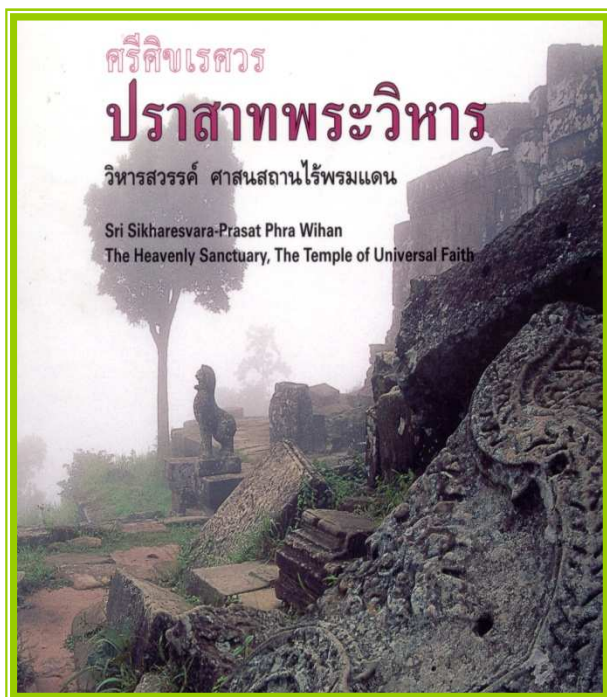
.....

.....

.....

.....

ที่มา : ภูหินร่องกล้า สวนหินธรรมชาติท่ามกลางยุทธภูมิเลือดในอดีต (หน้า 21)

นักเรียนเห็นด้วยหรือไม่กับคำกล่าวที่ว่า
“ปราสาทพระวิหาร เป็นมรดกทาง
วัฒนธรรมของมนุษยชาติที่แท้จริง”

.....

.....

.....

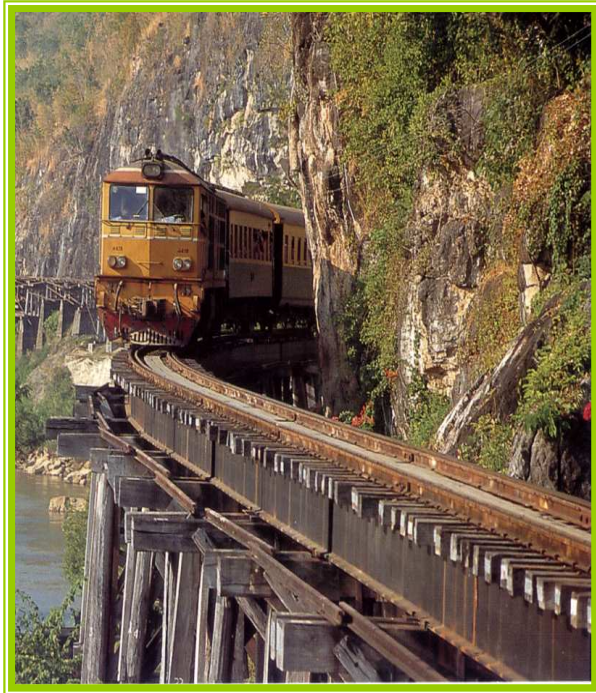
.....

.....

.....

.....

ที่มา : ศรีศิขเรศวร ปราสาทพระวิหาร วิหารสวรรค์ ศาสนสถานไร้พรมแดน

ที่มา : มรดกสันติภาพ (หน้า 34)

ในอดีต เส้นทางรถไฟสายมรณะเป็นผล
พวงส่วนหนึ่งของสงคราม โลกครั้งที่ 2
แต่ในปัจจุบัน ทางรถไฟสายดังกล่าวมี
ความสำคัญอย่างไร

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

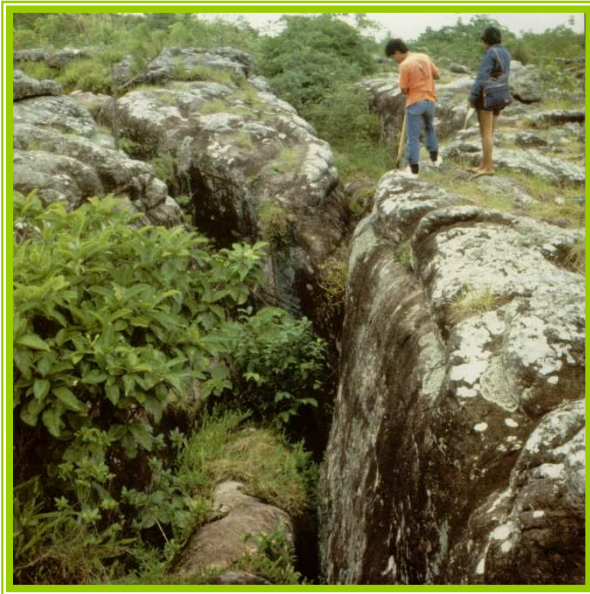
ที่มา : มรดกสันติภาพ (หน้า 214)

เหตุใดทางอุทยานฯจึงปกป้องป่าสาปของเจ้าพ่อตะรุเตา เพื่อมิให้นักท่องเที่ยวเก็บหินไปจากเกาะ
หินงาม

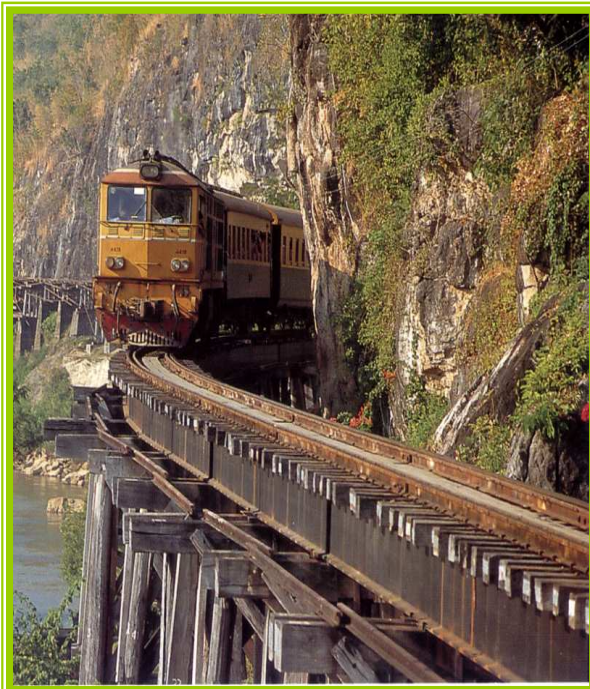
.....
.....
.....
.....

บัตรเฉลยบัตรฝึกทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ชุดการสอนที่ 3

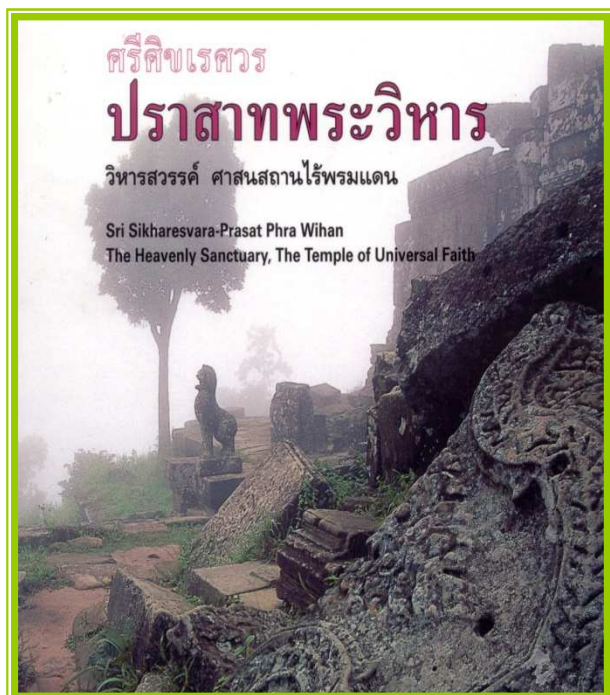
เรื่องที่ 3 ปฏิสัมพันธ์เชิงภูมิศาสตร์ในอดีต

เนื่องจากลักษณะภูมิประเทศที่เป็น
เทือกเขาชันชันและเป็นป่ารก จึง
เป็นเสมือนป้อมปราการธรรมชาติ
ที่ดี การปฏิบัติยุทธการ “ภูขวาง”
จึงไม่ประสบความสำเร็จ

ผลพวงจากการสร้างทางรถไฟสาย
นี้ แม้ในอดีตคือความทุกข์
ทรมาน และความเจ็บปวด แต่ผล
ในปัจจุบันกลับกลายเป็นสิ่งที่นำ
เงินก้อนใหญ่เข้าสู่จังหวัด
กาญจนบุรี ในรูปแบบของรายได้
จากกิจกรรมการท่องเที่ยว
ประมาณ 60,000 คนต่อสัปดาห์
(ช่วงปี 2534-2539)

ความงดงามของปราสาทพระวิหาร อยู่ที่การวางผังก่อสร้าง และภาพจำหลักเทพ ตามหน้าบันและทับหลัง นอกจากนี้ ยังเป็นสถานที่แสวงบุญของคนหลายกลุ่ม ชาติพันธุ์และความเชื่อ จึงมีอาจครอบครองได้โดยใครผู้ใดผู้หนึ่ง หรือประเทศใดประเทศหนึ่ง

หินงามแต่ละก้อนนั้นใช้เวลาไม่น้อยกว่าร้อยปี ดังนั้นนักท่องเที่ยวทุกคนอยากจะสะสมหินงามไว้เป็นสมบัติของตน หินงามบริเวณนี้คงจะหมดไปในไม่ช้า ทางอุทยานฯ จึงหาทางออกโดยการปักป้ายคำสาบของเจ้าพ่อตะรุเตาเอาไว้บนเกาะ ซึ่งเป็นกุศโลบายที่ทำให้นักท่องเที่ยวเห็นคุณค่าทางธรรมชาติ

บัตรฝึกทักษะการคิด
อย่างมีวิจารณญาณ
เรื่องที่ 3 ปฏิสัมพันธ์เชิงภูมิศาสตร์ในอดีต

แบบทดสอบหลังเรียน ชุดการสอนที่ 1,2,3		
วิชา สังคมศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรม รหัส ส42101	เรื่อง ปฏิสัมพันธ์เชิงภูมิศาสตร์ประเทศไทย - ชุดที่ 1 ภูมิศาสตร์กายภาพประเทศไทย - ชุดที่ 2 ภูมิศาสตร์ภูมิภาค - ชุดที่ 3 ปฏิสัมพันธ์เชิงภูมิศาสตร์ในอดีต	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เวลา 15 นาที
คำชี้แจง : ข้อสอบเป็นข้อสอบปรนัย ชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ คำสั่ง : ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุด และกากบาทลงในกระดาษคำตอบ		
<p>1. ข้อใดเป็นการศึกษา “ภูมิศาสตร์กายภาพ” ที่ถูกต้องที่สุด</p> <p>ก. ศึกษาลักษณะภูมิประเทศและทรัพยากรธรรมชาติ</p> <p>ข. ศึกษาสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติที่อยู่รอบๆ มนุษย์</p> <p>ค. ศึกษาเกี่ยวกับประชากร เศรษฐกิจ และการเมือง</p> <p>ง. ศึกษาความเป็นอยู่มนุษย์ พืช สัตว์</p> <p>2. การแบ่งภาคภูมิศาสตร์มีจุดมุ่งหมายอย่างไร</p> <p>ก. เพื่อสะดวกในการเรียนภูมิศาสตร์</p> <p>ข. เพื่อสะดวกในการปกครองและการพัฒนาประเทศ</p> <p>ค. เพื่อกำหนดขอบเขตพื้นที่ที่มีลักษณะเฉพาะของตัวเอง</p> <p>ง. เพื่อให้สอดคล้องกับประเทศที่พัฒนาแล้ว</p> <p>3. ข้อใดต่อไปนี้ มีร่องรอยความรุนแรงในอดีตที่ทำให้เสียเลือดเนื้อน้อยที่สุด</p> <p>ก. เกาะตะรุเตา</p> <p>ข. ภูหินร่องกล้า</p> <p>ค. ทางรถไฟสายมรณะ</p> <p>ง. กรณีปราสาทพระวิหาร</p> <p>4. ภูมิประเทศใดต่อไปนี้เป็นที่เกิดจากการกระทำของฝนและลมเป็นสำคัญ (แบบทดสอบ Brands 2007)</p> <p>ก. ถ้ำลอด จ.พังงา ถ้ำเขามิน จ.ราชบุรี</p> <p>ข. แวะเมืองผี จ.แพร่ หอนางอุษา จ.อุดรธานี</p> <p>ค. กว๊านพะเยา จ.พะเยา เขาตะปู จ.พังงา</p> <p>ง. น้ำตกเอราวัณ จ.กาญจนบุรี ออบหลวง จ.เชียงใหม่</p>		

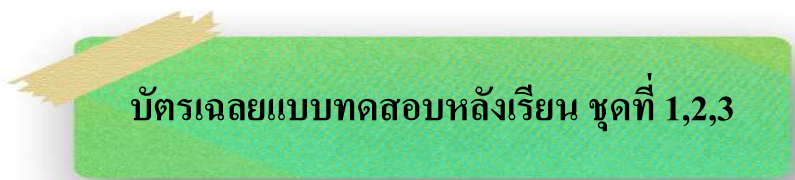
5. ภูมิประเทศใดต่อไปนี้เกิดจากการยกตัวของเปลือกโลก (*แบบทดสอบ Brands 2007*)
- เขตที่ราบภาคกลางของไทย
  - ชายฝั่งทะเลอันดามันของภาคใต้
  - เทือกเขาสูงภาคตะวันตก
  - ที่ราบสูงโคราชในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
6. ปัจจัยทางภูมิศาสตร์กายภาพข้อใด ที่เป็นอุปสรรคต่อการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์มากที่สุด
- เทือกเขาสูง มีป่าไม้ปกคลุมหนาแน่น
  - ที่ราบลุ่มแม่น้ำ มีน้ำท่วมขังเกือบตลอดปี
  - โครงสร้างทางธรณี เป็นหินทรายรองรับ
  - ภูมิอากาศมรสุมเขตร้อน ฝนตกเกือบตลอดปี
7. ข้อใดเป็นการสร้างสรรค์วัฒนธรรมอันเกิดจากปฏิสัมพันธ์มนุษย์กับสิ่งแวดล้อม (*แบบทดสอบ Brands 2008*)
- การทำเหมืองแร่ที่จังหวัดพังงา
  - การปลูกสัปะรดที่จังหวัดเชียงราย
  - การหมักองุ่นในถังไม้โอ๊กที่จังหวัดเลย
  - การทำนาเกลือที่จังหวัดสมุทรสาคร
8. ภูมิประเทศที่เป็นภูเขาโดมลาดนูน ภูเขายอดแหลม และภูเขายอดป้าน ภูเขาดังกล่าวประกอบหินฐานชนิดใด ตามลำดับ
- หินปูน หินทราย หินแกรนิต
  - หินทราย หินแกรนิต หินปูน
  - หินแกรนิต หินปูน หินทราย
  - หินแกรนิต หินทราย หินปูน
9. ข้อใดมิใช่คำกล่าวที่ว่า “สรรพสิ่งที่เกิดขึ้น ดำรงอยู่และดับไปตามกาลเวลา ย่อมสามารถทำให้ทุกสิ่งทุกอย่างเปลี่ยนแปลงไป ทำให้เราเห็นคุณค่าของธรรมชาติ
- เกาะตะรุเตา
  - ภูหินร่องกล้า
  - ทางรถไฟสายมรณะ
  - กรณีปราสาทพระวิหาร

10. เหตุใดจึงเรียกบริเวณปากแม่น้ำเจ้าพระยาว่าดินดอนสามเหลี่ยม
- ก. มีการทับถมของตะกอนน้ำกร่อยเป็นบริเวณกว้างที่ปากแม่น้ำ
  - ข. มีแม่น้ำแยกสาขาออกจากแม่น้ำสายหลัก
  - ค. มีเนินขนาบที่ราบสองด้าน เป็นรูปยอดแหลมฐานกว้าง
  - ง. กรุงเทพฯ และปริมณฑลมีพื้นที่ราบกว้างกว่าพื้นที่ตอนบน
11. ข้อใดเป็นจุดสังเกตว่า คอยอินทนนท์ คอยปุย และคอยสุเทพ เป็นภูเขาหินแกรนิต
- ก. มียอดโค้งมน ไม่หັกแหลมขรุขระ
  - ข. มียอดบนราบสลับกับยอดหັกแหลม
  - ค. มียอดโค้งมนสลับหັกแหลมขรุขระ
  - ง. มียอดหັกแหลมตะปุ่มตะป่ำ มีถ้ำภายในภูเขา
12. เพราะเหตุใดประชากรของภาคใต้จึงตั้งถิ่นฐานหนาแน่นทางชายฝั่งตะวันออกมากกว่าชายฝั่งตะวันตก
- ก. ชายฝั่งตะวันออกได้รับผลกระทบจากลมพายุน้อยกว่า จึงเหมาะแก่การตั้งบ้านเรือน
  - ข. ชายฝั่งด้านตะวันออกมีที่ราบกว้างเหมาะแก่การเกษตร
  - ค. ชายฝั่งด้านตะวันออกการคมนาคมดี มีศักยภาพในการพัฒนา
  - ง. ชายฝั่งด้านตะวันออกมีทรัพยากรการท่องเที่ยวมาก เศรษฐกิจดี
13. เพราะเหตุใดภูเขาหินปูนจึงมียอดหັกแหลม
- ก. เพราะหินปูนละลายน้ำได้ง่าย
  - ข. เพราะหินปูนมีการแตกหักได้ง่าย
  - ค. เพราะหินปูนมีโครงสร้างโปร่งจึงทรุดตัวง่าย
  - ง. เพราะ โครงสร้างภูเขาหินปูนมักมีหินแกรนิตแทรกอยู่
14. ข้อใดคือพรมแดนธรรมชาติระหว่างประเทศไทยกับประเทศพม่า
- ก. แม่น้ำปาย ทิวเขาหลวงพระบาง
  - ข. แม่น้ำรวก ทิวเขาสันกำแพง
  - ค. แม่น้ำเมย ทิวเขาดนนรงชัย
  - ง. แม่น้ำยวม ทิวเขาตะนาวศรีและทิวเขาสันกำแพง

15. ภูมิภาคประเทศตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำมีลักษณะเรียงลำดับอย่างไร
- ที่ราบลุ่ม ที่ราบดินดอนสามเหลี่ยม ที่ราบตะกอนรูปพัด
  - ที่ราบตะกอนรูปพัด ที่ราบลุ่ม ที่ราบดินดอนสามเหลี่ยม
  - ที่ราบดินดอนสามเหลี่ยม ที่ราบดินตะกอนรูปพัด ที่ราบลุ่ม
  - ที่ราบดินดอนสามเหลี่ยม ที่ราบลุ่ม ที่ราบดินตะกอนรูปพัด
16. ข้อใดถูกต้องสำหรับแม่น้ำและการสร้างเขื่อน
- ภาคกลางมีเขื่อนภูมิพลกับแม่น้ำปิง เกษตรกรทำนาได้มากกว่า 1 ครั้ง
  - ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีแม่น้ำชีและแม่น้ำมูลสร้างเขื่อนขนาดใหญ่ได้ เป็นการ ป้องกัน การแพร่กระจายของดินเค็ม
  - ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีแม่น้ำสายสั้นๆ และปริมาณน้ำฝนมาก การสร้างเขื่อนขนาดใหญ่จะเป็น การไล่น้ำเค็ม
  - ภาคเหนือและภาคตะวันตก มีแม่น้ำสายเล็กๆ แต่สามารถสร้างเขื่อนขนาดใหญ่ได้
17. ดินที่เกิดจากการสลายตัวของหินบะซอลต์มีลักษณะและคุณสมบัติอย่างไร
- ดินเหนียว อุดมสมบูรณ์สูง
  - ดินทราย อุดมสมบูรณ์ต่ำ
  - ดินร่วนปนทราย อุดมสมบูรณ์สูง
  - ดินร่วนปนกรด อุดมสมบูรณ์ต่ำ
18. ภาคใดที่มีการจัดการดินและระบบการปลูกพืชคล้ายคลึงกัน
- ภาคใต้กับภาคตะวันออก
  - ภาคกลางตอนบนกับภาคกลางตอนล่าง
  - ภาคตะวันตกกับภาคเหนือ
  - ภาคกลางตอนล่างกับภาคตะวันออก
19. การเพาะปลูกในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้ผลผลิตต่อไร่ค่อนข้างต่ำกว่าในภาคอื่น เนื่องจากเหตุผลข้อใด
- ฝนตกน้อยไม่กระจายคลุมพื้นที่
  - อากาศค่อนข้างร้อนจัดตลอดวัน
  - พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นดินปนทราย
  - พื้นที่เป็นที่ราบสูง แห้งแล้ง

20. นักท่องเที่ยวในสถานที่ใดจะเห็นดวงอาทิตย์ลับขอบฟ้าหลังสุด

- ก. เขื่อนศรีนครินทร์
- ข. ดอยแม่สลอง
- ค. ผาแต้ม
- ง. สะพานหินสุสานนท์

บัตรเฉลยแบบทดสอบหลังเรียน ชุดที่ 1,2,3

1. ข	11. ก
2. ค	12. ข
3. ง	13. ก
4. ข	14. ค
5. ง	15. ข
6. ก	16. ง
7. ง	17. ค
8. ค	18. ก
9. ง	19. ค
10. ข	20. ก

บรรณานุกรม

- กวี วรกวิน. 2547. **แผนที่ความรู้ท้องถิ่นไทยภาคกลาง**. กรุงเทพมหานคร: พัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.)
- กวี วรกวิน. 2547. **แผนที่ความรู้ท้องถิ่นไทยภาคตะวันตก**. กรุงเทพมหานคร: พัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.)
- กวี วรกวิน. 2547. **แผนที่ความรู้ท้องถิ่นไทยภาคตะวันออก**. กรุงเทพมหานคร: พัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.)
- กวี วรกวิน. 2547. **แผนที่ความรู้ท้องถิ่นไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**. กรุงเทพมหานคร: พัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.)
- กวี วรกวิน. 2547. **แผนที่ความรู้ท้องถิ่นไทยภาคใต้**. กรุงเทพมหานคร: พัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.)
- กวี วรกวิน. 2547. **แผนที่ความรู้ท้องถิ่นไทยภาคเหนือ**. กรุงเทพมหานคร: พัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.)
- ทรัพยากรธรณี,กรม. มปป. **กรมทรัพยากรธรณี ปีที่ 111**.
- บัณฑิตแนะแนว,ชมรม.มปป. **แบรนต์ ชัมเมอร์แคมป์ 2008**. กรุงเทพมหานคร.
- บุญศรี ไพรัตน์ (บรรณาธิการ). มปป. **คัมภีร์พิชิต Entrance สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม A-NET และ O-NET**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พัฒนาศึกษา.
- ประเสริฐ วิทย์รัฐ และคณะ. 2543. **หนังสือเรียน ส 503 สังคมศึกษา สมบูรณ์แบบ**. กรุงเทพมหานคร : วัฒนาพานิช.
- ประเสริฐ วิทย์รัฐ. 2545 . **ภูมิศาสตร์กายภาพประเทศไทย**. กรุงเทพมหานคร: พัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.)
- พีรพจน์ แซ่มะเขียวกิจ (บรรณาธิการ). มปป. **ภูหินร่องกล้า: สวนหินธรรมชาติท่ามกลางยุทธภูมิเลือดในอดีต**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์บางกอกสาส์น.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. วิชาการ,กรม. ศูนย์พัฒนาหนังสือ. 2546. **ธรณีวิทยานำรู้ ระดับมัธยมศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์พัฒนาหนังสือ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ
- สมพร ฉายะบุตร (บรรณาธิการ). 2540. **มรดกสันติภาพ**. กรุงเทพมหานคร: เซเว่นพรีนติ้งกรุ๊ป.
- สวาท เสนาณรงค์ และคณะ. มปป. **ไทยแอตลาส**. กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์.
- สามัญศึกษา,กรม. มปป. **แผนการสอน ส 503 สังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5**.
- หมื่นวลี. มปป. **ปราสาทเขาพระวิหาร**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- อภิวันท์ อดุลยพิเชษฐ์ (บรรณาธิการ). 2550. **ศรีศิขเรศวร ปราสาทพระวิหาร วิหารสวรรค์ ศาสนสถานไร้พรมแดน**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เมืองโบราณ.